

ПОЛИТИКИН

25. 5. 1984 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLV • 40 ДИН

БРОЈ

1691

ЗАБАВНИК

ИСТИНИТА
ПРИЧА ИЗ
ЖИВОТА:
ПОЉУ-
БАЦ
СПАСЕ-
ЊА

РЕЗУЛТАТИ
КОНКУРСА 3

Фирма

Веровали или не!

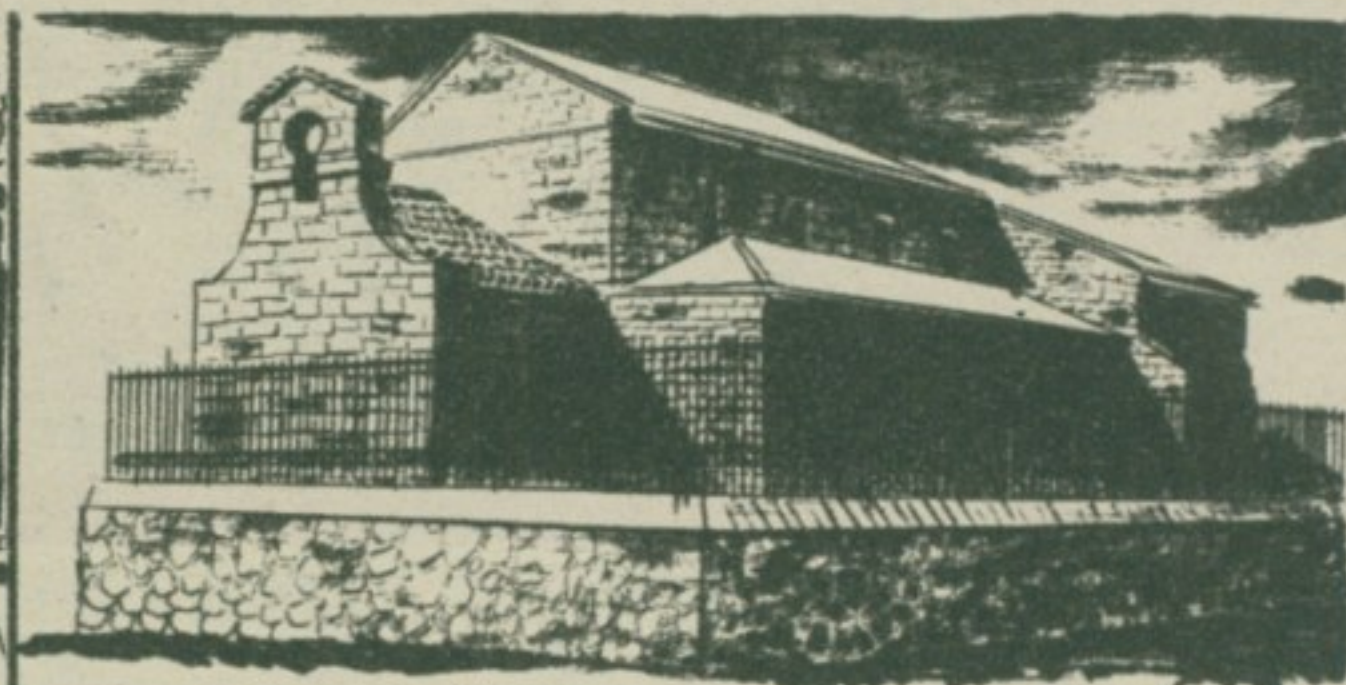
Тровање оловом

ДОПРИНЕЛО ЈЕ ПАДУ РИМСКОГ ЦАРСТВА, ТВРДИ КАНАДСКИ НАУЧНИК ЏЕРОМ ХРИАГУ. ЊЕГОВА ИСТРАЖИВАЊА СУ ПОКАЗАЛА ДА СУ СТАРИ РИМЉАНИ ПОБОЉШАВАЛИ УКУС ВИНУ И ХРАНИ НАРОЧИТИМ СИРУПОМ КОГА СУ СПРАВЉАЛИ У ОЛОВНИМ ЛОНЦИМА.

АЛАН ИВИ

АДВОКАТ ИЗ ЊУЈОРКА, У ЗНАК СЕКАЊА НА СВОЈУ МАЈКУ 53 ГОДИНЕ СВАКОДНЕВНО ЈЕ У РЕВЕР СТАВЉАО СВЕЖИ КАРАНФИЛ.

Најстарија црква

У ШПАНИЈИ ЈЕ ЦРКВА СВЕТОГ ЈОВАНА, ПОДИГНУТА У МЕСТУ БАЊОС 1294. ГОДИНЕ.

А.Б. ШЕКЛЕТОН ИЗ ВИКТОРИЈЕ У ДРЖАВИ ВАШИНГТОН (САД) ОБАВЉАО ЈЕ ОВУ ДУЖНОСТ НЕПРЕКИДНО 60 ГОДИНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● колико је богатство водених токова у нашој земљи може се закључити из једног статистичког податка који каже да на једног становника СФРЈ долази годишње у просеку око 6000 m³ речне воде.

● ● ● на основу неких посматрања утврђено је да је лав једина животиња „левак“. Он најчешће увек хвата храну својом задњом и левом шапом.

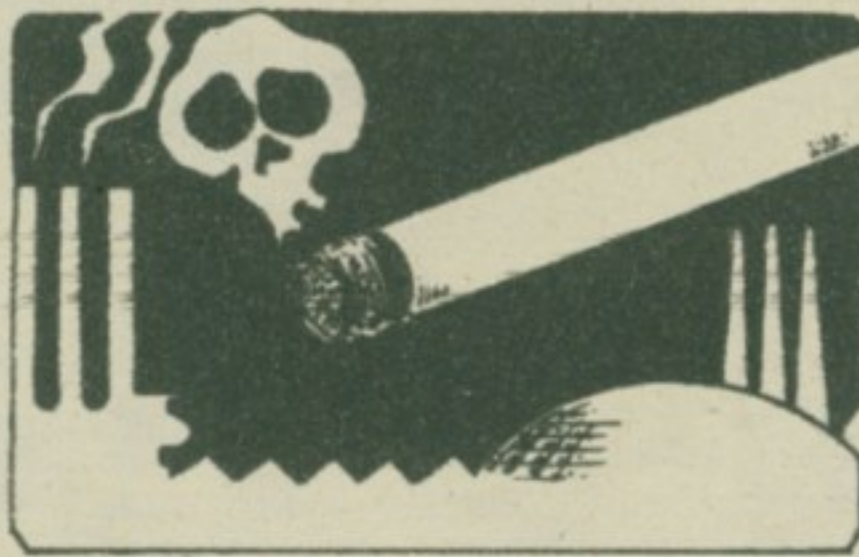

● ● ● према проценама стручњака Југославија ће две хиљаде године имати 25633000 становника, а у стању је да добрим коришћењем плодног земљишта прехрани 200 милиона људи.

● ● ● од свих животиња изгледа да најмање спава слон. Његове потребе за сном износе од четири до пет часова дневно.

● ● ● у Демократској Републици Немачкој године 1979. додељено је преко 6100 награда за проналазаштво и новаторство. Већ следеће године тај број се попео на 6559, а 1981. на 7400. Те исте године ДДР је купила у иностранству 110 лиценци, али је у истој години и продала свету четири пута више разних лиценци.

● ● ● у једном кубном центиметру дима цигарете налази се до 10000 пута више честица штетних по здравље него у једном кубном центиметру ваздуха најзагађенијих фабричких хала. Концентрација бензопирена, једне канцерогене материје, у загађеној атмосфери износи 3,4 посто, а то је десет до петнаест пута мање него што га има у некој задимљеној просторији.

● ● ● стручњаци Совјетског Савеза врше припреме да децембра ове године лансирају две космичке сонде које ће се, како се предвиђа, марта 1986. године сусрести са Халејевом кометом. Ове ће сонде бити снабдеване посебним оријентационим платформама које су израдили чехословачки стручњаци. Задатак ових платформи

је да усмеравају различите инструменте тако да предмет проучавања буде стално у њиховом видном пољу. Реч је како кажу стручњаци, о посебном роботу који зна да у свемиру пронађе жељени објекат и усмери опрему према њему.

● ● ● један бечки пекар нада се да ће бити увршћен у Гинисову књигу рекорда јер је недавно направио крофну тешку 320 килограма. Да би је замесио, упот-

ребио је 170 килограма брашна, 10,8 квасца, 50 литара млека и 70 килограма пекмеца.

● ● ● у доба млетачке владавине у Далмацији на јавним зградама су постојали отвори под називом „лавље жвале“ у које су потказивачи, да би им се омогућила анонимност, убацивали писма с доставама, обично ноћу.

КАКО ЈЕ СПАСЕНА САРАЈЕВСКА ХАГАДА

БЛАГО КОЈЕ ЈЕ ИЗМАКЛО ХИТЛЕРУ

Управник музеја – дебелишкасти шалџиџија који је волео карамеле – есесовском генералу деловао је толико безазлено да му уопште није пало ни на памет како би се тај мали човек усудио да лаже у очима овако високом официру немачке солдате. Кад је схватио било је већ касно и есесовац је направно читаву узбуну у својој команди...

У САРАЈЕВСКОМ
ЗЕМАЉСКОМ МУЗЕЈУ
ЈЕДАН ЕКСПОНАТ
ЧУВА СЕ У ЧЕЛИЧНОМ
СЕФУ И ПОКАЗУЈЕ
САМО УЗ ПОСЕБНУ
ДОЗВОЛУ
ДИРЕКЦИЈЕ. ТО ЈЕ
КОДЕКС СТАР ШЕСТ
ВЕКОВА, УКРАШЕН
СУВИМ ЗЛАТОМ, ПО
МНОГО ЧЕМУ
НЕОБИЧАН И
ЈЕДИНСТВЕН НА
СВЕТУ. АЛИ, НАДАСВЕ
ЈЕ ЗАНИМЉИВА
ПРИЧА О ТОМЕ КАКО
ЈЕ УОПШТЕ САЧУВАН.

НАЈ,
НАЈ,
НАЈ...

Првим аутомобилом на свету могу се сматрати дрвена кола чувеног холандског научника и инжењера Симона Стевина (1600) која је покретао ветар. Не зна се тачно колика им је била брзина кретања, али према једном историјском извору, тврди се да је при добром ветру достигала и 34 километра на час! Могла су да повезу 26 путника.

Најдужи аутомобил на свету произведен је 1979. године у САД по специјалној поруџбини. Дугачак је 8,99 метара, има два телевизора у боји, магнетоскоп, стерео уређаје са осам звучника, бифе, хлад-

њак, сеф и четири телефона.

Рекорд у брзини, постигнут 1970, износио је 1001,442 километра на сат.

Рекордна брзина кретања мотоцикла износи 512,7 километара на сат, а теретног 232,4 километра на сат.

Најшира улица на свету налази се у престоници Бразила. Широка је 250 метара, а дуга 2,4 километра.

Најнижи пут пролази обалом Мртвог мора. Само море (у ствари језеро) за 395 метара ниже је од нивоа океана, а пут који туда пролази, природно, налази се нешто више у односу на море, а 393 метра ниже у односу на ниво океана.

Најдужи аутомобилски пут је Панамерички пут. Он почиње на Аљасци, а завршава се

у Чилеу, пролазећи дуж оба америчка континента. Дуг је 27.387 километара.

У канадском градићу Хатино донет је најстрожи закон на свету против оних који краду књиге из библиотеке. Онај ко на време не врати књигу мора да плати високу новчану казну, а ако је и после тога не достави натраг може добити казну затвора у трајању до два месеца.

Аустралијски научник Јан Макдоналд учесник експедиције на Антарктик извео је маратонску трку по леду у области јужног појаса. Растојање од 42 и нешто километара претрчао је за 4 сата и 56 минута. То је прилично добро време с обзиром на то да је његова спортска опрема била тешка 7 килограма.

да за које се зна, него и стога што је значајна за историју. Да се и не говори о уметничкој вредности тог невероватно очуваног ремек-дела, упркос његовој старости од шест векова.

Пре него што пређемо на бурну историју Сарајевске хагаде чије су неке епизоде узбудљивије од трилера, нешто о самој књизи и њеном значају.

Изненађење за научнике

Реч хагада на хебрејском значи прича, казивање. Хагаде су, дакле, обредне књиге у којима се описује шта све треба чинити и причати за време празника званог песах. Тај празник слави ослобађање Јевреја из египатског ропства 1215. године пре нове ере, под вођством Мојсија. Само по томе Сарајевска хагада не би била изузетак нити би имала већи значај од других религијских књига. Она је,

Последњег дана Олимпијаде у сарајевским књижарама појавила се књига која је одмах привукла пажњу и домаћих и страних гостију града на Миљацки – мада нема никакве везе са зимским спортовима! Али, она представља светску знаменитост. То је репринт чувене Сарајевске хагаде, рукописног кодекса из средњовековне Шпаније који је познат у целом свету не само по томе што је једна од најстаријих хага-

БЛАГО КОЈЕ ЈЕ ИЗМАКЛО ХИТЛЕРУ

међутим, значила велико изненађење за научнике и историчаре када је откривена, пре тачно деведесет година, стога што је богато илустрована – насупрот дотадашњем веровању да Јевреји нису имали фигуралне уметности уопште. Поред тога, **Сарајевска хагада** је и илуминисана, што значи пуна изванредних орнамената, иницијала и минијатура. Све ово представља необичност у јеврејској традицији, због строге божије заповести „Не чини себи лика резана нити какве слике”.

Ове илустрације и илуминације изванредно су лепе и оригиналне, а штошта откривају о животу и обичајима средњовековне Шпаније.

После пада Јудеје под Римско Царство у 1. веку пре нове ере, а нарочито после разарања Јерусалима 70. године, јеврејски народ раселио се свуда по свету. У Шпанију су Јевреји дошли негде у 2. веку и основали многа своја насеља. Живели су углавном тешко све док 711. године и ово тле нису освојили Арапи. Тада за шпанске Јевреје, Сефарде, настаје сретан период у поређењу са њиховим сународницима у другим европским државама.

Земља није равна плоча...

Сарадња Јевреја и Арапа на културном и научном пољу довела је до таквог процвата који се може поредити само с културним препородом у вавилонским школама. То је златно доба науке коју су Арапи развијали у свим правцима. Сефарди су под Арапима имали своју самосталност, а на челу им је стајао наси-кнез. Међутим, кад су хришћани потиснули Арапе из Шпаније, из основа се изменио и положај Јевреја: крајем 14. века почели су крвави прогони, да би 1492. године уследило коначно протеривање Сефарда, а инквизиција је уништила све њихове тековине, баш као што се догађало у целој средњовековној Европи од Португала до Русије.

Ову историју шпанских Јевреја не спомињемо случајно. **Сарајевска хага-**

Земаљски музеј данас. Године 1894. Музеј је, стицајем необичних околности дошао до кодекса из 14. века, о којем се одмах надалеко раширио глас. Још исте године у Сарајево су због тога допутовала два угледна научника из Беча. После њиховог описа Сарајевска хагада постала је мета многих, па тако и Хитлерових ловаца на највеће драгоцености које су педантно износили из окупираних земаља.

да која је настала управо у последњим годинама златног доба редак је споменик који је преживео прогоне и паљевине. Већ као такав има своју непроцењиву вредност. А затим, илустрације у овом кожном кодексу указују поред осталог и на то колико је у арапско-јеврејском свету наука била развијена за разлику од хришћанске.

Ту мислимо нарочито на прве илустрације – јер књига почиње сликама из Библије. Оно што прво пада у очи јесу илустрације првих седам дана када је, по Старом завету, бог створио свет. Тај свет, то јест Земља, приказан је у облику лопте. За хришћански свет то би представљало јерес јер је у целом средњем веку уместо науке све појаве тумачила – црква, а по њој Земља је била четвртаста плоча која је „пливала” по мору!

За Арапе, како смо већ рекли, средњи век је време процвата науке, нарочито математике, астрономије и медицине. Они су преводили дела античких мислилаца, па тако и Птолемеја који је још у 3. веку пре нове ере тврдио да је Земља округла. Птолемејева астрономија била је основ на којем су арапски научници даље развијали своја знања о планети на којој су живели и о другим небеским телима.

Уметник који је илустровао нашу хагаду чинио је то у складу с оним што се учило у сефардским школама у то доба.

Преко Рима у Сарајево

Када је инквизиција почела да прогања и убија Јевреје, они су потражили спас углавном у Турској и земљама под њеним утицајем. Тако су се многи доселили у наше крајеве: Београд, Ниш, Пожаревац, Смедерево и друге краје-

ве где су живели у добрим односима и са Турцима и са Србима. У Сарајево су први јевреји стигли средином 16. века, а досељавање Сефарда наставило се и у наредним вековима.

Тако је нека јеврејска породица донела са собом и ову драгоцену хагаду.

Једна од најлепших страница текста хагаде, богато украшена златом. На средини у врху види се грб града и покрајине Барселоне по чему научници закључују да је кодекс управо ту и настао. Доле се види и грб краљице Маргарете Арагонске – то је она црвена розета, а насупрот њој грб још једне чувене породице Санс. По томе, а и богатој опреми хагаде уопште, сматра се да је начињена за неку тада моћну и богату породицу.

Дечак, рабин и музеј

Тако се једнога дана најстарији син појавио у јеврејској школи са кодексом испод мишке. Показао је рабину хагаду и замолио га за савет. Рабин, учен човек, умео је да процени шта је у том часу најбоље и за породицу и за историју! Посаветовао је дечака да хагаду понуди Земаљском музеју... Коени су добили око 350 форинти у замену за хагаду, што је у оно време била велика сума, довољна да их спасе пропасти, а сарајевски музеј непроцењиво благо.

О хагади је одмах кренуо глас. Још исте године два угледна научника из Беча дошла су у Сарајево како би проучила кодекс коме су управо они дали име **Сарајевска хагада** — данас познато у целом свету. То су били професор Д. Х. Милер, председник Оријенталног института и др Ј. Шлосер, кустос Дворског музеја историје уметности.

Непуне четири године после откупа већ се појавила књига о књизи — студија Милера и Шлосера.

Наредних 47 година **Сарајевска хагада** мирно је почивала у музејском здању подигнутом на самој обали Миљачке. Онда се догодио драматичан обрт, када је хагада сачувана „захваљујући бриљантној бравури ума управника музеја...“ читамо у предговору првом репринту 1962. године професора Сесила Рота. Каквој то бравури?

Есесовски генерал долази по кодекс

Траг нас је одвео на лице места, у Земаљски музеј у Сарајеву. Тамо, од доктора Влајка Палавестре слушамо причу која је узбудљива и сама по себи, а поготово на начин како је сликовито казује овај зналац историје Сарајева — зачињена легендама и анегдотама.

Када су окупационе трупе 1941. године ушле у Сарајево, на место управника Земаљског музеја постављен је Јозо Петровић, Хрват из Травника, који је археологију студирао у Бечу. На ово место дошао је из Београда где је био кустос и набављач уметничких предмета за музеј кнеза Павла. Због културних заслуга Јозо Петровић имао је два висока одликовања — једно Виторија Емануела и друго које му је доделио Хитлер! Та одликовања истакао би на прса када је, као управник сарајевског музеја, примач немачке или усташке „величине“... којима је кроз вицева и шалу умео свашта да каже! Јер, Јозо Петровић, мали, дебељуш-

касти ћелавко, сећају се сви који су га знали, увек је имао џепове пуне карамела и уста пуна вицева али из којих су избијале управо најозбиљније поруке.

Једнога дана, непосредно по окупирању Сарајева, Јози Петровићу најављено је да СС генерал Фортнер, немачки командант за Босну и Херцеговину, долази у обилазак музеја. Јозо је знао и да изиђе на другу страну када би тако дошле окупацијске главе шине у музеј, но овога пута није му пало на памет да то учини. Провео је генерала кроз цео музеј. Завршивши разгледање, већ готово на капији, есесовац је закључио посету речима:

— А сада ми, молим вас, предајте хагаду!

Из руке у руку... до планине

На то је Јозо Петровић одговорио не трепнувши:

— Али, хер генерал, ја је немогуће! Пре једног сата послали сте ми хауптмана (капетана) и ја сам му предао хагаду.

Генерал се тада кратко опростио и изашао... А Јозо се вратио у своју канцеларију, узео актен-ташну и убрзо и сам напустио музеј. Хагаду је, иначе, увек држао у тој својој актен-ташници, па тако и тога дана! Сматрао је то најсигурнијим начином и — очигледно није се преварио.

Генерал је у чуду и лично бесан одмах наредио истрагу — који је то капетан однео хагаду из музеја. Дигла се права халабука, али кожног кодекса нигде није било.

Са своје стране Јозо Петровић није губио време. Преко кустоса Дервиша Коркута организовао је да се хагада изнесе из Сарајева и пренесе на Романију, у село Пресјеницу и то у кућу сеоског хоће. Ту, испод дасака у поду, ова баснословна вредност дочекала је крај рата када је, истим тајним каналима, враћена у музеј!

— Питао сам Јозу Петровића — каже доктор Палавестра — како је то све извело, али он је само одмахнуо руком. Није хтео да о томе говори. Међутим, зна се да је не само хагаду, већ и све злато које је музеј поседовао и које би Немци свакако однели, Јозо Петровић спасао до последњег комада на исти начин, тајним везама и каналима које никада није одао.

Јозо Петровић није дуго остао управник Земаљског музеја. Смењен је после само неколико месеци — управо због својих „вицева“ о којима је сазнао Анте Павелић. Кажу да је због

неких „поглавник“ добио напад беса и то је значило крај управничке каријере Јозе Петровића.

Јозо Петровић и Дервиш Коркут су мртви, а тајну о спасавању хагаде и злата понели су у гроб. Ово је само део истине — или легенде — који се није могао сакрити. Разуме се да никаквих писаних и уопште материјалних трагова о овоме нема, ничег осим усмене предаје. Ипак, ни усмена предања не настају случајно! Таква прича и могла се догодити у срцу Босне где миленијумима разни народи живе заједно на истом тлу, што без толеранције и слоге не би било могуће.

Опет — покушај пљачке

Последњи покушај да хагада нестане из Земаљског музеја збио се после рата, 1952. године. Била је то интелигентно смишљена пљачка. Један музејски кустос за странце који је преко својих познанстава обезбедио канал којим би хагада била продата у Америци, у договору с једним службеником музејског рачуноводства, испланирао је како да скупочени кодекс неопажено извуче из сефа и изнесе. Међутим, у последњем часу прорадила је савест: службеник рачуноводства предомислио се и пријавио план тако да су органи безбедности спречили крађу.

Хагада данас није изложена у некој витрини, него се, попут највећих драгоцености, чува у челичном сефу. Даје се на разгледање само стручњацима уз дозволу дирекције. А свако ко добије у руке овај изузетан кодекс мора да се диви свему, од финоће беле коже на којој је исписан, преко лепоте и слова и слика, до боја у којима је рађен.

И дан-данас, после шест векова те боје су свежје и јасне. Тешко је рећи да ли је лепша црвена или плава, или злато истањено у најфиније фолије и обилато искоришћено на многим страницама.

Ових дана треба да се одржи промоција репринта **Сарајевске хагаде** који је изишао у издању београдске „Просвете“ и сарајевске „Свјетлости“. Опширан предговор написао је Еуген Вербер, а књига је штампана на нашем и енглеском језику. Како смо сазнали, у свету влада велико интересовање за њу јер је ово први комплетан репринт. По верности боја изванредно је успео, тако да је то прилика да и шира јавност види ово ремек-дело бурне прошлости.

Мирјана Крстуловић 5

Арагонски уметник пре шест стотина година овако је замишљао настајање света, Адама и Еву, а ту су, разуме се још и јабучка, змија и смоквино лишће. Све укупно има 69 цртежа. И кожа на којој је исписан кодекс посебно је квалитетна: упркос вековима и својој тананости она је и данас потпуно очувана и бела као најфиније папир. А да је књига и те како коришћена приликом обреда сведоче мрље од вина, белешке оловком и мастилом, па чак и неке дечије интервенције: бркови нацртани на неким женским лицима!

Мора да је та књига прошла бурну историју, баш као и они који су је носили и брижљиво чували. О тим путовањима кроз средњовековну Европу можемо само да нагађамо јер постоји само један сигуран траг — запис цензора из Рима Ђованија Доменика Висторинија који је 1609. године прегледао књигу. После тога она је у нечијем избегличком пртљагу препловила Јадранско море, стигла у Сплит или у Дубровник, а одатле наставила за Сарајево где је породица којој је припадала коначно нашла мир.

Сафарди су у Сарајеву живели у почетку у гету које се звало Чифутхан. Затим је њихов правни положај регулисан султанским бератом којим је именован „махамбаши“ —

врховни рабин за Босну. А године 1856. и Јевреји и хришћани у Турској добили су равноправност са муслиманима.

То је и време када почиње позната нам повед **Сарајевске хагаде**. Припадала је породици Коен. За разлику од првих власника Хагаде који су свакако били веома богати и моћни када су могли наручити књигу рађену на најфинијој кожи на чијој се свакој илустрованој страници налази суво злато, сарајевски Коени били су занатлије — лимари и ова књига представљала је највредније што су имали. Отац породице умро је 1894. године оставивши недошколовану децу. Немајући од чега да преживе, Коени су одлучили да продају хагаду.

НИЈЕ ЛОПОВ СВЕ ШТО ШУШКА

Шта да помисли човек кад у глуво доба ноћи зачује неке сумњиве шуме, ако не да му се лопови шуњају по кући. Ни Хауард и Мери Елвин из Њу Џерсија се ни најмање нису двоумили. Позвали су полицију.

Док су шћућурени у кревету чекали да им помоћ стигне и даље су напето ослушкивали оне сумњиве звуке који су постајали све гласнији и чуднији. Шта им се у ствари те ноћи догодило сазнали су тек пошто су се са спаваћом собом и првим спратом сручили у приземље. Тамо су лепо искорачили кроз про-

зор нагло приземљене спаваће собе право на травњак своје баште.

Срећно окончана несрећа збила се овако: док су Елвинови сумњали на лопове, главна водоводна цев која је те ноћи прела натапала је дрвени под њиховог првог спрата све док се овај није сасвим расквашио и попустио.

КОНКУРС ЗА СУПЕРМИША

Механички мишеви са силиконским мозговима и микропроцесорима. Глупости!? Како се узме. Узме ли се награда која се за овај пројекат нуди, о глупости не може бити речи: хиљаду фунти стерлинга...

Поменути награду

као и титулу белосветског супермиша нуди токијски Институт за електрични и електронски инжењеринг, а сврха конкурса је подстицање интересовања за технологију.

За сада је све неизвесно, осим податка да ће победити миш који најбрже нађе излаз из компликованог лавиринта. Да постављени задатак и није тако лак потврдио је немачки такмичар по имену Хајрих I који је уза све оне силиконске чипове и микропроцесоре које је имао на помоћи доживео нервни слом: јадни Хајрих никако није могао да нађе прави пут, а то га је опет исфрустрирало (буквално) до умијања. На крају је, такође буквално, изгорео и прегорео.

ИЗДРЕСИРАЈ ЈЕ, ПА УЛОВИ

Није непознато да је рибе врло тешко дресирати. Али, научници не би били то што су да се нису прихватили и тог проблема верујући да се и код њих може развити бар онај најпростији условни рефлекс. На једном јапанском узгајалишту риба недавно је извршен занимљив експеримент: рибе које су тек угледале светлост дана уз храну су „добиле“ и одређене звуке. Свака врста хране давана је уз звуке одређене фреквенције. Када су рибе већ научиле да на звук долазе по храну, пуштене су у отворено море да поодрасту. По мишљењу научника, кроз неколико година десиле се следеће: одрасле рибе кад чују познате звуке неизоставно ће отпливати према њиховом извору. А ту ће их већ чекати разапете мреже...

ЦВЕЋЕ ЗА МАМУ

Неки пут је за свеопшту гунгулу довољан квар на мотору. У овом случају покварио се мотор градског аутобуса у Напуљу због чега је возач најљубазније замолио путнике

викину му је да већ „страшно касни“...

Тада је почела права гужва: док су за њим завијали полицијски аутомобили Микеле је у аутобусу јурцао улицама Напуља, налетао на паркиране аутомобиле, а оне из супрот-

да је у пуној брзини улетео у гробљански зид, а аутобус се запалио. Пошто су га ухапсили, полицајци су га одвели у болницу где је морао да стане на крај реда од оних четрнаесторо људи што их је својом „рели вођом“

да напусте возило. Послушали су га сви сем тридесет шестогодишњег Микела Антуција који је изгурао возача из аутобуса, сео на његово место и успео да упали мотор.

Колико да овај не остане сасвим збуњен, пре него што је под пуним гасом одјурio у непознатом правцу, до-

ног правца растеривао на све стране.

Када се све завршило и пребројавање обавило, испало је да је четрнаесторо људи лакше рањено, а двадесет и девет аутомобила тешко оштећено.

Микеле се, иначе, коначно зауставио тек силом прилика, тј. ка-

кроз град повредио.

Пошто су му лекари превили ране, полицајци су се потрудили да му предоче шта му по закону слеђује: оптузба због крађе јавног саобраћајног средства, опасне вође и вандализма. А шта, му, иначе би? Журио је да мами однесе цвеће на гроб...

СУДИ РОБИН ХУД

Права бура негодовања у енглеској јавности дигла се августа 1982. кад је изгорео петстогодишњи хрст у Шервудској шуми, јединствени споменик Робину Худу. Запалио га је, закључила је истрага, непознати пироман. Ангажовани су читави тимови научника да се од озбиљно нагорелог хрста спасе што се спасти може. Како су известиле многе енглеске новине, са дрвета је одсечено и одвезено толико грања да је све то једва стало у два велика камиона.

Овај хрст, иначе, није понос само Шервудске шуме већ је и убедљиво најпознатије дрво на Британским острвима. Према пода-

цима туристичких агенција, сваке године посети га у просеку пола милиона људи који иду трагом познатог средњовековног јунака. Он је, каже легенда, управо испод овог хрста често налазио уочиште пред многобројним потерама и спремао се за нове подухвате.

Ко је, у ствари, био Робин Худ и да ли је

уопште постојао покушавао је више од двадесет година да утврди Џон Холт, научник из Кембриџа. Баш 1982, какве ли случајности, објавио је резултате својих истраживања. Холт, између осталог, тврди да трагови легенде о Робину Худу не потичу из Шервудске шуме, већ из месташца Барнсдејл у грофовији Јоркшир, на северу Ен-

гелске. У судским папирима града Јорка из 1226-27. стоји: „...пожарени злочинац и бедник Роберт Худ, вредност покретне и непокретне имовине процењује се на 32 шилинга и 6 пенија...“

Двеста година касније његово име поново се појављује у баладама – овде као Робин Худ – а место његових

доживљаја је Нотингем. Ни у једној од ранијих балада научници нису нашли доказе да је Худ отимао богатима и давао сиротињи, али временом су људи почели да му приписују црте противника постојећег поретка.

Тако се, мисли Холт, родио заједнички лик „доброг и благородног разбојника“. Стварност и машта, којој, свакако, припада и петстогодишњи хрст у Шервудској шуми у чијој је хладовини Худ често налазио уочиште, како пише у туристичким проспектима, чудно су се преплеле у легенди о Робину Худу. Судски документи доказују да је историјски прототип легендарног хероја живео пре 750 година.

СТАРАЦ ОД 4 МИЛИЈАРДЕ ГОДИНА

Доскора је за најстарији минерал сматран онај пронађен на Гренланду, али му је недавно примат преузела једна стена откривена недалеко од аустралијског града Перта. Испитивањем је утврђено да је тај аустралијски минерал „старији“ од свог гренландског колеге пуних 400 милиона година. Његова старост процењена је на четири милијарде година а утврђена је на основу урана и олова у њему. Наравно, уз помоћ најновијих метода.

НЕ ЗНА ДА ЈЕ МИЛИОНЕР

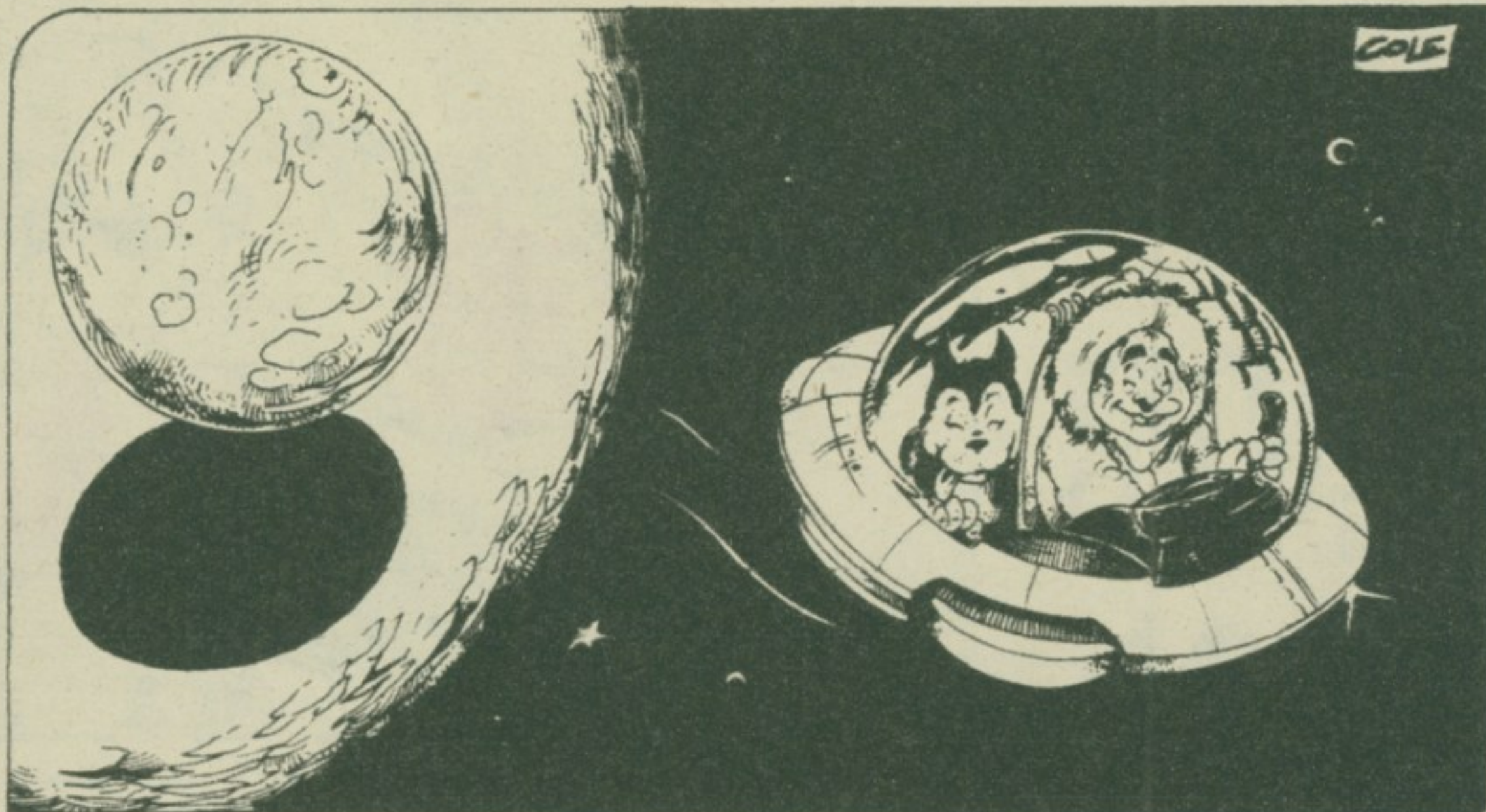
Неки су милионери, а да о томе појма немају. То је случај педесет седмогодишњег Едварда Кларенса из Аустралије коме је неки рођак оставио у наследство 357 689 фунти. Адвокати преминулог узалуд покушавају да уђу у траг скитници који никада не чита новине, не слуша радио, а још мање има обичај да икога обавештава о својој кретању.

ИМА ЛИ ЖИВОТА НА ЕВРОПИ?

Реч је, да не буде забуне, о сателиту Јупитера који се зове Европа. На питање постављено у наслову познати писац научнофантастичних романа Артур Кларк одговорио је потврдно у својој књизи коју је недавно објавио. Тај Јупитеров сателит Кларк је населио неким чудноватим бићима. Кларк је, знамо, фантаста, али како ствари стоје у стварности?

На састанку Америчког геофизичког савеза одржаном децембра 1982. у Сан Франциску том проблему је посвећена врло озбиљна пажња за коју су се, пре свега, побринули Реј Рејнолдс и Стивен Сквајерс, сарадници Ејмсовског истраживачког центра при НАСИ (Националној управи за аеронаутику и истраживање космоса САД).

Научници су се послужили једним поређењем: чак и у језерима Антарктика, под вечитим ледом, могуће је наћи сићушне бактерије и једноћелијске орга-

низме способне да живе и у тим немогућим условима. А зашто, сходно томе, такав или сличан живот не би постојао и на Европи?

Овај Јупитеров сателит, истина, налази се на око осамсто милиона километара од Сунца и много је мањи од нашег Месеца. На његовој површини царује вечити мраз од 100 степени Келвинових а ледени покривач је, према последњим подацима, дебео око пет километара.

Рекло би се да овде не може бити речи о

било каквом облику живота. Међутим, недавно је утврђено да ледени омотач на Европи није гладак: читав површина избраздана је пукотинама од којих су неке дугачке петсто а широке седамдесетак километара, па научници претпостављају да је у унутрашњости Европе неки океан. Привлачне силе Јупитера и његових суседних сателита – Јо и Ганимеда – вероватно њишу тај „подземни“ океан, лед на површини не може да издржи силногибање и – распрскава се.

Снимци који су направљени из једне космичке летелице показали су да такве „несмрзнуте“ површине на Европи могу да буду велике и 25-50 квадратних километара. И без обзира на удаљеност од Сунца, ти делови могу и да добијају светлост не мању од тридесет милиона вати енергије годишње. Ово је сасвим довољно, кажу научници, за интензивну фотосинтезу у пределима подледеног океана Европе. Наравно, ако се тамо налази неко коме је она уопште потребна...

НИЈЕ ЗА ПРОДАЈУ

И краве знају за верност. Цулиен, стеопу краву од 317 килограма бездушни газда продао је неком фармеру чији се ранч нала-

зи педесет и шест километара од Цулиенине родне траве.

Осетљива Цулије то никако није могла поднети, те се првзгодном приликом упутила равно кући: прескакала је ограде, газдала реке, прелазила ау-

то-путеве и не обзирући се на олујну кишу наставила да каска ка циљу.

У понедељак, после двадесет сати путовања, приметно мршавија и са неколико огреботина на санима, Цулијен је ушетала у дво-

риште газда Сидни Крафтсоуа у Женеви на Флориди. Газда Сидни је истог тренасео у ауто, одвезао се до оног фармера, вратио му паре и објаснио да Цулиен од тог тренутка па заувек није за продају.

СЛОБОДНЕ КОКЕ, ТВРДЕ ЉУСКЕ

На свету постоји и ово: Међународни одбор за маркетинг јаја. Како је том одбору посао да се бави јајима, он је позвао научнике широм света да се позабаве питањем несрећно смрских јаја, односно недовољно чврстих љуски. Реч је, напиме, о томе да се по мишљењу Одбора недопустиво велики број јаја разбија пре него што уопште доспу у тигањ или колаче.

Док су кокошке слободно шеткале унаоколо, уз пут су кљуцкале и све минерале неопходне за чврстину љус-

ке. Инкубатори су ствар упрскали: добили смо крхке љуске. Научници не траже много: љуске дебље за само двеста педесети део центиметра. То би, тврди се, осетно смањило нежељене губитке.

Нека решења су већ

понуђена. Професор Јоко Тани с Токијског универзитета препоручује следеће: контролу угљен-моноксида који инкубаторске коке удишу, додавање соде-бикарбоне води коју пију и смањење соли у исхрани. Добили бисмо, каже Јоко Тани, бар

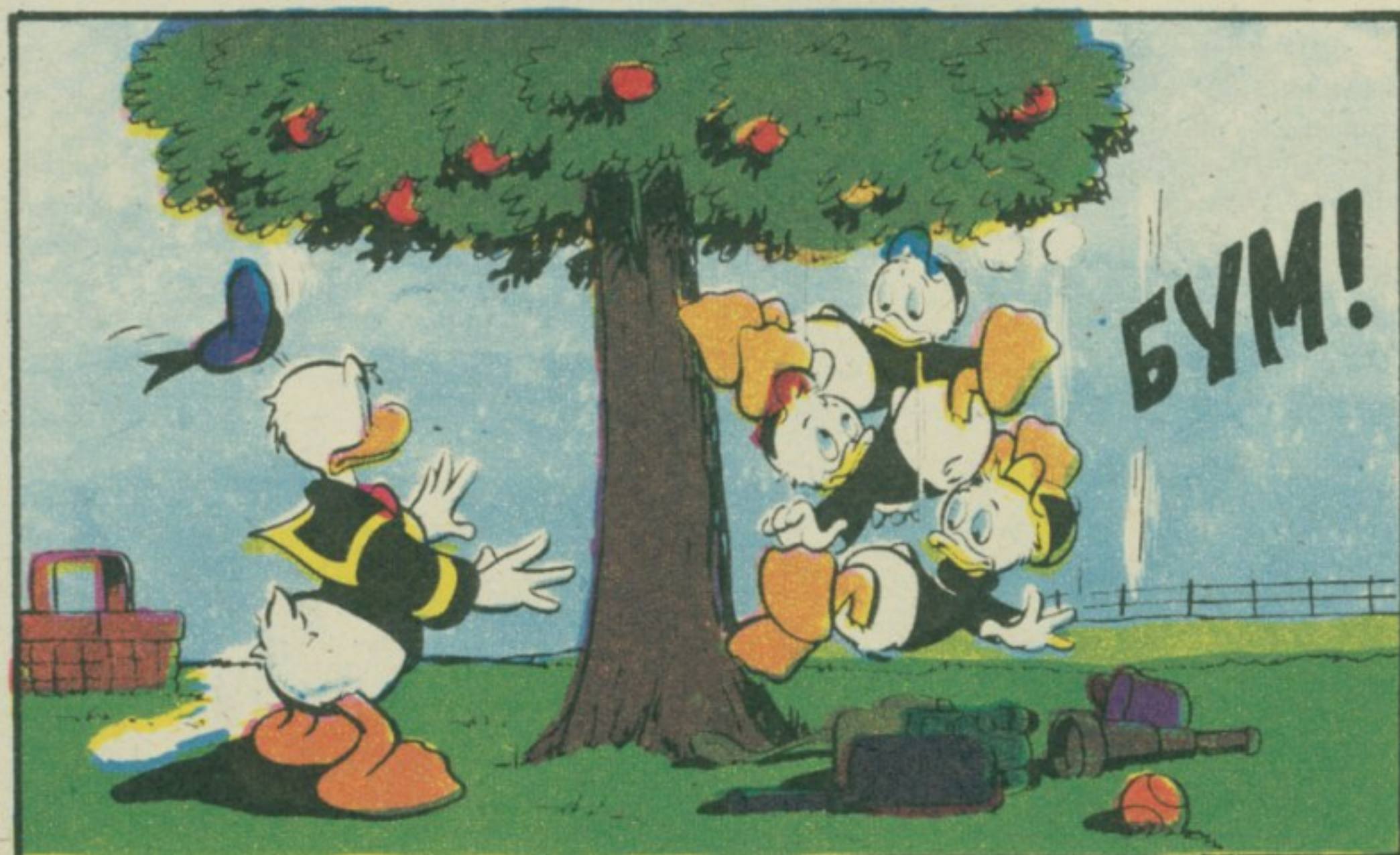
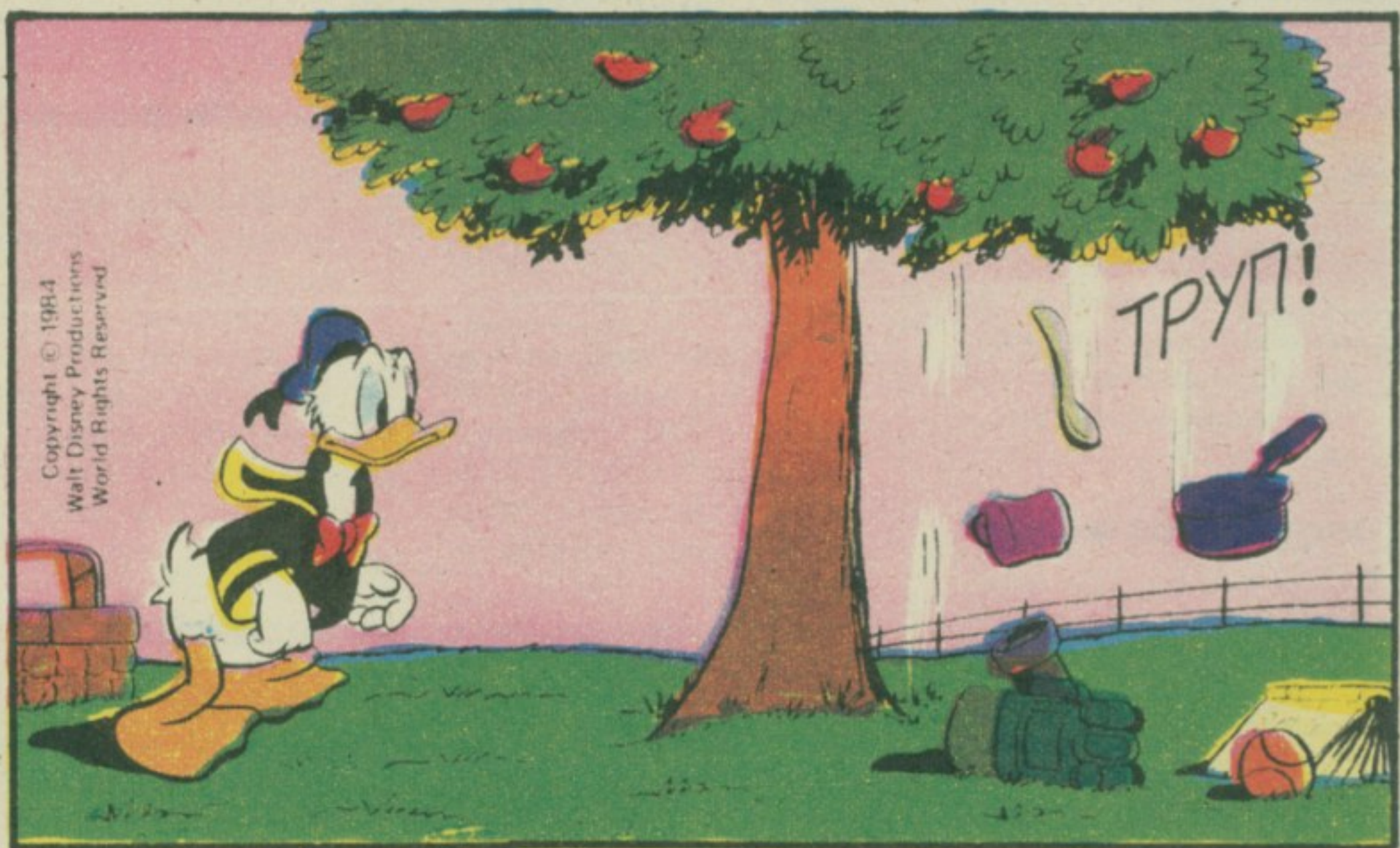
двадесет процената дебље љуске.

Из исте земље, Јапана, али овога пута са универзитета у Кобеу, такође охрабрујуће вести: исхраном која се заснива на корову, добијена су јаја крупнија од уобичајених и са чвршћом љуском.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ПОЉУБАЦ СПАСЕЊА

**У ПОБЕСНЕЛОЈ РЕЦИ ОКОИ ГЛАВА
НЕСРЕЋНОГ КАНУИСТЕ
ПОЈАВЉИВАЛА СЕ НА ПОВРШИНИ
И НЕСТАЈАЛА. ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ
ГОТОВО НЕМОГУЋЕ ИЗВУЋИ ГА.
ЖИВОГ НИКАКО.**

Спустити се десетак километара дуж реке Окои за веслаче кануа увек је представљало изазов. Савладати вирове и брзаци ове захуктале реке у близини Коперхила у америчкој држави Тенеси значило је доказати да си изузетно храбар и вешт кануиста. Управо такви су били двадесетседмогодишњи Џон Нортон и његов нешто млађи друг Џори Браун. Тог мартовског дана прошле године њих двојица су се по ко зна који пут упустили у „борбу“ са реком.

Џон и Џори су успешно провезли лаки спортски кану од отпорне пластичне масе читавом рутом и приближавали се најопаснијем делу пута, такозваној Ђавољој рупи. Овај вир испод моста био је и највећи изазов – савладати њега значило је завршити успешно трку. У тренутку кад је већ изгледало да ће срећно избећи и ту препреку њихов кану „Људа река“ занео се улево и једним крајем ударио у стуб. Није било помоћи – чамац је свом силином одскочио и преврнуо се заједно са веслачима. Џори је имао утисак као да је избачен из катапулта. Касније кад су га питали како је успео да се докопа обале, ни сам није знао да објасни, вероватно је у њему превладао инстинкт самоодржања.

За разлику од Џориа Џон је био зле среће.

– Када сам схватио да нема више наде да кану исправимо, покушао сам да се ослободим из седишта и допливам до обале – касније је причао Џон. – Али, на несрећу нога ми се заглавила у кануу и ма колико да сам се трудио да је ослободим, није ми полазило за руком. Захуктала река заклапала ми се над главом, осећао сам да тонем, да главу више не могу да одржим на површини. Плашио сам се да ћу изгубити свест а то би значило и сигуран крај. Прошло ми је кроз главу да сам у безизлазном положају, да из Ђавољег вира не може нико да ме спасе ма колико се трудио. Осећао сам да ми понестaje снаге, више нисам могао да се борим са реком. Препустио сам се судбини.

Док се одигравала агонија несрећног кануисте, његови другови стајали су на месту и гласно се договарајући шта је најбоље да се предузме. Једини начин да га спасу био је да се неко од њих спусти ужетом и избави га из смртог загрљаја реке. На изненађење свих за овај подухват пријавила се двадесетпетогодишња Керин Бери, учитељица пливања. Убедила их је да ће тако бити најбоље с обзиром да је она од свих била најлакша. Мушкарци су почели да негодују али и сами су убрзо схватили да је у праву.

– Прва ствар коју је требало да урадим чим сам се нашла надокхват Џона било је да му извучем главу на површину. Ослањајући се на преврнути кану, једном руком сам му држала главу а другом покушавала да му ослободим ногу која се заглавила. Неколико пута губила сам равнотежу, и, онако везана за конопца, летела у празно. Поново сам се ослањала на чамац и покушавала све из почетка. Пре него што му ослободим ногу морала сам чврсто да га привежем за уже како га река не би однела унеповрат. Срећом, на каишу је имао металну копчу за ко-

ју сам привезала канап који су чврсто држали они горе, на мосту. Кад сам му извукла главу, схватила сам да Џон није сасвим без свести, видела сам знак разумевања у његовим очима.

– У тренутку кад сам се већ помирио да ми је смрт близу – рекао је Џон – осетио сам да ми је нешто ударило у леђа и да ме нека прелепа девојка љуби у образе. Помислио сам – то је крај, већ почињу да ми се привиђају ствари...

Међутим, Џон није сањао. Када је Керин схватила да је успела да га привеже за уже и ослободи му ногу, постало јој је јасно да ће се обоје извући живи. Толико се обрадовала што је акција спасавања уродила плодом да је Џона пољубила од одушевљења.

Сада су обоје били везани али Керин је знала да није довољно што је несрећни кануиста прикачен за каиш, уже је морала још да му обавије и око струка. Када је и то обавила, дала је знак да могу да почну са извлачењем Џоновог беживотног тела. Подигли су га до моста а онда га је неколико снажних руку прихватило и пребацило преко ограде. Док су му пружали прву помоћ, остали су извукли храбру девојку. Обоје су били на сигурном. Џона су сместа увили у топлу ћебад и чекали да дођу кола хитне помоћи.

Џон Нортон је убрзо дошао свести. Прво што је угледао било је лице девојке „из сна“. Био је запрепашћен. Успео је да јој каже:

– Здраво, ја сам Џон Нортон из Атланте. Твоји пољупци су ми спасли живот, да знаш. Надам се да моја жена неће имати ништа против што си ме пољубила.

Керин га је поново пољубила.

– Изгледао ми је тако беспомоћно да једноставно нисам могла да се уздржим. Сигурна сам да ће то његова супруга разумети!

КАКО ТО РАДЕ КИНЕЗИ

ШТО ДАЉЕ ОД ЗГРАДА!

САМО ПЕТ И ПО
ЧАСОВА ПРЕ
КАТАСТРОФЕ
ЕВАКУИСАНО ЈЕ ПОЛА
МИЛИОНА ЉУДИ:
ПРВИ ПУТ У ИСТОРИЈИ
ЈЕДАН ЗЕМЉОТРЕС ЈЕ
ПРЕДВИЂЕН ТАЧНО У
ДАН.

Те страшне вечери, 4. фебруара 1975. године у 19.36 часова, кинески град Хајченг и околину у провинцији Лиаонинг погодио је разоран земљотрес јачине 7,3, по Рихтеровој скали, и порушио 90 одсто свих зграда у густо насељеној области. Број погинулих, уместо сто и више хиљада колико се могло очекивати у таквој катастрофи, износио је мање од хиљаду! Разлог: земљотрес је био предвиђен тачно у дан, а само пет и по часова пред катастрофу, власти су наредиле евакуацију становништва из угрожене зоне. Први пут у историји, ова природна појава од које човек толико страхује, на време је предвиђена тако да је угрожено становништво спасено. Успех је с правном назван „чудом науке“.

Ко има право на узбуну

То чудо почело је још 1966. кад је трагичан земљотрес у Шингану однео 90.000 људских живота. Тада је кинеска влада, застрашена од научника да се позабаве предвиђањем земљотреса. Почело је оснивање сеизмолошких осматрачких станица. Данас их има 16 централних, 350 државних и 6000 месних, са 10.000 осматрача, који су овлашћени да проглашавају „земљотресне узбуне“.

Све се то лакше разуме ако се зна да Кина лежи на изузетно опасном тресном подручју. Од 1177. године пре наше ере, кад су Кинези почели да региструју земљотресе, до данас је забележено више од 3000 тежих. Само у нашем веку било је у Кини 45 јаких померања тла, од којих је изгубило животе два милиона људи.

На основу три тешка земљотреса на североистоу Кине од 1966. до 1969. као и другим прикупљеним

подацима, на Националној конференцији сеизмолога у Пекингу 1970. научници су предвидели да ће се следеће велико померање тла у тој области одиграти нешто даље на северу, у провинцији Лиаонинг са 35 милиона становника и то у року од десет година. Одмах су тамо основане две велике и 12 мањих геофизичких станица са укупно 300 стручњака. Они су пратили сеизмолошка кретања и бележили сваки па и лаки потрес – који обично претходе јачим.

Ближи се несрећа

Три године те станице нису забележиле ништа изузетно, а онда је средином 1974. опажено водоравно и усправно померање тла и велике осцилације Земљиног магнетизма. Проучавања свих тих појава навела су научнике из Шенинга – главног града провинције Лиаонинг – на закључак да ту треба очекивати јак земљотрес у току следеће две године.

Онда се, 1973. између градова Хајченга и Јунгкоа тло подигло за 65, а 1974. спустило за 117 центиметара и забележена су драматична колебања силе Земљине теже, у подземним водама откривено је присуство гаса радона, а животиње су почеле необично да се понашају: по мишљењу научника оне осећају вибрације, мирисе, промене електричног напона и магнетизма, често и боље него људи са својим инструментима. Кад је уза све то у децембру 1974. у провинцији Лиаонинг забележено десетак слабијих и један јачи потрес, сеизмолози из Шенјанга изменили су прогнозу: земљотрес јачине 5,5 до 6 степени Рихтерове скале задесиће тај рејон у року од шест месеци.

Од тог тренутка власти су почеле да предузимају

мере за заштиту становништва и добара: на пољима ван насеља грађене су колибе од дрвета и сламе за смештај људи, подизани велики шатори за болнице, народу је тумачено како да се понаша кад наступи земљотрес.

За то време тло се и даље угибало, извори се замућивали, нови избијали, стари пресушивали, нафта је шикљала из бушотина јаче него обично, вода се изливала из артешких бунара.

Стигло је и 700 извештаја који су сведочили: говеда и свиње разваљују своје штале и тореве и беже у поља, змије напуштају пећине где проводе зимски сан и беже у снег, пацови као људи носе у зубима младунчад из зграда, птице у кавезима дивље на срћу на решетке...

А онда, 3. фебруара у

6.30 часова, на површини од десет квадратних километара око Хајченга, апарати сеизмолога забележили су око 500 мањих потреса, а сутрадан у 8 часова и један од 4,8 степени, који је добро уздрмао зграде. Научници су одмах обавестили власти у Хајченгу да тог истог дана треба очекивати потрес јачине од око 6 степени.

Велика сеоба

Док су се надлежни још колебали да ли да нареду евакуацију становништва у 13.30 часова из Шенјанга је јављено да су се сви инструменти после више недеља потпуно смирили, што је предзнак снажног удара.

У граду и широј околини почела је велика сеоба. Био је 4. фебруар 1975, 14 часова. Људи су журно на-

пуштали стамбене зграде, робне куће, фабрике, канцеларије, лакши болеснице отпуштани су из болнице, тежи преносени у пољске болнице. Школе, срећом, нису радиле због кинеске Нове године. Звучници су на све стране грмели: „Бежите под ведро небо, далеко од зграда! Нико нека не остане у кућама!“

У 17 часова евакуација је била завршена. Ипак, било је оних који су се вратили у куће, било због зиме (око 0 Целзијусових), било што нису хтели да напусте домове. У 18 часова већ су на отвореним просторима око града приказивани филмови...

Кад се један час и 36 минута касније земља у Хајченгу почела стравично да се тресе, најхладнокрвнији човек у граду био је сеиз-

молог Гу Хаодинг, који је у ципу хитао ка истуреној осматрачкој станици. Доживео је да му аутомобил поскакује као помаханитао, видео је како се куће руше као усправљене домине кад их човек гурне прстом, али и у том трагичном тренутку, како је касније рекао, помислио је: „Осећам понос што смо

тво погођеног подручја видели чега се спасло!

Петорица се нису вратила

Упркос страховитом рајању, због добрих припрема, није избио ниједан пожар, а није забележена ни једна једина пљачка.

Од пет стотина хиљада становника те трусне области, оних хиљаду погинулих страдали су углавном зато што су се после евакуације вратили својим кућама. Колико би иначе жртава било у подручју Хаиченга, може да послужи једно тужно поређење. Годину и по после тог предвиђеног, у суседству, граду Тангшану, одиграо се непредвиђени земљотрес, који је однео 600.000 жртава и 850.000 повређених! Једногодишња тешка суша, иза које је наступила дуготрајна потопска киша, омеле су сва сеизмографска посматрања и мерење у том региону, па прогноза није стигла на време. Ипак, на сам дан потреса у Тангшан је стигло пет сеизмолога да провери своје сумње неће ли и ту можда ускоро доћи до катастрофе. Стигли су касно и сва петорица погинули.

Упркос неуспеху у Тангшану, кинески научници су после Хаиченга предвидели још неколико снажних земљотреса и омогућили да се многи људски животи спасу.

Године 1976. на југу земље, у граду Лонгмингу, који је савремен са земљом, катастрофа је на време прогнозирана и становништво спасено. Три месеца касније у области Сонганг-Пингву предвиђен је први, а недељу дана затим и други страховит потрес. Они су уништили зграде, али су људи оба пута благовремено евакуисани.

Досад је у Кини на време предвиђено седам катастрофалних земљотреса, а било је и неколико лажних узбуна. Кинези се не размећу успесима у сеизмологији, као што се не правдају за промашаје. Један од руководиоца Националног института за трусове каже:

— Далеко смо од дана када ћемо моћи да нахранимо компјутер свим потребним подацима, па да поуздано кажемо кад ће се где затрести тло. Још тапкамо у мраку јер засад проучавамо само знаке који наговештавају и срећни смо кад и приближно тачно предвидимо потрес.

Ту срећу најбоље су осетили људи спасени са оних седам подручја који су на време евакуисани.

П. Т.

БОЉИ
ОД
ШЕРЛОКА
ХОЛМСА

ДАЈТЕ МИ КОСТ, ОТКРИЋУ ВАМ УБИЦУ

ДО САДА ЈЕ
ИДЕНТИФИКОВАО
ОСТАТКЕ ШЕСТ
СТОТИНА ОСОБА.
РЕШИО ПРЕКО СТО
УБИСТАВА. А
ДОВОЉНО МУ ЈЕ ТЕК
ПАРЧЕНЦЕ КОСТУРА И
УСТАНОВИЋЕ ДА ЛИ
ЈЕ ЖРТВА СВИРАЛА
КЛАРИНЕТ.

када је баш неопходно и — окуси. На тај начин успева да реконструише важне податке из живота и смрти особа које никада није видео. За добар део својих истраживања, нису му потребни ни инструменти, ни компликоване хемијске анализе. Проучавањем једне једине кости у стању је да голим оком утврди пол, године, расу, висину, генетске недостатке, грађу, начин исхране, стање зуба, трагове стреса, евентуалне повреде и разуме се, узрок смрти.

Не зову га без разлога Шерлок Холмс: полазило му је за руком да утврди идентитет особе полазећи од скоро потпуно сагореле вилице, крхотина костију нађених у некој канти за ђубре, комадића бедрене кости коју су оглодали којоти.

У четрдесет и пет година каријере криминалистичког стручњака Џемс Лоренс Ејнцел идентификовао је остатке шест стотина особа, открио стотинак убица. Кад год више сама не зна шта ће, полиција му из свих крајева САД шаље пакете с костима.

Узрок смрти: дављење

Џемс Ејнцел их проучава, снима, трља, њуши, а

откријем мирис масти у сржи. То је непогрешив метод да се утврди колико је времена прошло од тренутка смрти. Нема тог мириса који не изветри уколико се кост налазила у отвореном простору дуже од осам месеци.

Мириса није било, али је зато проучавањем једне карличне кости професор могао са сигурношћу да тврди: та особа бавила се спортом. На основу задебљања које је открио на вилице, типичних за снажне покрете мишића лица, Џемс Ејнцел понудио је и овај податак — та особа је сасвим сигурно свирала неки дувачки инструмент!

Даљим проучавањем костију, Џемс Ејнцел установио је да се ван сваке сумње радило о жени, белкињи, старој између деветнаест и двадесет једну годину, високој око метар и шездесет, а на основу фрактура једне вратне кости да је узрок смрти дављење. Проналазак омеће на терену за голф потврдио је последњу професорову тврдњу.

С овим подацима на располагању, полиција је решила случај зачас. Убиство је извршио манијак који је осамнаест месеци раније у неком бару пришао једној шампионки у голфу. Девојка од те вечери више није виђена.

Епилог није задовољио Џемса Лоренса Ејнцела:

— Морао сам да добијем одговор на последње питање које ме је мучило. Посетио сам мајку жртве и питао је да ли је њена ћерка икада свирала неки дувачки инструмент.

— Да — гласио је одговор — свирала је кларинет када јој је било једанаест година.

М. И.

предвидели ову катастрофу која се није могла спречити, али смо зато успели да спасемо стотине хиљада људских живота... Земљотрес је знатно јачи него што смо претпоставили...

Још нешто мање од 700 потреса уздрмало је те ноћи Хаиченг и околину. Кад је свануло, исцрпљени људи нису могли да познају своја насеља. У пречнику од 20 километара око епицентра деведесет одсто зграда, сви мостови, и фабрике били су порушени, а у пречнику од 40 километара — 50 одсто. Водовод је свугде био уништен, железничке шине исавијане као да су од гуме, дубока пукотина у кречњаку, дугачка километар и по, прогутала је једну кућу, више дрвећа високих 15 метара, коње, тракторе...

Тек сада је становниш-

ДЕСЕТ ГОДИНА
У КРОШЊАМА
ПРАШУМСКОГ
ДРЕВЕЋА

ШТА РАДИШ ГОРЕ,

ЈЕДНА ТЕОРИЈА
ДОБИЛА ЈЕ СВОЈУ
ПОТВРДУ СА
НАЈВИШЕГ МЕСТА:
УПОРНИ ПЕРИ
РАСПОЛАЖЕ
ДОКУМЕНТАРНИМ
СНИМЦИМА КОЈЕ
НИКО ПРЕ ЊЕГА НИЈЕ
УСПЕО ДА НАЧИНИ.

селва има преко три стотине врста различитих биљака — каже Пери — а на дрвећу које најчешће изгледа веома необично живи половина познатих животињских врста. Али, замор није једини проблем — наставља он. — Велику опасност представљају змије које се срећу на сваком кораку. Дугачке су од једног до шест метара а то је више од дужине пута који човек, у случају да га уједе, може да пређе пре него што га покоси отров. Иако сам прошао кроз школу алпинизма и сада ми се врти у глави и стомаку док се на овој висини, снимајући, нагињем у празно или висим на некој грани.

Пре десетак година Доналд Пери, биолог са Калифорнијског универзитета, добровољно се пријавио да, у оквиру америчког Друштва за проучавање тропских области, изведе овај необичан подухват, јединствен у свету. Друштво има своју станицу на ивици прашуме одакле Перија снабдева намирницама, опремом и лековима. Све ствари за личну употребу заједно са обавезном фотографском и другом опремом Пери, међутим, држи на платформи са које још не намерава да сиђе.

Прашума се протеже на влажном и веома посном земљишту које покривају маховина, лишајеви и папрати, биљке познате као паразити који живе на свему што нађу — храну и влажност црпу из ваздуха. Кад нема ветра, у околини се осећа непријатно јак мирис цвећа и остале вегетације од чега се човек буквално гуши. У зеленој полутама непрекидно лете сви могући инсекти. Пери се највише чува комараца и због тога се стално маже специјалном течношћу која му гарантује бар некакав мир и чува га од инфекције.

Стабло — пећина

Да би могао да проучава живот у овим шумама, Пери је морао да направи платформу за осматрање у самим крошњама дрвећа. После првих неуспелих покушаја да се попне на ове висине, Пери се одлучио за једну специјалну технику: узео је лук и стрелу за коју је везао најлон-конец. Лансирајући стрелу, пребацивао је преко неке гране, а затим, кад стрела падне на земљу, вукао његов почетак, али тек пошто је за крај привезао конопца који ће му омогућити пењање на дрво. Тако је

Иако је прошао кроз школу алпинизма, кад се нађе у овом положају на висини од 50 метара, Доналду није нимало лако.

мало-помало, успео да направи платформу која виси у простору мада је коноп-

цима причвршћена за дрвеће. Ту је донео своју научну и фотографску оп-

Доналд Пери на својој платформи у шумама Костарике.

Радно место Доналда Перија налази се у обалном растињу средњо-америчке државе Костарике, прилично је неудобно и крије многе опасности. До њега се долази тако што најпре, као прави планинар, морате да се верете кроз влажан и загушљив тунел потпуно вертикалан а препун комараца и змија. Затим да висећи на рукама премостите десетак метара уз рескир да се сваког момента откачите. Да не помињемо што се сваког трена можете наћи лицем у лице са шкорпијом, осикама, слепим мишевима или огромним бубама. И кад све то савладате, стигли сте на висину

од педесет метара, до платформе која се љуља између крошњи бујног растиња. Место је опасно и неудобно, али и веома значајно за истраживање овог биолога са Калифорнијског универзитета који одатле већ десет година прати живот у прашуми.

Комарци опаснији од змија

Труд се исплатио. Он у рукама већ има драгоцене податке о особинама и навикама ретких животиња и биљака. И више од тога — располаже са знањима која покрећу на нова размишљања о историји човека.

— Овде у шуми Финка ла

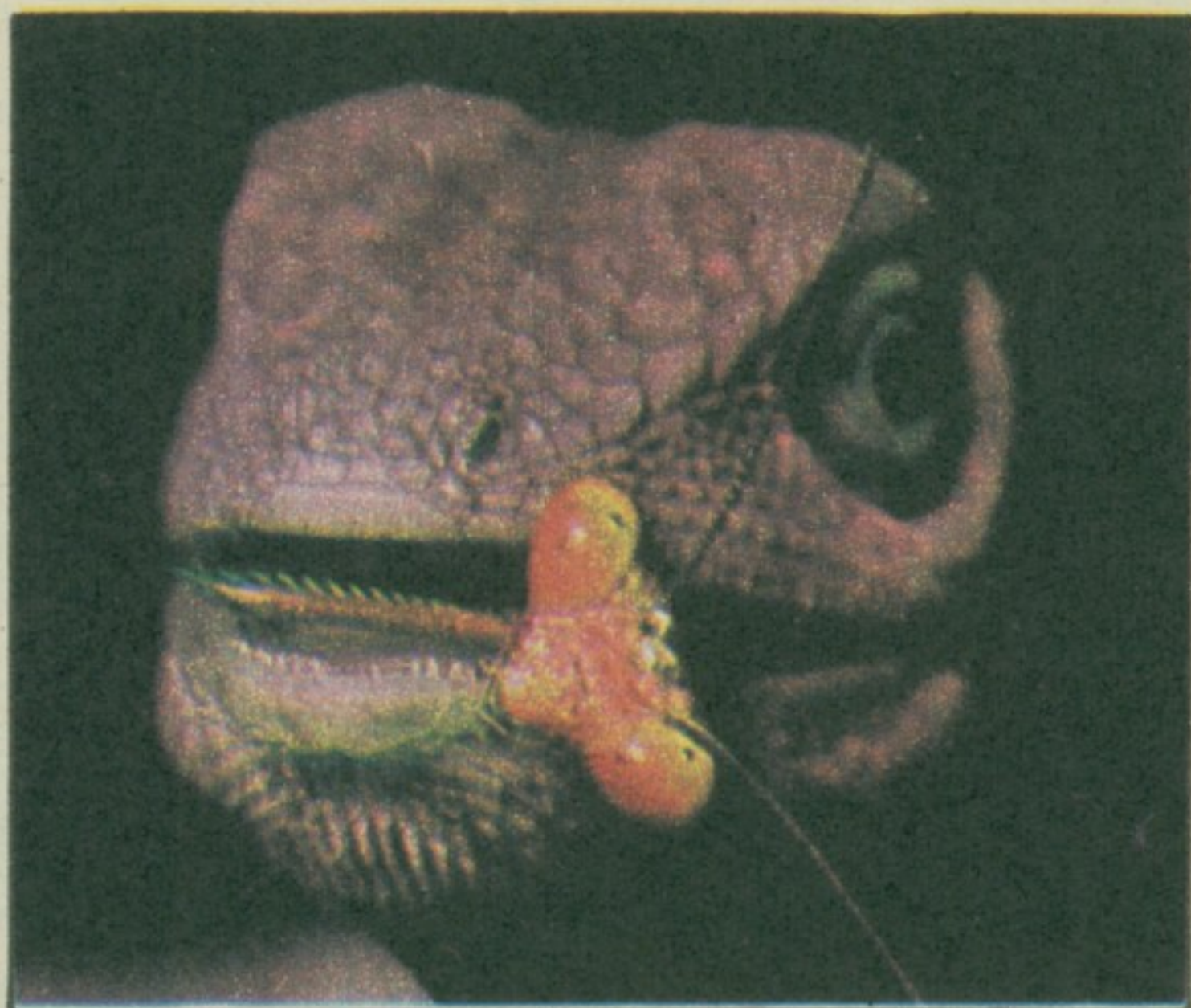

Ако већ нисте погодили, ово је вилин коњик са својим карактеристичним очима.

ДОНАЛДЕ?

Птица – ако је уопште видите – звана велики поту савешено се маскира. Пери је један од ретких који је успео и да је сними.

Игуана са тек уловљеним пленом.

Лењивац толико лен да му је на глави израсла маховина.

Такозвана зелена змија са дрвећа никад се не спушта на земљу.

рему и лежај, и све то наткрилио шаторским платном.

— Често ме пробуди невреме — прича Пери — али то је диван доживљај: ветар снажно повија крошње изазивајући звук који подсећа на воз у доласку. Воће и разни други плодови и гранчице лете на све стране као неки пројектили. Често се догађа и да обори неко старо стабло, а то су обично колоси који падајући уништавају све око себе. Срећом, до сада сам остао поштеђен јер сам пажљиво изабрао место за платформу.

У унутрашњости једног од тих старих стабала Пери је открио склониште бројних животиња. Средиште му је права правца вертикална пећина у којој се удобно сместило на стотине живих бића — разне бубе, шкорпије, стоноге, ретки торбари врсте мармоса, змије које живе само на дрвећу и, највише, слепи мишеви. Овај макрокосмос живи у савршеној слози. Рецимо, остаци сварених материја које слепи мишеви избацују одлична су храна инсектима, а нарочито дрвету-кући, што је веома битно: „нађубрено“ стабло покривено је дебелим слојем биљних паразита којих иначе нема у ближој околини.

необичне птице дугачке око 45 центиметара, која, слично сови, има мали кљун и огромна уста а перје јој је готово исте боје као грање покривено лишавјевима. Ова савршена мимикрија, заједно са навиком птице да данима непокретно чучи на неком дрвету, чини је практично невидљивом, и ретки су они којима се пружила прилика да је примете или сниме.

Други необичан сусрет доживео је Пери са једним сисаром из породице лењиваца који има невероватно споре покрете, толико споре да му на кожи израстају лишавјеви и представља легло паразита сваке врсте.

Прашума је изузетно разноврстан и животан амбијент који нуди сваку могућу врсту сарадње. Тако, на пример, осе живе заједно са мравима из породице Azteca, и то у циљу заједничке одбране. Јер, ови мрави често препрекују пут мравима ратницима који су увек спремни да нападу осе, док оне са своје стране спречавају мравове да се веру на дрвеће у потрази за омиљеном храном. Исто тако чворак полаже јаја у гнездо коса, који се због тога уопште не узбуђује јер одлично зна да се чворак храни ларвама мува које се увлаче у кожу малих косова и тако их убијају.

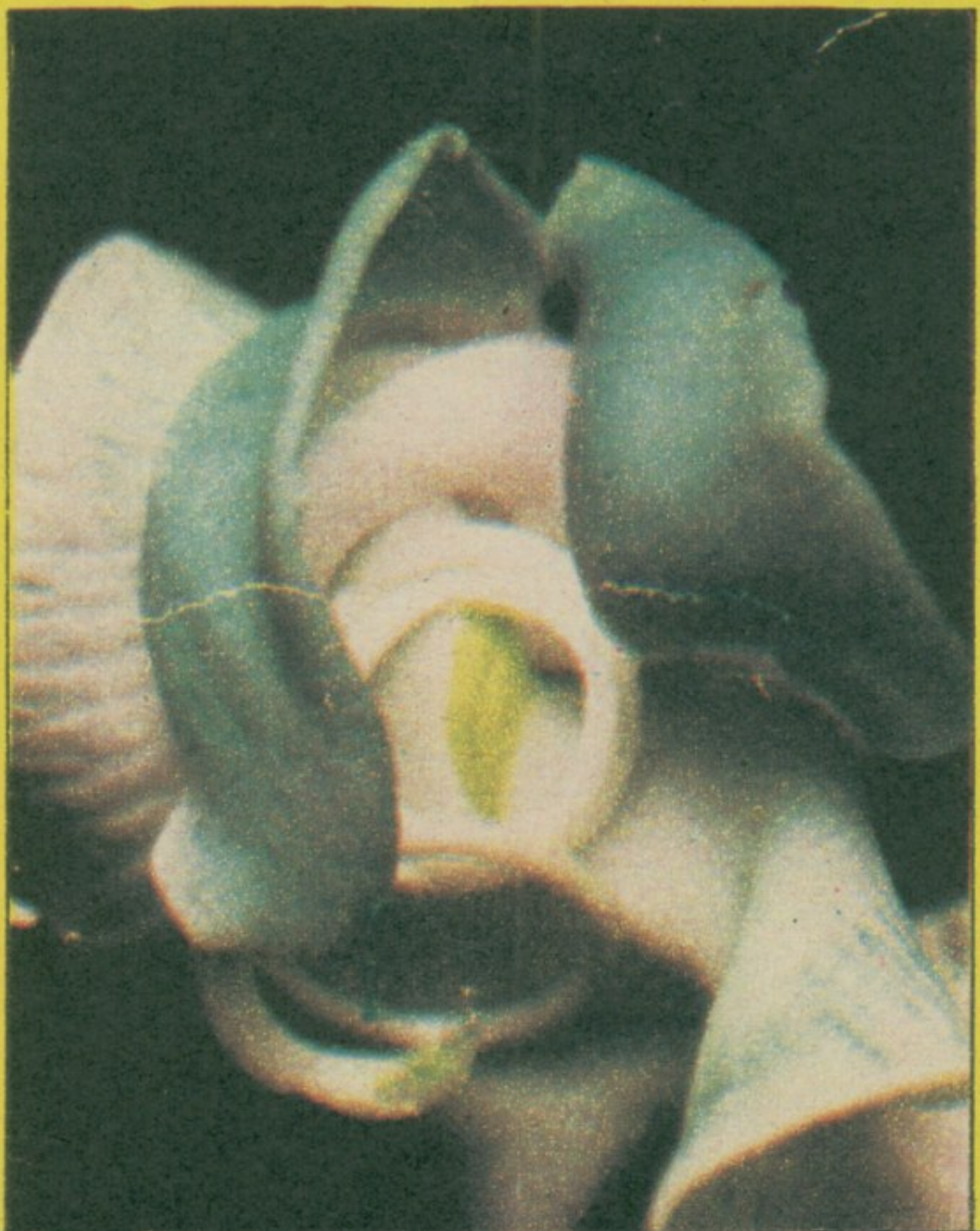
Према речима Мајкла Робинсона, биолога Смитсонijanског истраживачког института, то није само пример сарадње која се ограничава само на то да се преживи, већ је резул-

тат готово чисте животне мудрости да не кажемо интелигенције.

Почело је на грани...

Неки антрополози се слажу да је еволуција човека била на тлу могућа само захваљујући претходној еволуцији која се одвијала на дрвећу, у амбијенту погодном за развој одређених анатомских и других одлика. Продужени удови примата, руке са одвојеним палчевима подесним за хватање, напред постављене очи ради што бољег осећања простора и дубине, чак и усправно држање тела, све су то, кажу они, карактеристике које су се развиле током живота на дрвећу.

Орхидеје, као својеврсни паразити, у тропској средини налазе идеалне услове.

Невидљива птица

Пери је успео да начини и јединствене фотографије такозваног великог потуа.

СОМБОР КАО ХОЛИВУД

ЛАЖИ МЕНЕ РАДИ

ИАКО
ЈЕ
ДОЖИВЕО
УБЕДЉИВ
ПОРАЗ,
ЕРНЕСТ
БОШЊАК
НИЈЕ
ИСПУШТАО
КАМЕРУ
ИЗ
РУКУ.
ДАНАС,
ШЕЗДЕСЕТ
ГОДИНА
КАСНИЈЕ,
СВАКИ
ЊЕГОВ
КАДАР
ВРЕДИ
БОГАТСТВО

Тихи војвођански градић, Сомбор 1923. године преконоћ је постао бучна варош — овде се снимао први југословенски играни филм „Лажимене ради“. Јер, замисао Ернеста Бошњака, који је све то организовао била је да од родног Сомбора створи ништа мање него — нови Холивуд!

Да се дворана не сруши

Када је 1892. завршио штампарски занат у Сомбору, шеснаестогодишњи Ернест отиснуо се у свет. Кући се вратио након четири године као добар зналац свог посла с неколико новина у штампању. Донео је и кино-пројектор „леонгимони“, први овакав апарат у Сомбору. Иако се доказао као спретан штампарски мајстор и изумитељ машине која је одједном отискивала четворобојне плакате, Бошњак није био задовољан својим успесима: у њему се родила нова, снажна љубав чим је видео филмове браће Лимијер. Својим пројектором

прво је приказивао филмове у мађарском граду Сомбатхељу, а затим и у Сомбору изазвао праву сензацију. То је, вероватно, био први стални биоскоп на Балкану!

На прву представу у јесен 1909. године слегло се мноштво радозналост света из Сомбора и околине. Биоскоп се налазио на месту где су у то време били циркуси и вашари, филм је био још далеко од „седме уметности“. Дворана је у ствари била обична барака изнад чијег је улаза стајао помпезни натпис „Арена“. „Бојао сам се, сећао се касније Бошњак, „да услед притиска и велике гужве даске барак не попусте, па да дође до незгоде, а тек сам је почео отплаћивати власнику дрваре Розенталу“. Али, све се срећно завршило „дворана“ је издржала, публика је била одушељена „живим сликама“, а Бошњак пресрећан.

Сваку пару зарађену у штампарији Бошњак је од тада трошио на куповину најновијих филмова, али ипак није био потпуно задовољан: жарко је желео и сам да снима. Зато те исте године купује филмску камеру „етел верке“ и тако почиње једна плодна филмска делатност.

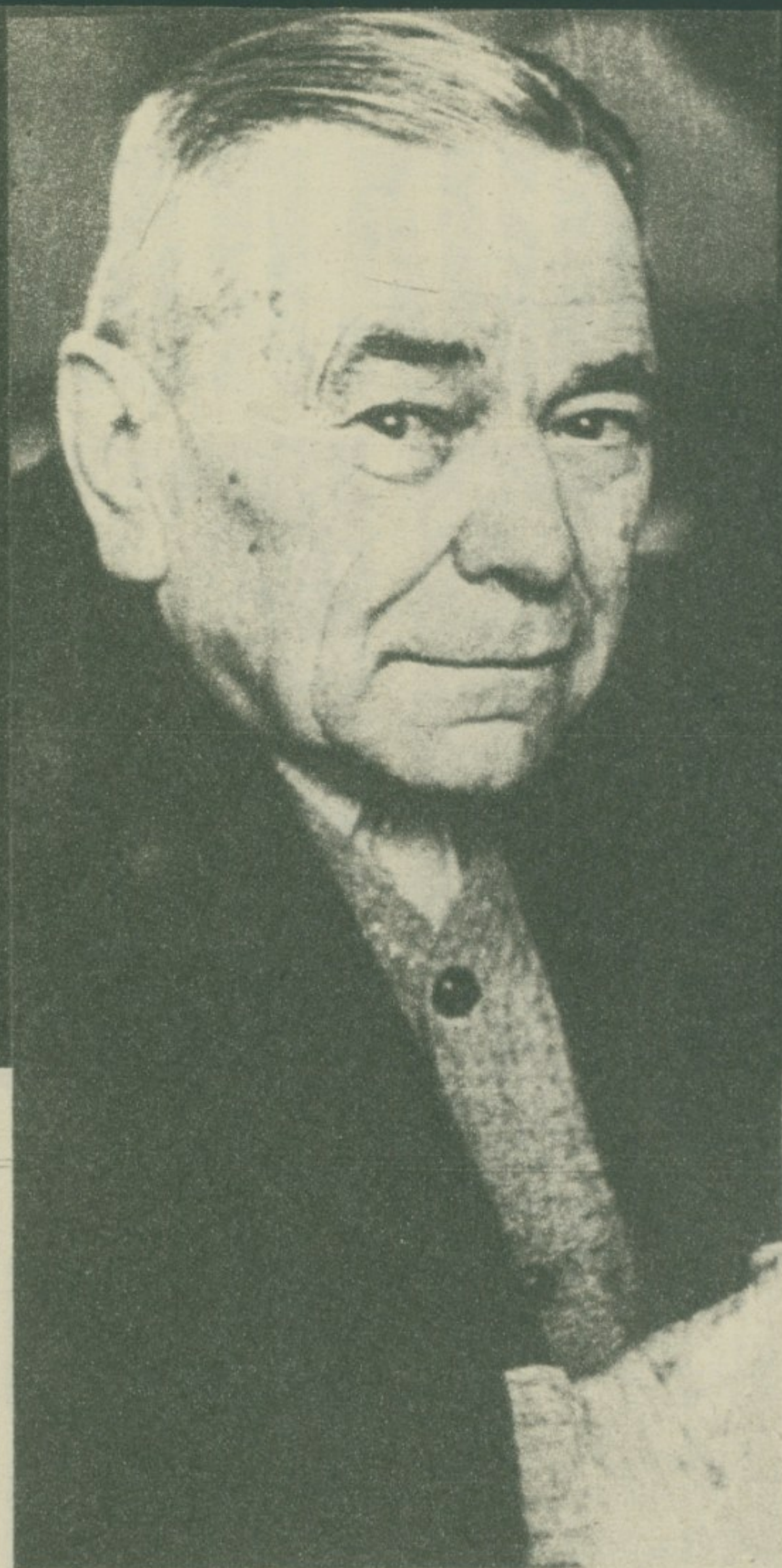
Девојке у парку

Нису то били играни филмови у данашњем смислу, али већ први метри траке и кад их данас гледате говоре да камеру у рукама држи зналац филмског заната. Јер, Бошњак је био све: и режисер, и сниматељ, и продуцент, а касније ће сам писати и сценарија и бавити се сценографијом.

Први Бошњакови филмови били су документарни филмски записи који данас имају изузетну вредност. Филмски радници разних струка сврате често у Музеј југословенске кинотеке у Београду, која је и открила Бошњака негде после рата и где се чува већина Бошњакових филмова; гледају их, јер су живи сведок једног времена, архитектуре, моде, оружја, некадашњег изгледа наших градова, једном речју право благо.

Године 1909. Бошњак снима филм „У држави Терпсихоре“ који представља ритмичке вежбе девојака у сомборском парку. Охрабрен првим успехом, наставља да снима, углавном народне игре и обичаје, данас тако занимљиве не само историчарима филма, него и етнологима. Три године касније на филмску траку бележи и врло успелу репортажу о откривању споменика мађарском националном јунаку Ференцу Ракоцију. Цео филм је сачуван и на основу њега може се закључити да је Бошњак умео да постави камеру зналачки и врло успешно сними најважније тренутке свечаности.

Бошњак размишља о стварању првог филмског центра на Балкану. Преко Ане Кристансен, од које је у Бечу набављао филмове за свој биоскоп, ступио је у контакт са француском фирмом „Пате“ и заинтересовао их „за градњу фабрике филмова у Сомбору“. Почетком 1914. поднео је сомборским властима молбу да му се додели бесплатно земљиште за атеље, али молба је без речи објашњења одбијена.

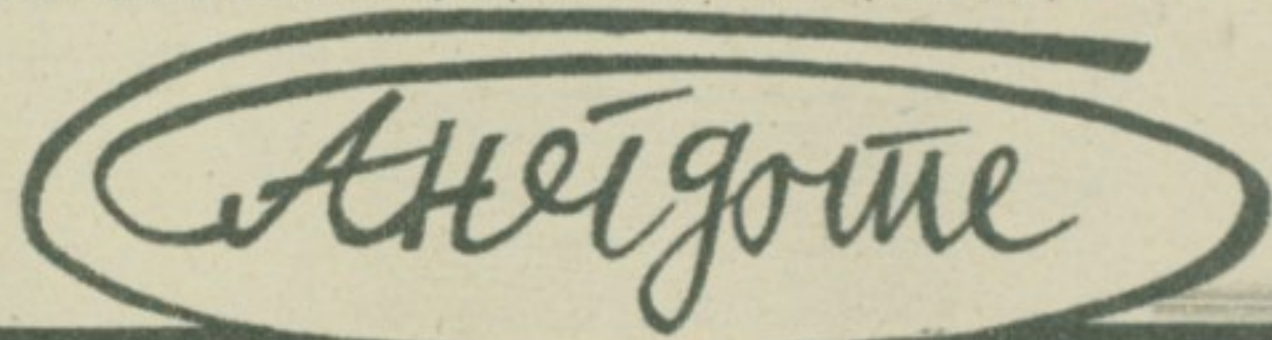
Ернест Бошњак, творац нашег првог играног филма.

Сасвим другачије мислили су градски оци Новог Сада. „На Ваше писмо од 4. маја ове године част ми је обавестити Вас да радосно поздрављам идеју о подизању фабрике филмова у Новом Саду...“ Следио је потпис новосадског градоначелника и печат.

Међутим, од тога није испало ништа. Бошњаково

уверење да ће успети прекинуо је први светски рат. Које је тада било до „фабрике филмова“? Али, ни тада се Ернест не одваја од камере: у Бечу снима венчање цара Карла и царице Зите...

По завршетку рата, Бошњак опет снима журнале, али се већ увелико припрема за остварење првих

НИ ДОВОЉНО ДОБРЕ, НИ ДОВОЉНО ЛОШЕ

Британски премијер Винстон Черчил бавио се аматерски сликарством с тим што је у почетку озбиљно сумњао у свој таленат. Пријатељ који га је једном посетио у атељеу изнеудио се кад је видео колико довршених платана лежи унаоколо.

— Шта ћеш с њима да урадиш — упитао је.

— Још се нисам одлучио. Нити су довољно добре да их продам, нити су довољно лоше да их поклоним — одговорио је Черчил.

Три пионери наше кинематографије: Ернест Бошњак, Јосип Хала и Милтон Манак.

својих играних филмова. Преговара с иностраним предузећима у Бечу и Будимпешти и сомборском општином. У новац претвара и већи део свог капитала, продаје чак и биоскоп „Арену“ који је сазидао уочи првог светског рата (данашњи биоскоп „Звезда“). Овог пута донекле наилази на разумевање код богатих људи Сомбора, највише захваљујући подршци и угледу фирме „Пате“. Надајући се да ће им филм донети нове зараде, Бошњака подржавају трговци Лалошевић, Вујић, Вамошер и Вајдингер, у то време најимућнији и најутицајнији у граду. И Бошњак 1923. оснива предузеће за снимање филмова „BOER FILM“ (Бошњак Ернест Филм) у које улаже своју уштеђевину од 400.000 тадашњих динара. Из иностранства стижу редитељ Бела Фабиан, сниматељ Парамунта Вилхелм Ренделштајн и сликар Јулио Лукач и посао је могао да

почне. Требало је још само изабрати глумце.

Публика гласа за лепу Ирену

Кад је у тадашњим новинама дао оглас да тражи глумце који ће „играти у једном велефилму“, Бошњаку је почело да стиже мноштво писама и фотографија готово из целе Европе. Са одабраним кандидатима Бошњак је снимио пробне сцене и затим их приказао гледаоцима, а они су се, на листићима које су добијали уз улазнице, изјашњавали ко им се од кандидата и кандидаткиња највише допада. У овом избору највише гласова добила је у то време чувена лепотица Ирена Новак, касније Бошњакска супруга, која ће играти у свим његовим филмовима.

Сценарио за филм „Лажу мене ради“ написао је режисер Фабијан уз Бошњакову сарадњу. Тре-

бало је да то буде драма у пет чинова. И једног јунског дана 1923. свечано и узбуђено, почело је снимање на Бојовића венцу, данашњем Парку хероја. Радило се даноноћно, а уз познате наше и европске глумце, пред камером су играли и аматери бербери, калфе, домаћице, обућари док су сви унутрашњи снимци остварени у обичној кућници коју су сви поносно називали „студијем“.

Кад је Бошњаково одушевљење било на врхунцу и када је мислио да га ништа неће омести на путу ка тријумфу, реаговали су сомборски богаташи. Почели су да отежу финансирање, а сарадњу су потпуно отказали кад су научили да ће наводно забранити филм.

Усамљен и на ивици банкротства Бошњак наставља да ради улажући последњу пару. Међутим, глумци и сарадници одлазе, студио остаје пуст. Ер-

нест је сам и сиромашан, али се не предаје. Успева да са аматерима доврши филм и прикаже га у Бечу!

Први цртаћ

Године 1925. упорни Бошњак долази на спасоносну идеју. За потребе трговаца снима рекламни филм „Потражи, наћи ћеш милион“, значајан по томе што је, ако се изузме реклама Славка Јовановића за филм „Хајдук Станко“, први до сада познати анимирани односно цртани филм у Југославији. Приказан је даждевњак који шета улицама Сомбора и показује радње где би требало куповати робу да би се добио бон који на лутрији може да извуче милион.

Али, „BOER FILM“ и даље тавори без новца. Последњи покушај учињен је 1925. године кад је Бошњак добио налог код познате бечке фирме „Вита филм“ да сними комедију „Др Орлов“. Глумци су се поново окупили, снимљени су први кадрови и послани у Беч, али од одговора да се снимање настави – ништа. Био је последњи напор упорног Бошњака да од Сомбора направи „нови Холивуд“. У тај подухват уложио је сву своју уштеђевину да би се као педесетогодишњак вратио одакле је кренуо – у штампарiju.

Звучи невероватно али Бошњак се и даље не одваја од филма и камере. Напротив, следе године у којима је остварио врло значајне замисли. А кад није могао да снима, израђивао је филмске плакате и рекламне материјале. Према нацртима који су сачувани види се да је

имао много смисла за тај посао. Посебну пажњу привлаче његове руком бојадисане фотографије које представљају права мала ремек-дела фотографије у боји. Од 1911. године он непрекидно издаје и новине. Издавао је, уређивао и писао пет листова, од којих је најзанимљивији „Спорт и филм“, који је излазио 1929. и 1930. године. Све прилоге писао је сам Бошњак!

Самоуки великан

Камеру Бошњак једноставно није могао да остави до краја живота. Снимао је интересантне догађаје у Сомбору и околини, али то су већ дела остарелог Бошњака, уморног и нескхваћеног пионира нашег филма. Године 1930. снима соколске вежбе. Филм је назвао „Јаван час соколске омладине“, војске и Сокола одржан у Сомбору 18. 5. 1930. године. У исто време снимио је и фудбалску утакмицу, а две године касније, по наруџби цркве, још документарни филм „Процесија сомборске римокатоличке жупе о Тјелову 1932“. После ових филмова није више ништа снимио, суграђани су га заборавили, а младићи и девојке се у Суботици одушевљавају путујућим биоскопом Александра Лифке, једним од најмодернијих у Европи.

До сада је пронађено девет Бошњакових филмова. И док је Милтон Манак имао подршку у свом брату Јаникију који му је набавио камеру и дао идеју да њом бележи догађаје из тог периода, Славко Јовановић за своја прва снимања имао је узор у раду француских сниматеља и сигурне финансијере, а Јосип Хала снимао такође за француске фирме репортаже о балканским ратовима. Бошњак је био филмски самоук у маловарошкој средини, окружен само заносом аматера и огромним неповерењем свих оних који су могли бар на неки начин да му помогну. Али, он је био упорнији од свих, а његови филмови имали су запажен успех код публике, нарочито четири играна.

До пред смрт радио је у штампарiji, успевајући да и као старац конструише неку новост у типографији. Свих својих филмских остварења није могао ни да се сети и на све је нехајно одмахивао руком. Умро је 1963. у осамдесет седмој години.

Данас сваки кадар снимљен његовом камером представља благо и свако ко би га пронашао обогатио би се. У сваком смислу.

Иван Лончар

ЗАР МИ ЈЕ ТАКО ДОБРО?

На врхунцу популарности француски импресиониста Едгар Дега се разболео и доспео у болницу. Истог часа почеле су да круже гласине како се „јадни Едгар“ највероватније неће извући.

Вест је из разумљивих разлога посебно узбудила париске галеристе који су брже-боље повукли све уметникове слике у очекивању да ће им вредност после његове смрти порасти. Највише разлога

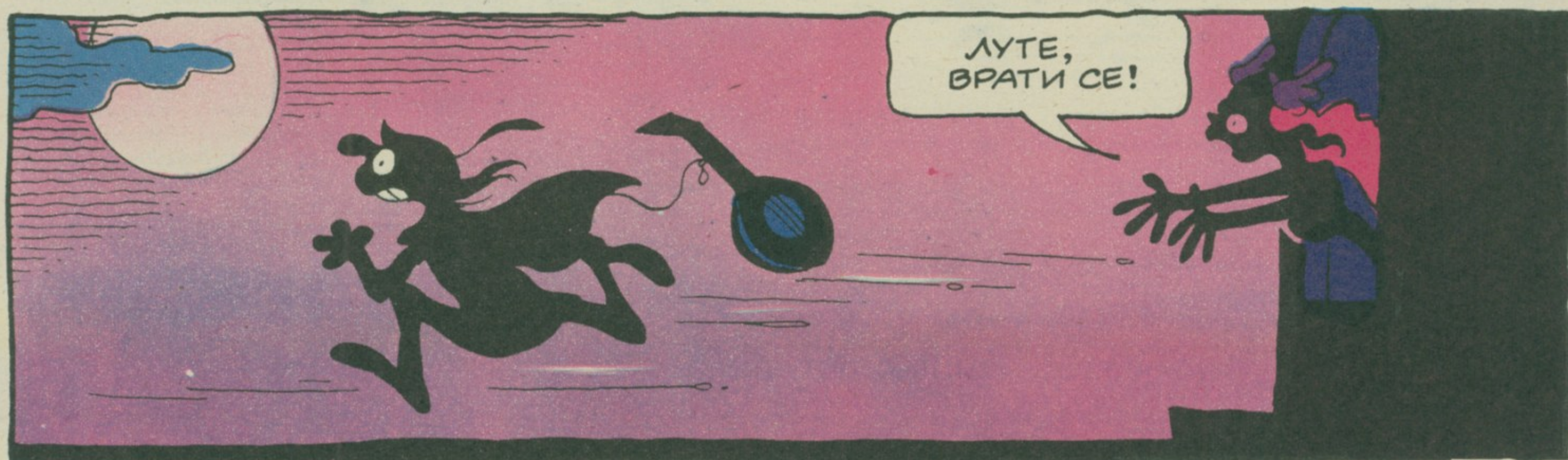
да задовољно трља руке у очекивању будућег богатства имао је један галериста са препуним подрумом Дегаових платна. Дотични је испољио и најмање стрпљења због чега се брже-боље запутио у болницу да се лично увери у истинитост гласине.

Грамзивац је ушао у сликареву собу, бацио један поглед на болесника и бризнуо у плач.

– Чему сузе, драги пријатељу? Зар сам се толико опоравио? – упитао га је Дега.

Dik
Browne

ХОТАР СТРАШНИ

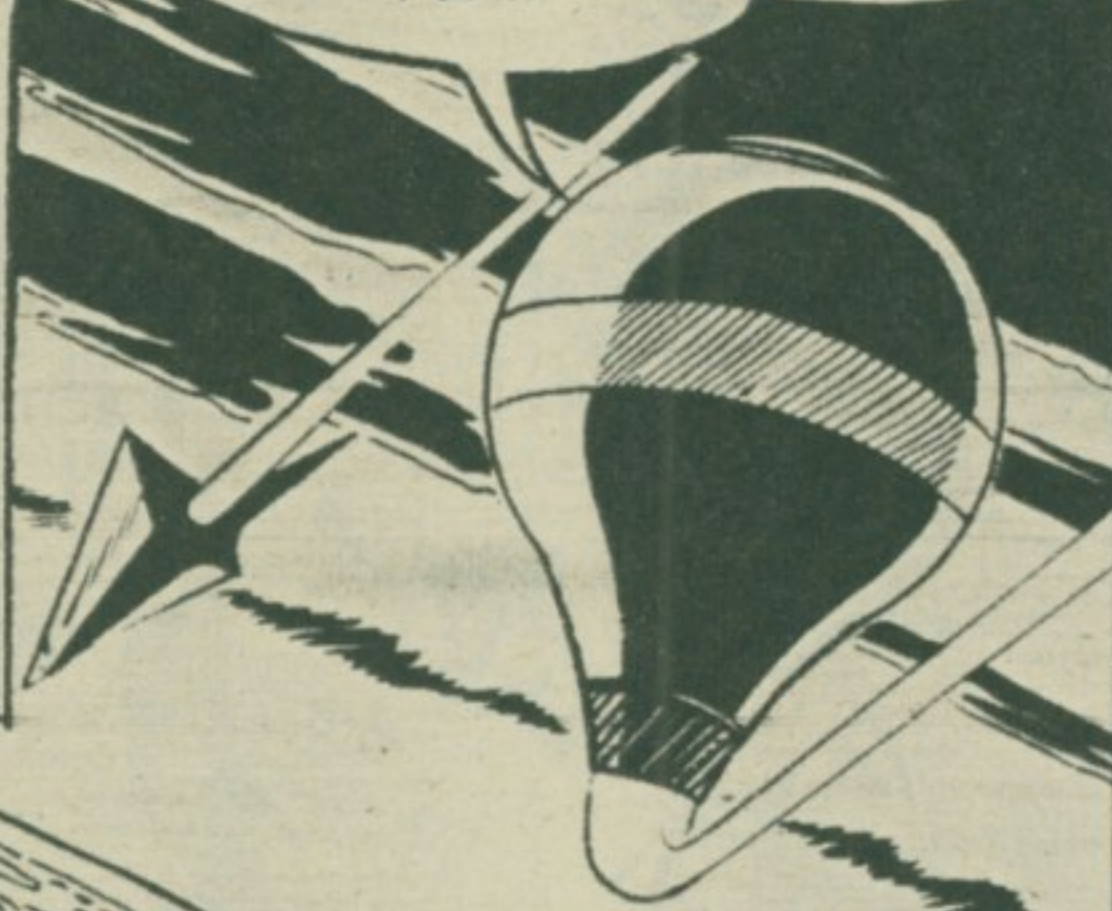

БРИК БРАДФОРД: СИБОДОВ МОРЕУЗ

СВЕТИРСКА
ЧИГРА СЕ УПУ-
ТИЛА КА ПЛА-
НЕТИ RHO IV
И САСВИМ СЛУ-
ЧАЈНО УШЛА
У НОВУ АВАН-
ТУРУ "СИБО-
ДОВ МОРЕ-
УЗ"...

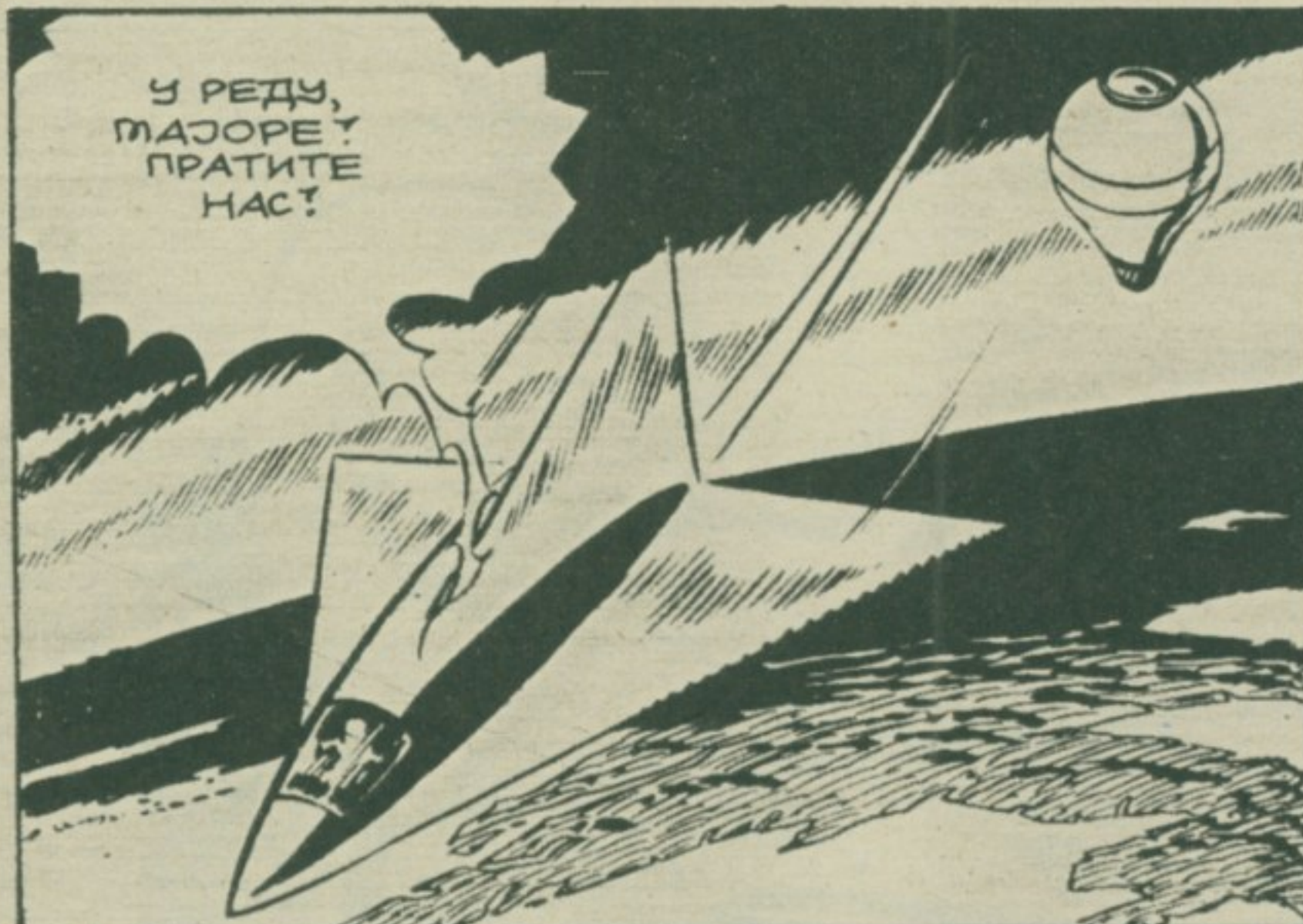
ТАЈ ЛОВАЦ НАС ПРАТИ
КАО ЛУД? ПОМОЗИ-
ТЕ, МАЈО-
РЕ...

ОВДЕ МАЈОР ЕРГ?
ДАЈТЕ НАМ ДОЗВОЛУ
ЗА СПУШТАЊЕ? ДО-
ВОДИМ ПРИЈАТЕ-
ЉЕ?

У РЕДУ,
МАЈОРЕ?
ПРАТИТЕ
НАС?

КАКО БЕМО СЕ
СПУСТИТИ КАД НАМ
ЈЕ ОШТЕЋЕНА ОП-
РЕМА ЗА ИСКР-
ЦАВАЊЕ?

НИСАМ НА ТО ЗА-
БОРАВИО? СТАВИЋЕ-
МО РОТОР У ПО-
ГОН?

ОХ, ПОГЛЕДАЈТЕ?
ОВДЕ ЈЕ ЗИМА...
ПАДА СНЕГ?

ВАЉДА КУ МО-
ГИ ДА ПОПРАВИМ
ЧИГРУ?

А НА ДРУГОМ КРАЈУ ПЛАНЕТЕ RHO IV...

НАРЕБУЈЕМ ВАМ ДА ОД-
МАХ ДОВЕДЕТЕ ПОСАДУ ТОГ
БРОДА У СИБОДОВ МОРЕУЗ?

ОДМАХ, ВАША
ЕКСЕЛЕНЦИЈО?

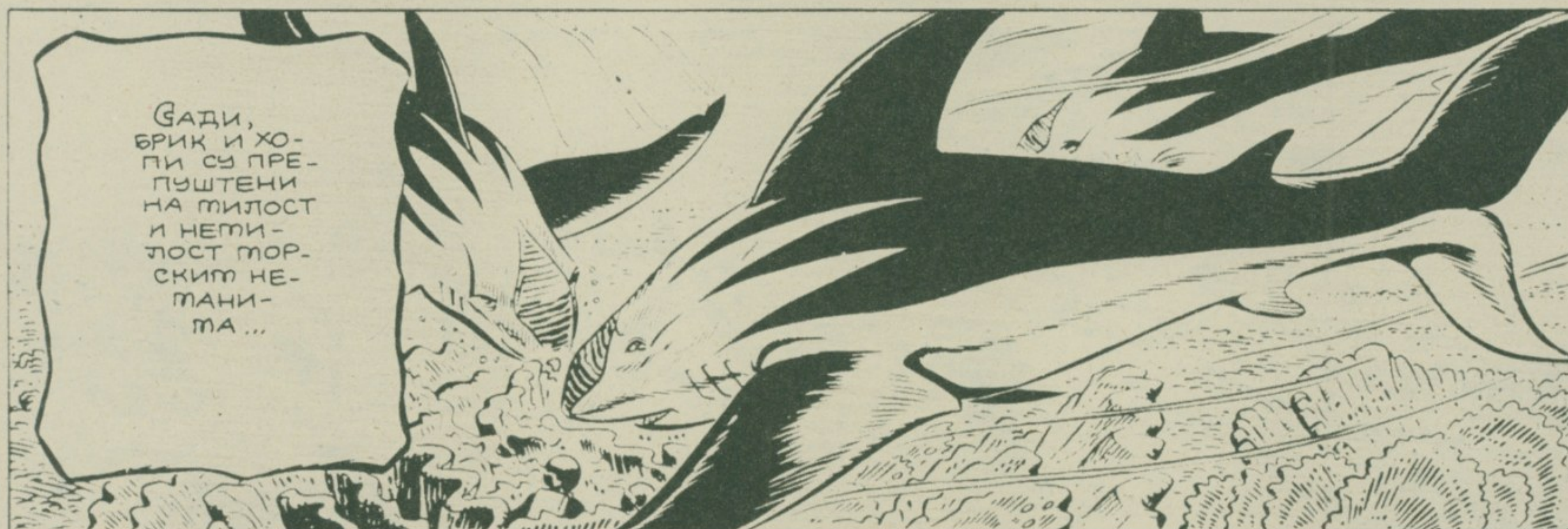

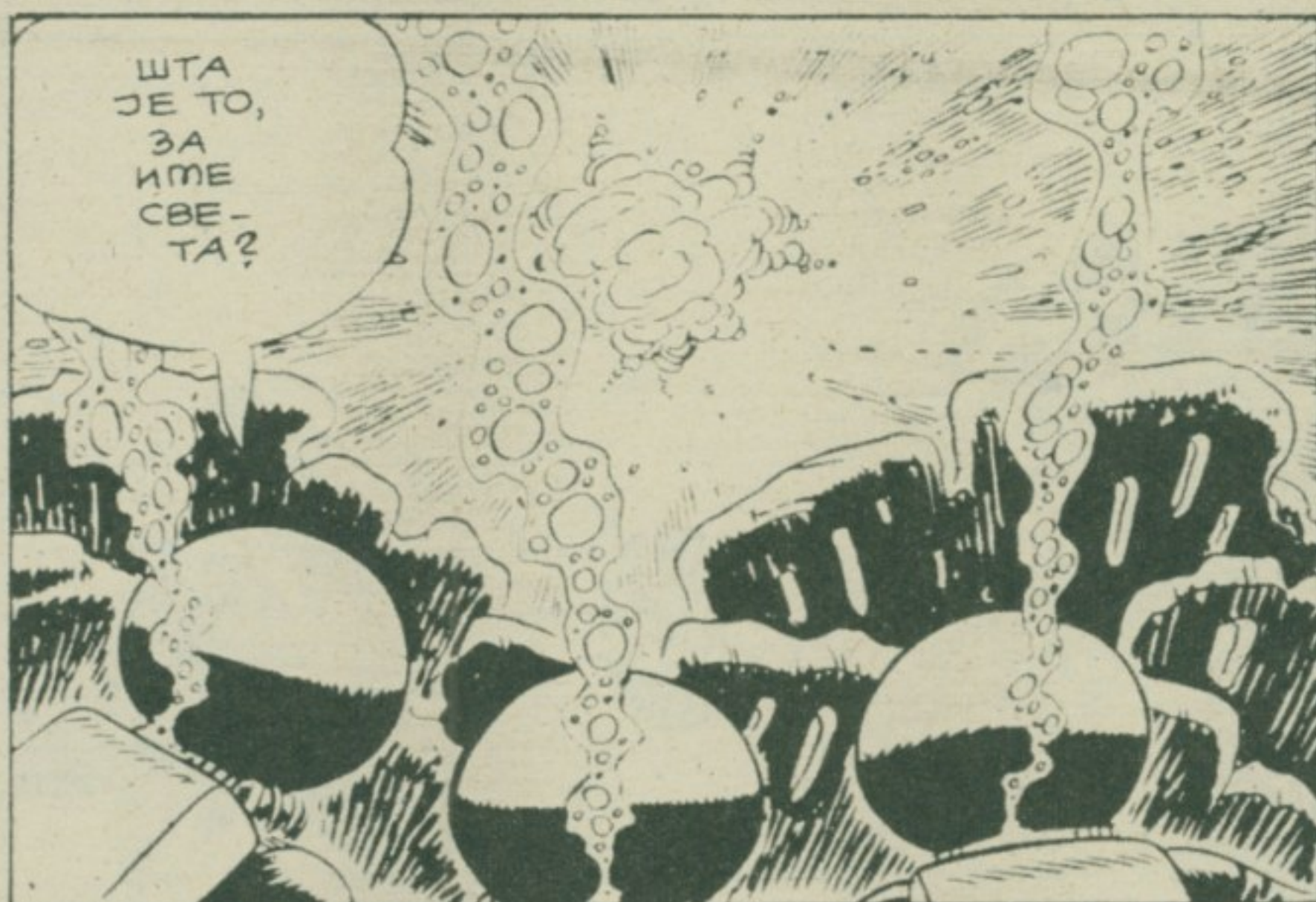
ПОСАДУ ОВОГ
БРОДА ТРЕБА ОД-
МАХ ОДВЕСТИ У
СИБОДОВ
МОРЕУЗ?

РАЗУМЕТ,
ГОСПОДИ-
НЕ?

ШТА
ЈЕ ТО,
ЗА
ИМЕ
СВЕ-
ТА?

ПОДТОРНИ-
ЦА?

АХА?

СПАСЛИ СУ
НАМ ЖИВО-
ТЕ? ПИТАМ
СЕ ДА ЛИ
СУ НАМ
ПРИЈАТЕ-
ЉИ?

НЕ ЗНАЈУЊИ
ЗА ПРОБЛЕМЕ
С КОЈИМА СУ
СЕ СУОЧИЛИ
ЊЕГОВИ ПРИ-
ЈАТЕЉИ, ДОК-
ТОР ИСТЛАНД
ЈЕ И ДАЉЕ
ПОПРАВЉАО
ЛЕТЕЛИ-
ЦУ...

ДОК СЕ ПОДТОРНИЦА ПРИБЛИЖАВАЛА...

ПАЗИТЕ, ИСПАЉУ-
ЈУ ТОРПЕДА НА
НАС!

King Features Syndicate, Inc. 1971. World rights reserved.

НЕТ САМО СУ ИЗБА-
НИЛИ ЧОВЕКА ЖА-
БУ?

НЕШТО КАСНИЈЕ...

ПОБИТЕ СА
МНОМ? УКРА-
ДЕМО СЕ НА
ПОДТОРНИ-
ЦУ?

НЕКОЛИКО МИНУТА КАСНИЈЕ...

ДОБРО ДОШЛИ НА
СЛОБОДНО ТЛО... ЗА-
МАЛО ДА И ВИ ПОСТА-
НЕТЕ ЖРТВЕ ДИКТА-
ТОРА
ИГЕ?

ХВАЛА ВАМ
ШТО СТЕ БИЛИ
У БЛИЗИ-
НИ?

ОН ЈЕДИНО ЖЕЛИ ВАШУ
ЧИГРУ? ДОКТОР ИСТЛАНД
ИМ ТРЕБА САМО ДОК ЈЕ
НЕ ПОПРАВИТ? БРАДФОР-
ДЕ, МОРАТЕ ОДМАХ ДА
КРЕНЕТЕ?

НЕ МИСЛИ-
ТЕ ВАЉДА
ДА ТРЕБА
ПОНОВО
ДА ПЛИ-
ВАМ?

НЕШТО КАСНИЈЕ ...

ЈЕСТЕ ЛИ СПРЕТНИ?

ЈЕСТО! КРЕБЕТО НА ВАСИОНСКУ СТАНИЦУ, А ОВОГ ТРЕНА ПОЧИЊЕ АКЦИЈА У СИБОДУ!

Али, у Сибоду су открили подморницу кад је кренула у напад ...

СРЕДИТЕ ЈЕ ПРЕ НЕГО ШТО ЛАНСИРА ДРУГУ РУНДУ РАКЕТА!

ОБАЛСКЕ ЈЕДИНИЦЕ СУ У ПРВОМ ПОКУШАЈУ ПОРОДИЛЕ ПОДМОРНИЦУ...

БРИК ЈЕ МАЛО ПРЕ-ДАХНУО, А ЗАТИМ НОВИМ АВИОНОМ НАСТАВИО СВОЈ ПУТ...

ШТА АКО ВАМ ПЛАН НЕ УСПЕ?

МОРА УС-ПЕ-ТИ!

МОРАМО БРЗО НА ПОВРШИНУ... УПОТРЕБИ БОЦУ С КИСЕОНИКОМ!

ПОКУШАЈУТ!

ЗА ТО ВРЕМЕ У ПОДМОРНИЦИ...

У МЕЂУВРЕМЕНУ БРИК ЈЕ ДОСЛЕО ДО ЧИГРЕ...

ЧИГРА ЈЕ ТАМО? САМО, ПОЈАЧАЛИ СУ СТРАЖУ ОКО ЊЕ!

НЕШТО КАСНИЈЕ ...

УПРАВО САМ СЕ ВРАТИО ИЗ СИБОВОГ МОРЕУЗА ДА ПОМОГНЕМ ДОКТОРУ ИСТЛАНДУ!

ТИ СИ БРАДФОРД? МОЖЕШ ДА УБЕШ!

УБРЗО ЗАТИМ БРИК СЕ СУСРЕО С ДОКТОРОМ ИСТЛАНДОМ...

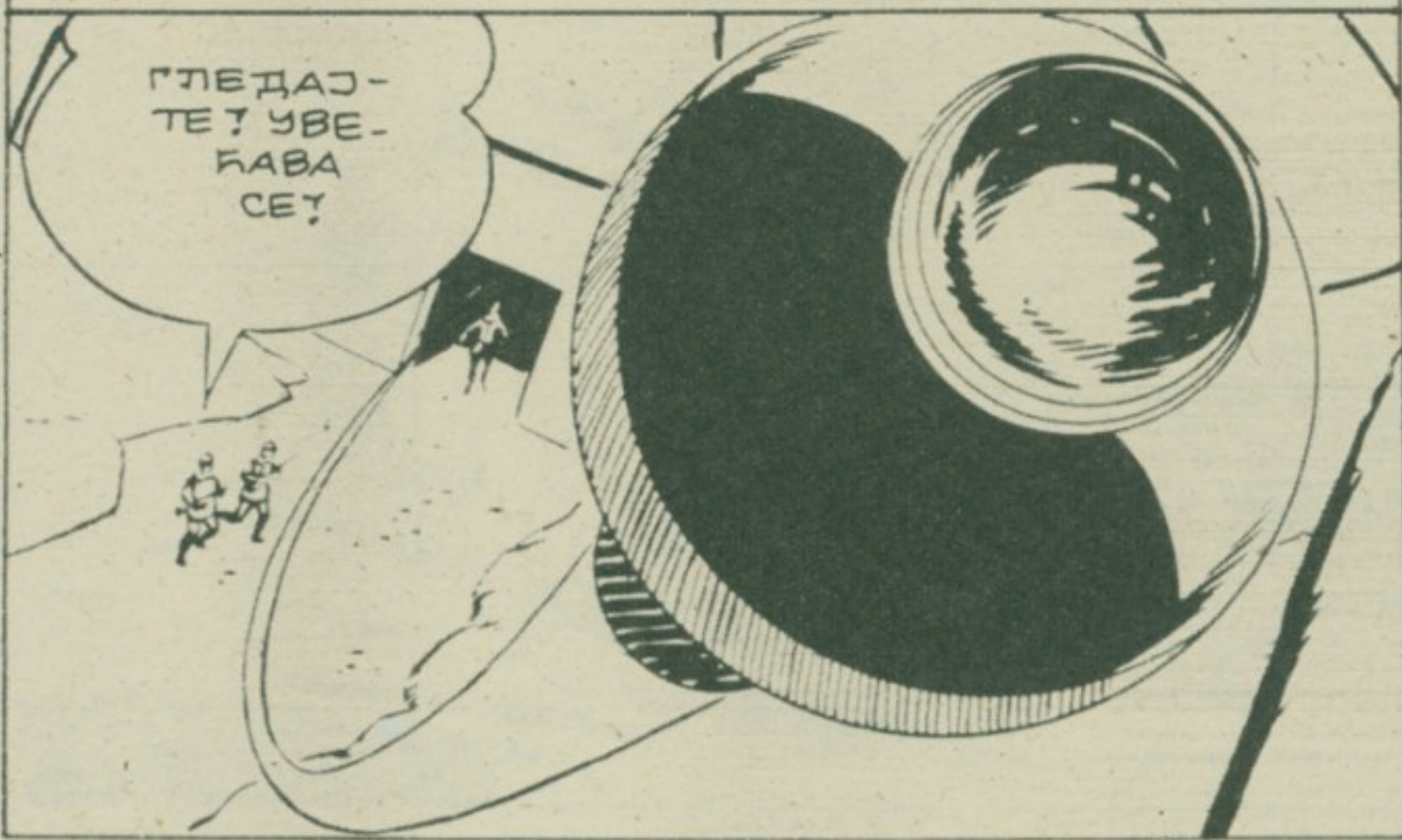
НАРАВНО! ЧИГРА ЈЕ ПОПРАВЉЕНА! ЗАШТО ПИТАШ?

ПРИПРЕМИ ТРИК СА СТАЊИВАЊЕМ! МОРАМО ОДМАХ ДА КРЕНЕМО! КРОЗ НЕКОЛИКО МИНУТА ПОЧЕБЕ НАПАД!

ДОК СУ СТРАЖАРИ ПРАТИЛИ ЧИГРУ...

ГЛЕДАЈ-
ТЕ? УВЕ-
ЉАВА
СЕ?

ПО НОВО СТО НОР-
МАЛНЕ ВЕЛИЧИНЕ,
ДОКТОРЕ? ПОБИТО
У СИБОВОД
МОРЕУЗ?

ТИ ЗНАШ ГДЕ ЈЕ
ТО? ПРЕУЗМИ
КОМАНДЕ?

У БРЗО СУ СЕ НАШЛИ ИЗНАД СИБОВОДНОГ МОРЕУЗА...

ТРЕБА ДА ПРО-
НАЈЕМО ПОДТОР-
НИЦУ И ПОКУПИ-
МО СЕДИ И ХО-
ПИЈА?

ПОГЛЕДАЈ
ТО УЉЕ
НА ПОВРШИНИ? МОЖ-
ДА СМО ПРОНАЈЛИ ПОД-
ТОРНИЦУ? БРЗО, УКЉУЧИ
ВРЕМЕПЛОВ?

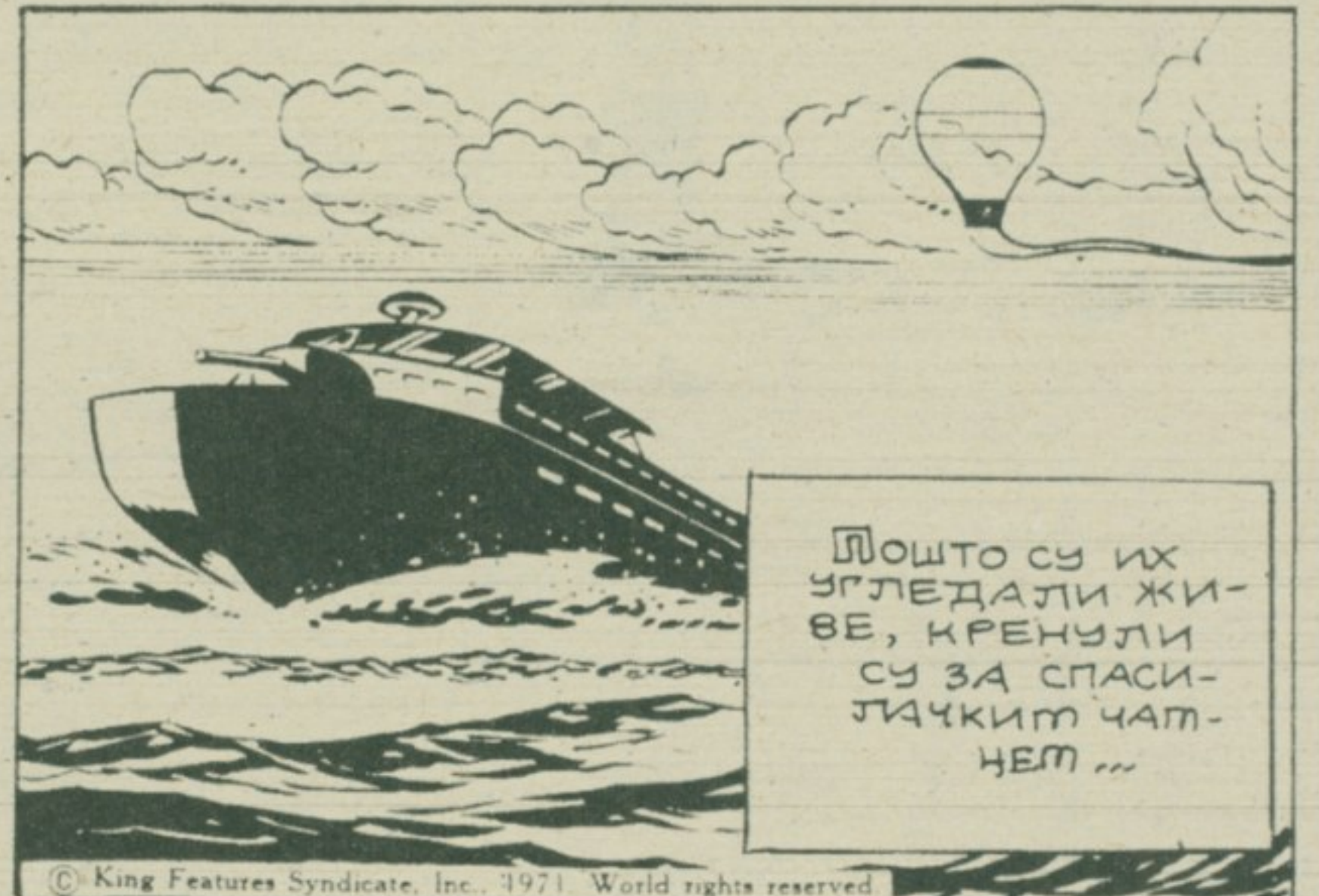

БРИК ЈЕ ВРАТИО ЧИГРУ У
ВРЕМЕ КАД ЈЕ ПОДТОРНИЦА
ПОГРОБЕНА...

ТРЕНУТАК
КАСНИЈЕ ВИ-
ДЕЛИ СУ ХО-
ПИЈА И СЕ-
ДИ...

БАР СУ ИСПЛИВАЛИ НА
ПОВРШИНУ? МОРАМО ДА
ВИДИМО ШТА ИМ СЕ
ДОГОДИЛО?

ПОШТО СУ ИХ
УГЛЕДАЛИ ЖИ-
ВЕ, КРЕНУЛИ
СУ ЗА СПАСИ-
ЛАЧКИМ ЧАТ-
ЧЕТ...

© King Features Syndicate, Inc., 1971. World rights reserved.

А КАД СУ СЕ СПУСТИЛИ, ВИДЕЛИ СУ СЕДИ
И ХОПИЈА КАКО НАПАДАЈУ
ЧУВАРЕ...

У ТОМ ТРЕНУТКУ БРИК ЈЕ НАПУС-
ТИО ЧИГРУ УЗ ПОМОЋ МЛАЗНОГ
МОТОРА...

МОРАТ
СЕ САС-
ВИТ
ПРИБЛИ-
ЖИТИ
ЧАМ-
ЧУ...

БРИК СЕ СПУСТИО НА ПАЛУБУ...

СЕДИ, СТАВИ МЛАЗ-
НИ МОТОР! ОВАЈ
ДРУГИ ЈЕ ЗА ХОПИ-
ЈА!

ОСТАНИ ГДЕ
СИ!
ХОПИ, СЕДИ,
БРЗО НА ЧИП-
РУ!

НЕШТО КАСНИЈЕ...

САДА СТО СИГУРНИ!
НАЛАЗИМО СЕ У
ЕЛЕКТРОМАГНЕТНОМ
ПОЉУ ЧИПРЕ!

ОСТАВИМО
ЉУДЕ СА RHO IV
ДА САМИ РЕША-
ВАЈУ СВОЈЕ
ПРОБЛЕМЕ!
МИ ИДЕМО
НА ЗЕМ-
ЉУ!

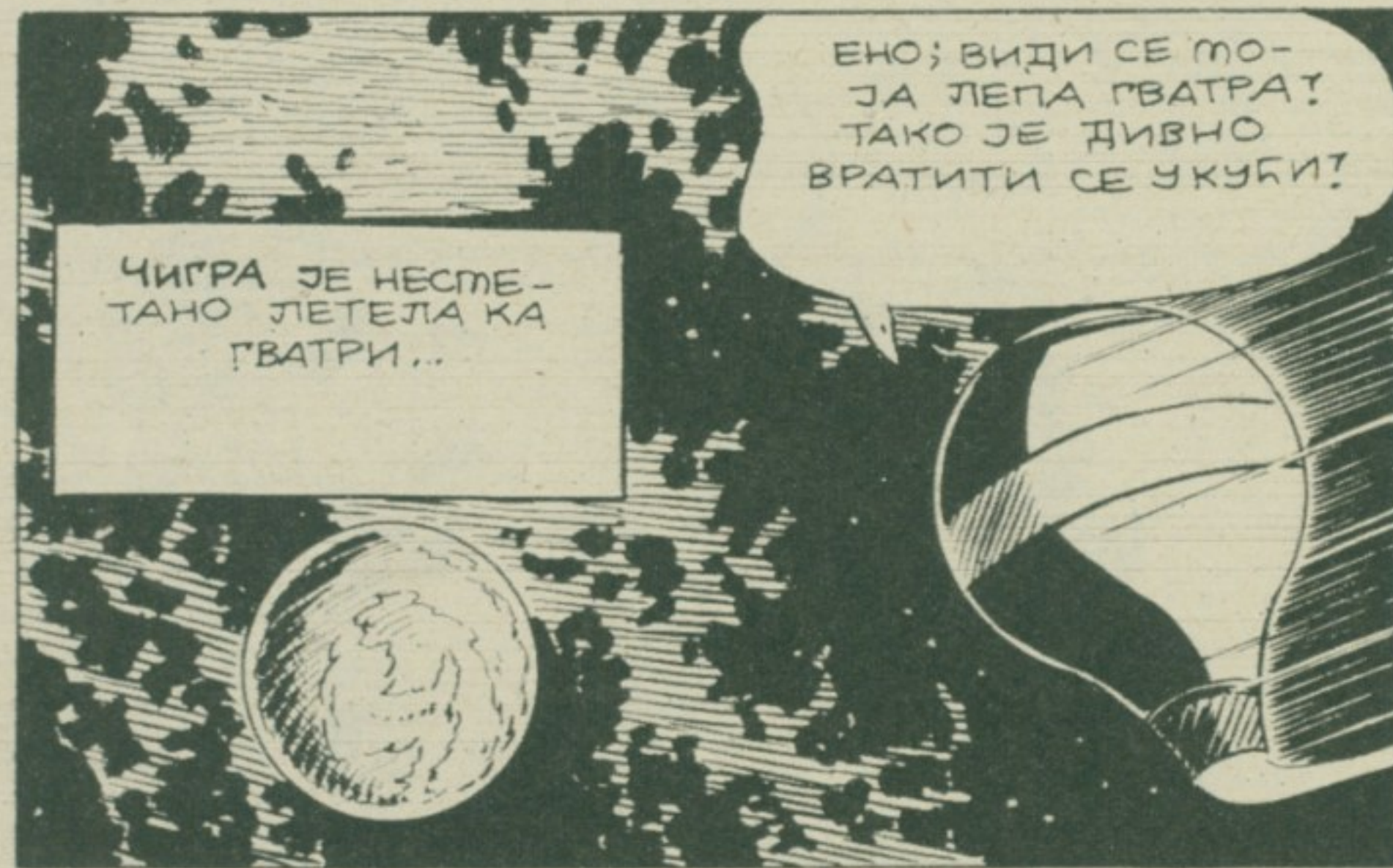
НЕ НА ЗЕМЉУ! МО-
ЛИМ ВАС, ОДВЕДИТЕ
МЕ КУБИ, НА ГВАТРУ!
БЛИЖЕ ЈЕ... А И ОДАВ-
НО НИСАМ БИЛА КОД
КУБЕ!

Paul
NORRIS
1-2

У МЕЂУВРЕМЕНУ, НА ПЛАНЕТИ ГВАТРА, ЧО-
ВЕК ЗВАНИ КУБА ЈЕ ДРЖАО САСТАНАК...

ДЕВОЈКА САТУРН СЕДИ ПО-
СЕДУЈЕ ПОСЛЕДЊЕ НЕЗАВИС-
НЕ РУДНИКЕ ЗЛАТА НА ГВАТРИ!
ЈА ИХ ХОЋУ! ТО ВАМ ЈЕ ЗАДА-
ТАК!

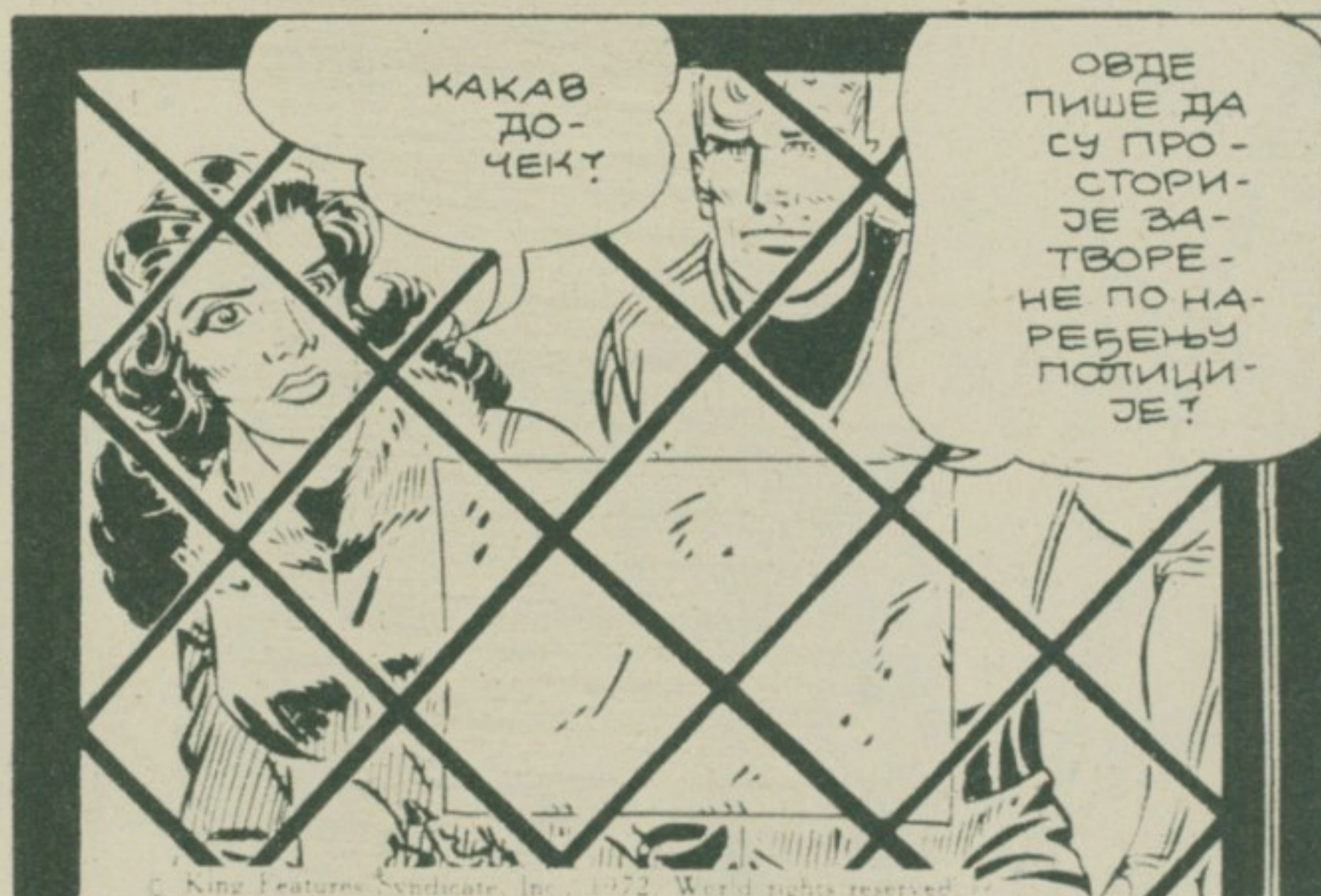

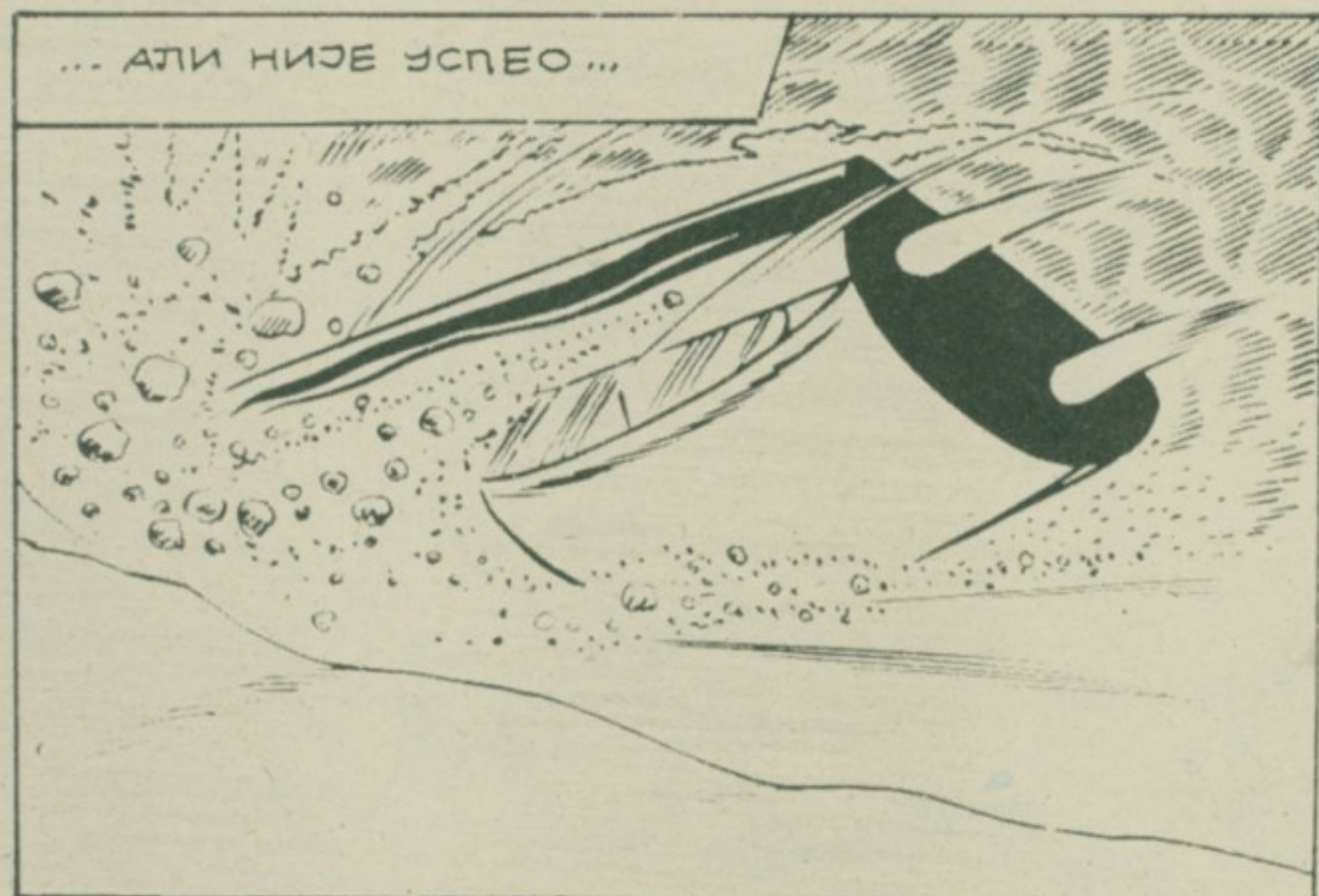
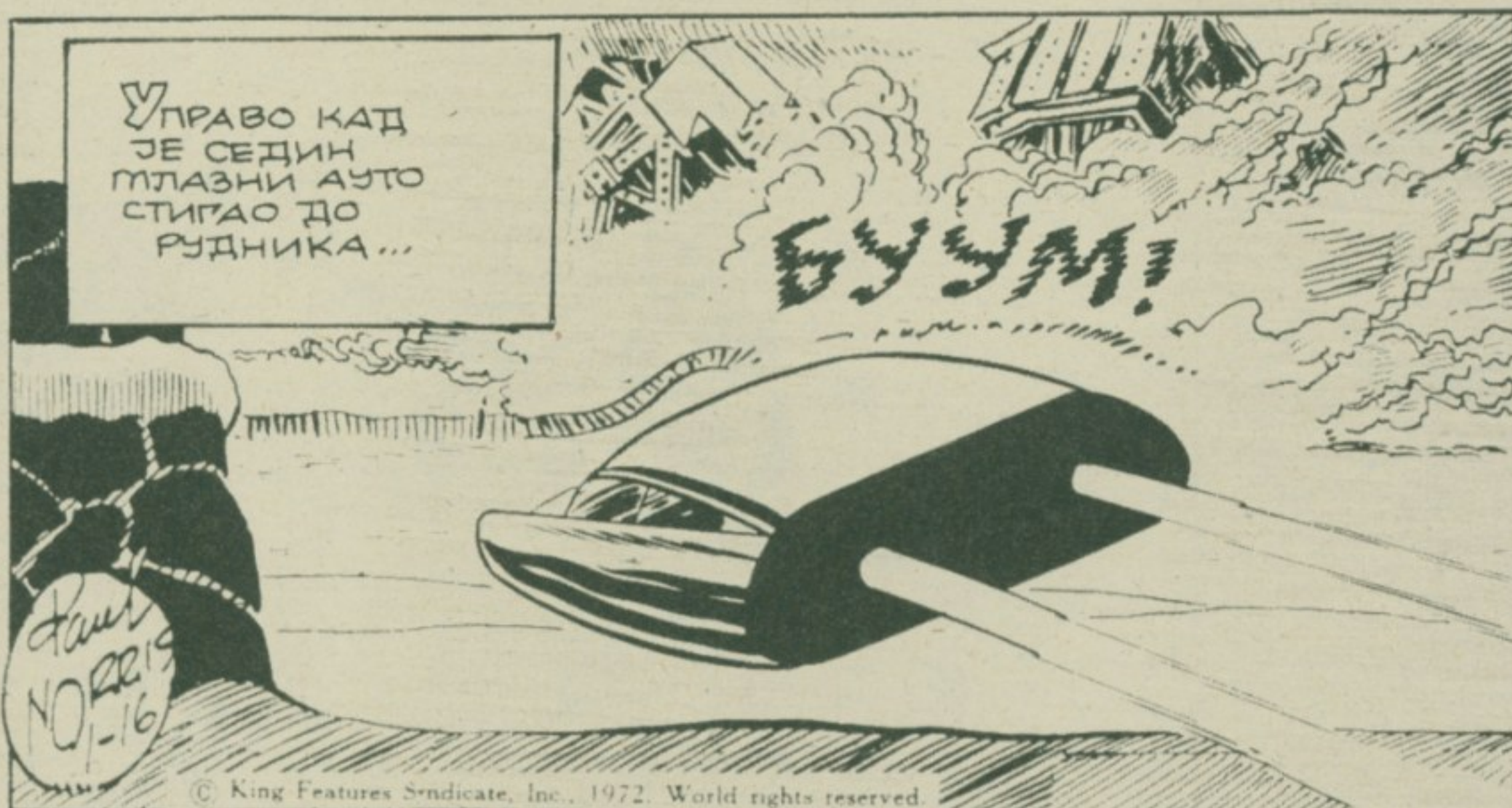
ЧИПРА ЈЕ НЕСТЕ-
ТАНО ЛЕТЕЛА КА
ГВАТРИ...

ЕНО; ВИДИ СЕ МО-
ЈА ЛЕПА ГВАТРА!
ТАКО ЈЕ ДИВНО
ВРАТИТИ СЕ У КУБИ!

ЛТЕЛИЦА ЈЕ СТИГЛА НА ГВАТРУ И
СПУСТИЛА СЕ У ГРАД ГВАТЛУС...

НА СРЕЋУ, У ПОМОЋ СУ ИМ ПРИТЕКЛИ РУДАРИ И ОСЛОБОДИЛИ ИХ...

ИМАТИ СТО СРЕБЕ? ШТА СЕ ТО ОВДЕ ДО-
ГАБА?

РАЗЛОГА
ЗА ЕКСПЛО-
ЗИЈУ НИЈЕ
БИЛО, МА-
ДАМ?

БИЛО ЈЕ РАЗЛО-
ГА? ХОПИ, ИДЕМО
НА ЧИГРУ? ДОК-
ТОР ИСТЛАНД ЋЕ
ОСТАТИ СА
СЕДИ?

ВРЕМЕНПЛОВ? ОД-
ЛИЧНО? ОТКРИЈТЕ
ШТА ЈЕ ПРОЈ-
ЕКТОВАЛО ЕКС-
ПЛОЗИ-
ЈУ?

УБРОЗ ЗАТИМ БРИК И ХОПИ
СУ ЈУРИЛИ КА СВЕТИР-
СКОЈ СТАНИЦИ...

САМО ШТО СУ ОТИШЛИ, СТИГАО ЈЕ ЈОШ ЈЕ-
ДАН МЛАЗНИ АУТОМОБИЛ...

ОДЛАЗИТЕ? НИСУ НАМ ПОТ-
РЕБНИ ПОСЕТИО-
НИ?

ЈА САМ
ПРИЈАТЕЉ?
МОГУ ВАМ
ПОМОЋИ?

ЈУКОК ЈЕ БРИК УПРАВЉАО ЧИГРУ КА РУД-
НИКУ, ХОПИ ЈЕ СЕО ЗА ПУТ ВРЕМЕНПЛО-
ВА...

ЗАШТО НЕ ВЕ-
РУЈЕТЕ ДА САМ
ВАМ ПРИЈА-
ТЕЉ?

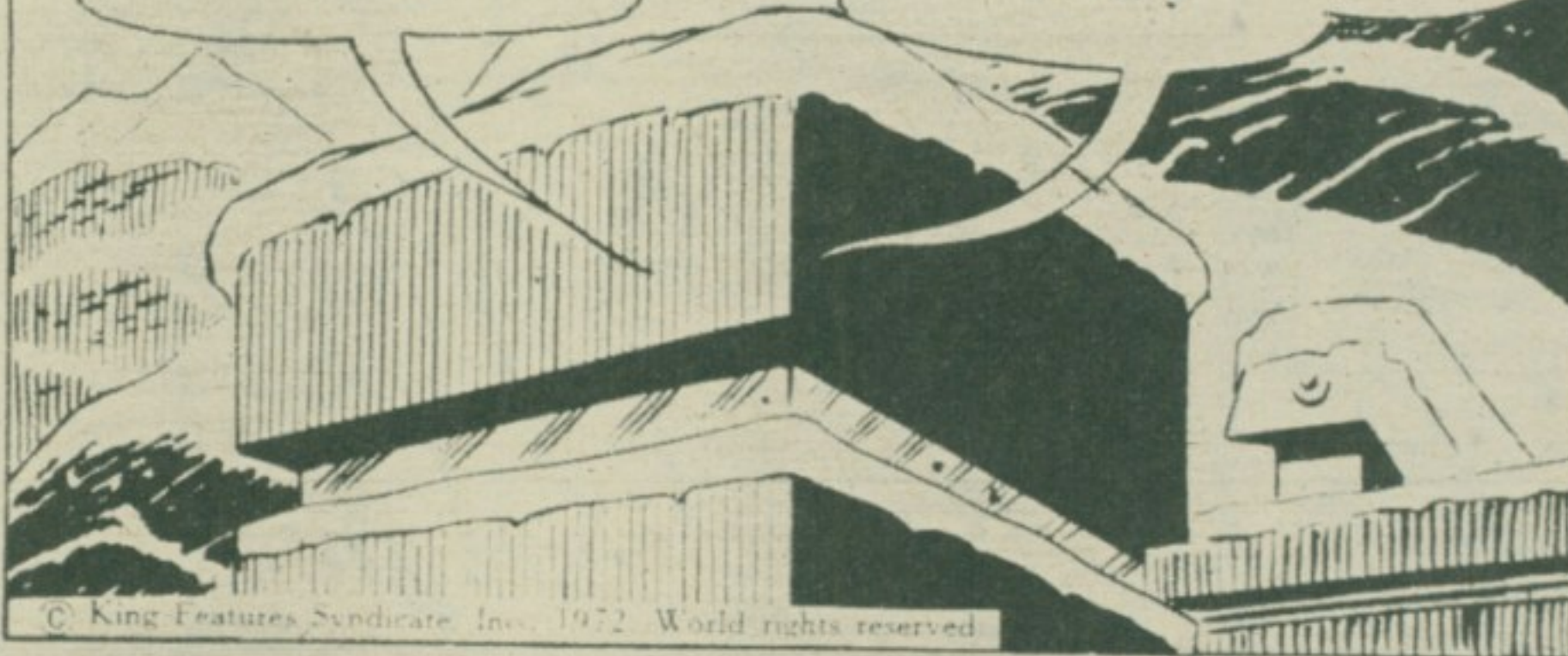
ДОБРО, ПРИЈА-
ТЕЉУ, КАКО
МОЖЕШ ДА
НАМ ПОМОГ-
НЕШ?

НЕШТО КАСНИЈЕ...

ВИДИТЕ, ЈА
САМ УЈЕДИ-
НИО ВАШЕ
СНАРЕ?

ВИ СТЕ НАС ДОВЕ-
ЛИ ДО ДУГОВА? Оче-
кујете ли да вас
зовем партне-
ром?

© King Features Syndicate, Inc. 1972. World rights reserved.

ПРЕПУСТИТЕ СВЕ МЕ-
НИ И НЕ БРИНИТЕ СЕ?
НАПУСТИТЕ ГВАТРУ И
ВРАТИТЕ СЕ У СВЕТИР,
А ЈА ЋУ УЛОЖИТИ И НО-
ВАЦ И ВРЕМЕ ДА ОБНО-
ВИМ РУДНИК!

НЕ ДОЛА-
ЗИ У
ОБЗИР!

ЗА ТО ВРЕМЕ НА ЧИГРИ...

ПРИМЕТИО САМ ЧОВЕ-
КА КАКО ПОДМЕЊЕ ЕКС-
ПЛОЗИВ! ТРЕБА ОТКРИ-
ТИ КО ГА ЈЕ ПОТПЛА-
ТИО!

У РЕДУ?
ПРАТИ
ГА!

ШТА ДА РАДИМ,
ДОКТОРЕ, УБЕЂЕНА
САМ ДА ЈЕ ОН
КРИВ ЗА ЕКС-
ПЛОЗИЈУ!

ЧЕКАЈ... ДОК
СЕ БРИК И ХОПИ
НЕ ВРАТЕ!
РАЗГОВАРАЈУ С
КУБОМ!

А НА ЧИГРИ...

БРИК, ВИДИМ ЧОВЕ-
КА КОЈИ ЈЕ ПОДМЕ-
ЊУ ЕКСПЛОЗИВ КА-
КО ИЗЛАЗИ ИЗ РУД-
НИКА!

ПРАТИ ГА ДОК
ГА НЕ УХВАТИМ
НА СВОЈ ЕКРА-
НУ!

ЈЕ Л' ТО
ОВАЈ ШТО
НАПУШТА
РУД-
НИК?

ЈЕСТЕ!
ТРЕБАЛО
БИ ГА
УХВАТИТИ
И РАЗГОВА-
РАТИ С
ЊИМ!

ПОШТО СУ ЧИГРУ УЧИНИЛИ НЕВИДЉИВОМ, БРИК И
ХОПИ СУ ПРАТИЛИ СУЊИВОР
И УДАЉИЛИ СЕ ОД РУДНИКА...

У ТОМ ЈЕ АУ-
ТОМО-
БИЛУ!

ИЗГЛЕДА
ДА ИДЕ
ПРЕМА ТРОП-
СКОМ ДЕЛУ
ГВАТ-
РЕТ!

НАЗАД...

ПОНОВО СТО ВИДЉИ-
ВИ! УШАО ЈЕ У ОНУ
БАРАКУ УСРЕД ШУ-
МЕ! СПУСТИЊЕМО
СЕ НА ОВАЈ ПРО-
ПЛАНАК!

У ТОМ ТРЕНУТ-
КУ...

ШТА ЈЕ ОВО?
ТО НИЈЕ КУ-
БА...

ДОК ТЕЛОХРАНИТЕЉИ
НЕ СВРШЕ СВОЈ ПОСАО,
ЈА КУ УСПЕТИ ДА ПО-
БЕРНЕМ...

ТРЕНУТАК
КАСНИЈЕ,
НА УСКОМ
ПРЕВОДУ...

БУДАТЕ, ГЛЕ-
ДАЈТЕ КУДА
ВОЗИТЕ? ОХ, ПА
ТО ЈЕ ПОЛИЦИ-
ЈА...

ТЕЛОХРА-
НИТЕЉИ
СУ НАПА-
ЛИ БРИ-
КА, ХО-
ПИЈА И
СЕДИ,
АЛИ РУ-
ДАРИ СУ
ДОШЛИ
ДА ИХ
ОДБРА-
НЕ...

КУБА
ЈЕ ПО-
КУШАО
ДА ИЗ-
БЕГНЕ
ПОЛИЦИЈ-
СКА КО-
ЛА...

СКРААК!

... АЛИ ЈЕ ИЗГУБИО КОНТРОЛУ НАД ВОЗИЛОМ И
ПОЛЕТЕО ПРАВО У ПРОВАЛИЈУ...

А У РУДНИКУ...

БРИК? ЈЕ -
СИ ЛИ ДОБ-
РО?

ЈЕСАМ? РУДАРИ
СУ САВЛАДАЛИ КУ-
БИНЕ ЉУДЕ?

© King Features Syndicate, Inc. 1972. World rights reserved.

ИМАДЕШ СВЕДО-
КЕ ПРОТИВ КУБЕ?

АЛИ, КУБА ЈЕ
ПОБЕГАО? МОРАШ
ГА ПРОНАЈТИ?

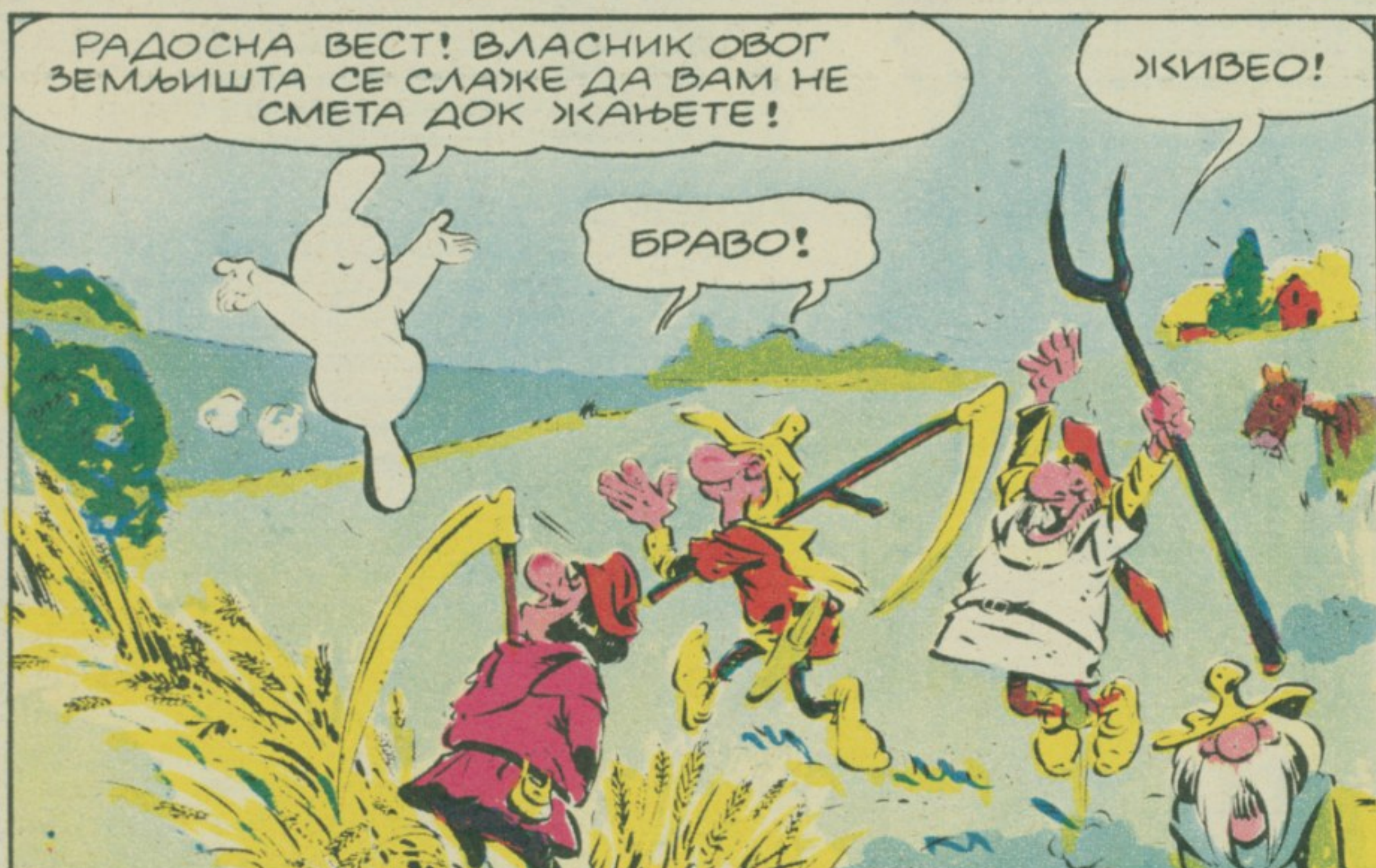
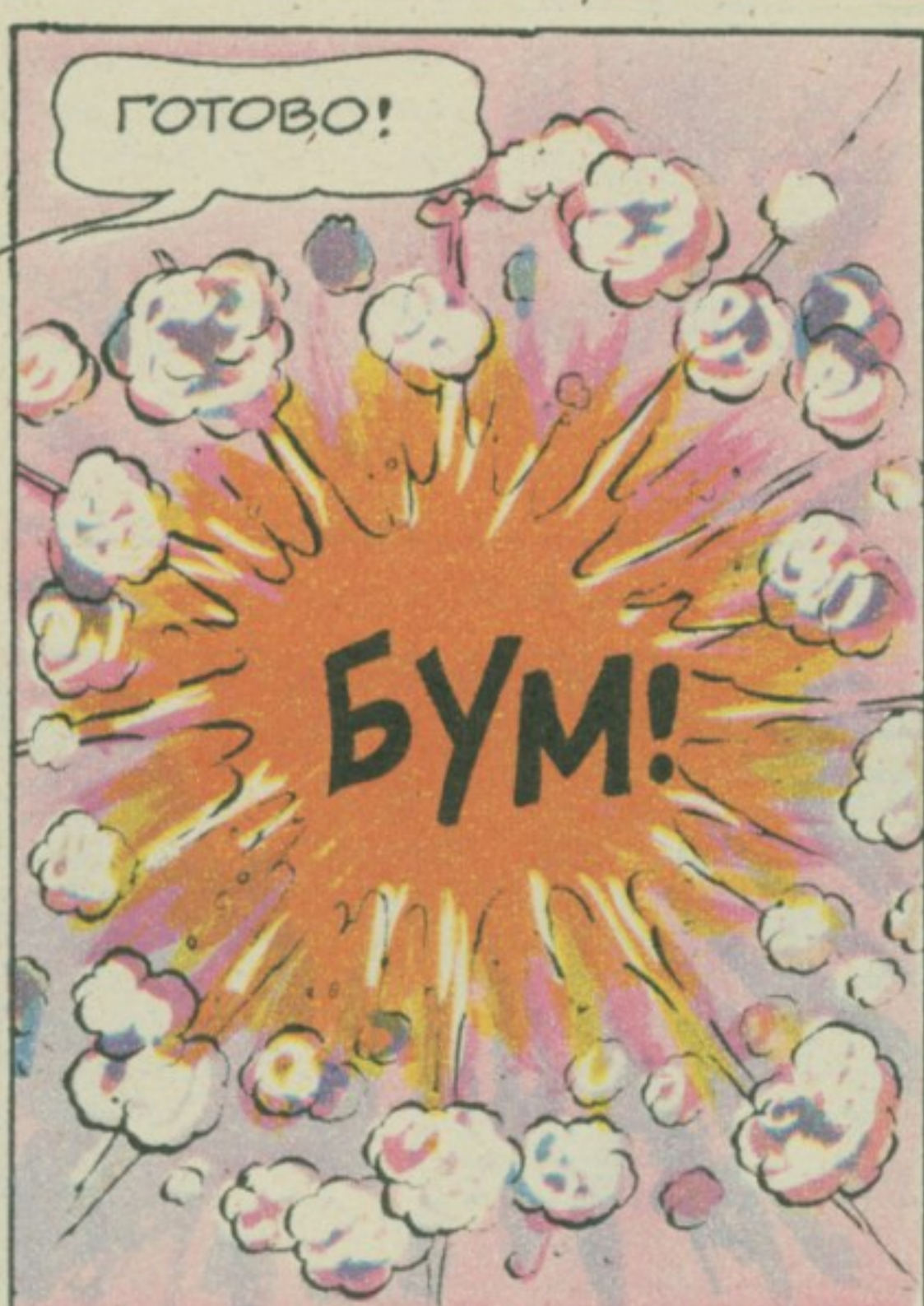
НЕШТО КАСНИЈЕ СТИГЛА СУ И ПО-
ЛИЦИЈСКА КОПА...

КУБА ВАС ВИ-
ШЕ НЕГЕ УЗНЕ-
ТИРАВАТИ?

ОСТАЈЕ НАМ ДА ПОПРА-
ВИМО РУДНИК... А ОНДА
БЕМО ИПАК ПОБИ НА
ЗЕМЉУ,
БРИК?

КРАЈ

АРТУР, НЕСТАШНИ ДУХ: СПАСИЛАЦ ЖЕТВЕ

CÉZARD

КРАЈ

BREAK MACHINE

КО ИГРА ЗЛО НЕ МИСЛИ

Нови „играчки“ модни крик напречац је освојио САД и окренуо се остатку света: „брејк“. Двоминутна секвенца у филму „Flashdance“ и неколико веома гледаних ТВ шоу програма učinili су много за популаризацију овог веома атрактивног начина играња. Тројица младих, црних момака, Линдзи Блејк, Линдел Блејк и Кортез Џордан одлучили су зато да „брејк“ игру учине својом специјалношћу, а њихова прва сингл плоча „Street Dance“ постала је неком врстом химне уличних играча и прославила име овог трија, Break Machine у целом свету. Линдзи, Линдел и Кортез доселили су се са Тринидада у Њујорк још у детињству. Линдзи и Линдел су браћа, Кортез им је рођак, сва тројица су врло слично грађени што њиховим заједничким наступима даје посебан склад. Иако веома млади, момци из Break Machine нису без искуства. Радили су као диск-џокеји, играчи на котураљкама... Кортез је побеђивао на многим конкурсима за најбоље играче у њујоршким диско-текама. Групу је први открио Жак Морали диско-продуцент, најпознатији по свом раду са групом Village People. Тражећи људе за певачко-играчки састав приметио је Кортеза како пева уз неку плочу у дискотеци у којој су сва тројица играли. Све остало дешавало се муњевитом брзином – сингл је снимљен у октобру прошле године, а Линдзи, Линдел и Кортез су од тада на непрекидним турнејама. Посебну популарност достигли су у Француској где је њихова плоча продата у рекордном року у скоро милион примерака. Сигурно је да ће та еуфорија престати чим мода „брејка“ буде прошла, али то вероватно не брине Break Machine – они ће увек имати где да играју.

☐ КОНЦЕРТИ ☐

Средином прошлог месеца љубитељи рока у Београду су имали прилике да у размаку од свега три дана уживају у два изузетна концерта који ће свим присутнима дуго остати у сећању. Најпре је у хали „Пионир“ стари мајстор Елтон Џон доказао да се уз помоћ своје екипе из најбољих дана, сигурним корацима враћа на сам врх. Импресивно озвучење и осветљење помогли су да ова представа која је подсетила на прегршт Елтонових највећих хитова из свих периода његове каријере, истински одушеви све присутне у хали.

Други концерт за „незаборав“ догодио се у дворани Дома синдиката под покровитељством нашег месечника „Rock“. Била је то прва београдска промоција „уживо“ соло албума „Позитивна географија“ гитаристе Рибље чорбе Момчила Бајагића. Најпре су наступили Бајагини гости на овом концерту, групе Безобразно зелено и Валентино, а онда је пред одлично расположено, препуно гледалиште угледне дворане истрчала моћна екипа названа „Инструктори позитивне географије“ која је помогла Бајаги да те вечери израсте у нову велику звезду југословенске рок сцене. Бајага и његови инструктори приредили су шоу какав се одавно није видео и који је завршен потпуним урнебесом у дворани и са стотинак најватренијих навијача на самој сцени.

ЕЛТОН И БАЈАГА

УЛИЧНИ ПЛЕС (STREET DANCE)

Музика и текст: Морали, Зар, Белоло, Роуерс
Изводе: Break Mashine

Everywhere that you may go
We're jamming in the street
All the people that you meet
Dance to the beat
If you come to New York City
You'll never be the wack
When you see us city kids
Spinning on our backs

*I like the way he does that dance
When he glides across the floor
You know it really blows my mind
I always yell for more
I can't believe the things I see
Like diving on the ground
Then he's standing on his head
And grooving to the sound*

Now just let your body move (Street dance Street dance)
Put your feet into the groove (Street dance Street dance)
When you feel your body shake (Street dance Street dance)
Then you know you've got to break

*All the people that we know are rocking on the one
On the corner of Chi-town they're breakdancing for fun
At the nightclubs in LA their master-mix is on
On the sidewalks of Detroit they're popping all night long*

● РОК интервју ● РОК интервју ● РОК интервју ● РОК интервју ● РОК интервју ● РОК инт ●

Џулијан Коуп је човек познат љубитељима рок музике из дана док је наступао са својом групом Teardrop Explodes. Овај музичар је ових дана поново актуелан са сјајним синглом „Greatness And Perfection” и албумом „World Shut Your Mouth”. Довољан разлог да поново прича.

ЦУЛИЈАН КОУП

JULIAN COPE

jer nisu bili u njemu. Ja nisam deo današnje scene i zato nisam baš impresioniran. Bilo mi je žao kada su se Undertones rasturili jer su još mogli da prave dobre stvari.

● Чини се да су ствари из Ливерпула поново популарне?

— Ja volim Liverpul. On u meni budi puno lepih asocijacija, ali mi je čudno kako danas sve dolazi iz Liverpula jer kad smo mi počinjali tamo se ništa niје дешавало. Seћam se članka у коме је писало: „Teardrop Explodes су доказ нове зоре у Liverpulу.“ То је била истина јер и Bunnyman су радили, а ту су били и OMD. Дођуше, њих нисмо озбиљно схватили — OMD су једноставно Лио Сејер са синтисајзерима.

● Да ли ти је важно да поново будеш успешан?

– Обично имам идеју о томе како ће се развијати ствари и прилично се шокирам ако не иде све како сам планирао. Никада не учим на искуствима и то ме мало плаши. Одлично се осећам када немам никаквих притисака, али сам забринут шта ће се десити ако поново будем успешан. То је као да имам дугме за самоуништење које ме зауставља на путу до врха.

● Шта си радио последњих пар година?

– Гледао сам видео-спотове и писао песме, углавном. Живим у малом граду што ми сада стварно прија јер су ми Ливерпул и Лондон дошли главе.

● Шта misliš o muzičkoj sceni ovog trenutka?

– Мислим да је то ђубре. Вероватно бих тако мислио чак и да је другачије. То је као што су старији мрзели панк

МАЛА ПАТ

Највећа женска звезда америчке сцене је већ неколико година Пат Бенатар, сјајна певачица мало „тежег“ усмерења него што је то тамо уобичајено. Вероватно ипак многи од вас не знају да је њено право име Патриција Анџејевски. Променила га је после прве удаје (са 18 година) и задржала га и у другом браку са гитаристом свог претећег састава Нилом Џералдом.

БЛИЗАНЦИ ТОМПСОН

Том, Џо и Алана су троје сјајних забављача који наступају под именом Thompson Twins. Ова одлична група дошла је у чудну ситуацију да је у Америци сматрају авангардом, а у Енглеској крајње комерцијалним саставом. Thompson Twins ово нимало не забрињава, а и како би када последњи албум „Into The Gap“ већ недељама стоји закован за сам врх топ-листа широм света као и синглови „Hold Me Now“ и „Doctor! Doctor!“. Авангарда или чисти поп – кога се то тиче кад се добро продаје.

ОД – СЈАЈ

Чули сте вероватно на радију заразну хит песму „Politics Of Dancing“. Ако вас занима група Reflex која је смислила овај бисер, за почетак погледајте њихова лица.

ДУЕТ БЕЗ ПРЕМЦА

После много година неморног рада и битисања на америчкој рок-сцени познати дует Дерил Хол и Џон Оутс је дошао до нивоа свеамеричке институције и једног од ретких састава с оне стране Атлантике који ужива поштовање како публике тако и критике у Европи. На сли-

ци видите призоре са снимања њиховог последњег албума „H₂O“ коме су, као посебно значајном догађају присуствовали и сниматељи чувене MTV музичке телевизије.

ПРАВИ ИДОЛ

Овај момак на слици никада није свирао са београдским Идолима, али се и поред тога поносно зове Били Ајдол Billy Idol. Ради се о бившем певачу групе Generation X који је свој највећи успех доживео са песмама „White Wedding“ и „Dancing With My Self“. Ове године вратио се са

одличним албумом и насловном хит песмом „Rebel Yell“. Били има 27 година и остаје међу најаутентичнијим рокерима осамдесетих.

ТЕД НУЦЕНТ О БОЈ ЏОРЏУ

Познати тешкометални гитариста Тед Нучент нашао је за потребно да каже мишљење о великој звезди Бој-Џорџу. „Мислим да би том Боју Џорџу требало дати дозволу за излазак из куће. Момак прави одличне плоче, али њега заиста мора да је ударио неки теретњак и то у главу.

Свиђају ми се песме, али судећи по његовом изгледу он је озбиљно повређен.

ДЕВОЈКА ЗА СВЕ

Вишеструко талентована Тони Басил је поново у акцији. Певачица коју најбоље познајете по песми „Мики“ и сјајним режијама њених видео-спотова (а и

неких других као „Once In A Lifetime“ „Talking Heads-a) вратила се на сцену са синглом „Do You Wanna Dance“ и албумом названим једноставно „Toni Basil“.

ЗВЕЗДА ЈЕ РОБЕНА

Једна од најсвежијих нових појава у свету поп музике је свакако енглески певач и опслуживач синтесајзера Хауард Џоунс. Његов први хит „What Is Love“ је без по муке дошао до другог места топ-листе, а наследник „New Song“ није много заостао.

Албум „Human's Lib“ бележи невероватан тираж, али све то није успело да промени овог пријатног, ожењеног двадесетосмогодишњака. Хауард тврди: „Нема сна или жеље коју је немогуће испунити. Потребна је само енергија, време и потпуна посвећеност.“

РОКЕНРОЛ

Књига за почетнике и рок гитаристе. Рок соло и ритам гитара. Свирање помоћу таблатурног система. Цена 600 динара. Плаћање поужећем: Драговић Новак, пострестант, 11101 Београд

СВЕ О KUNG FU-у! НА СРПСКОХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ

ГАРАНТОВАНО НАЈБОЉЕ КЊИГЕ И ПРИРУЧНИЦИ ЗА САМОСТАЛНО УЧЕЊЕ KUNG FU-а И КАРАТЕА У КОЈИМА ТЕХНИКУ ДЕМОСТРАЈУ НАЈВЕЋИ СТРУЧЊАЦИ ИЗ ТИХ СПОРТОВА

1) 116 WING TSUN KUNG FU ТЕХНИКА ДРВЕНЕ ЛУТКЕ (ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора Yip Chun Leung Tinga садржи најсупериорније технике kung fu-а које лично демонстрира YIP MAN легендарни kung fu мајстор (учитељ Bruce Lee-a) Цена 400 динара.

2) ФУЛКОНТАКТ КАРАТЕ (КАРАТЕ С ПУНИМ КОНТАКТОМ – ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора Б. Кулеша/С. Трунтића прва је књига о каратеу с пуним контактом у нас. Има 166 страна и преко 800 фотографија у акцији. Цена 400 динара.

3) KUNG FU WU SHU (ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора С. Трунтића/Б. Кулеша намењена је самоучим почетницима и онима који већ нешто знају о kung fu-u. Има 200 страна и преко 800 фотографија. Цена 400 динара.

4) SVEN STAR PRAYING MANTIS („БОГОМОЉКА“ KUNG FU) НОВА КЊИГА аутора Leung Tinga описује у детаље чувени стил kung fu-а из САОЛИН манастира на 200 страна и преко 600 фотографија. Цена 500 динара.

5) KUNG FU WING TSUN KUEN (ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора Leung Tinga мамут енциклопедија kung fu-а приручник који погодном методом учења и вежбања чини kung fu приступачан свима. Супервелики формат има 323 стране и преко 1.300 слика. Цена 700 динара.

Све наведене књиге можете набавити једино ПОУЗЕЋЕМ (ПЛАЋАЊЕ ПОШТАРУ) ПРЕКО KUNG FU KWO-ON ПОШТАНСКИ ФАХ 17, 41410 – ВЕЛИКА ГОРИЦА. Молимо вас своју адресу написте штампањем словима и читљиво. Испорука одмах.

DJAČKI ILUSTROVANI KOLOR SPOTMERAK
KOJI CE I VAS ODUŠEVITI
BOGAT I DELOVIT SADRŽAJ • SLIKE U SUPER KOLORU
PO ŽELJI I UKUSU DEVOJČICA I DEČAKA

134 UMETNIČKI OBRADENE STRANE ZA UPIS PORUKA I USPOМЕНА • TVRDI POVEZ, ŠIVENO KONCEM, KORICE PRESVUČENE, ZLATOTISK • KVALITETNA IZRADA, LEP IZGLED, TRAJNA ŽIVOTNA VREDNOST.
CENA 500 DIN. PLAĆANJE POSLE PRIJEMA. PIŠITE ILI TELEFONIRAJTE, SALJEMO ODMAH O NAŠEM TROŠKU.

EURO-KNJIŽA
11030 БЕОГРАД FAX 35
Tel. 541-684.

ШКОЛА ГИТАРЕ

1. Акорди. Теорија. Мелодије – I и II део
2. Нотално свирање.
3. Модерна музика, хитови, рок – I и други део.
Сваки приручник по 260 динара. Попуст 80 динара за сваки следећи наручени приручник. Плаћање поштару. Васиљевић Милун, пост ретант, 11101 Београд.

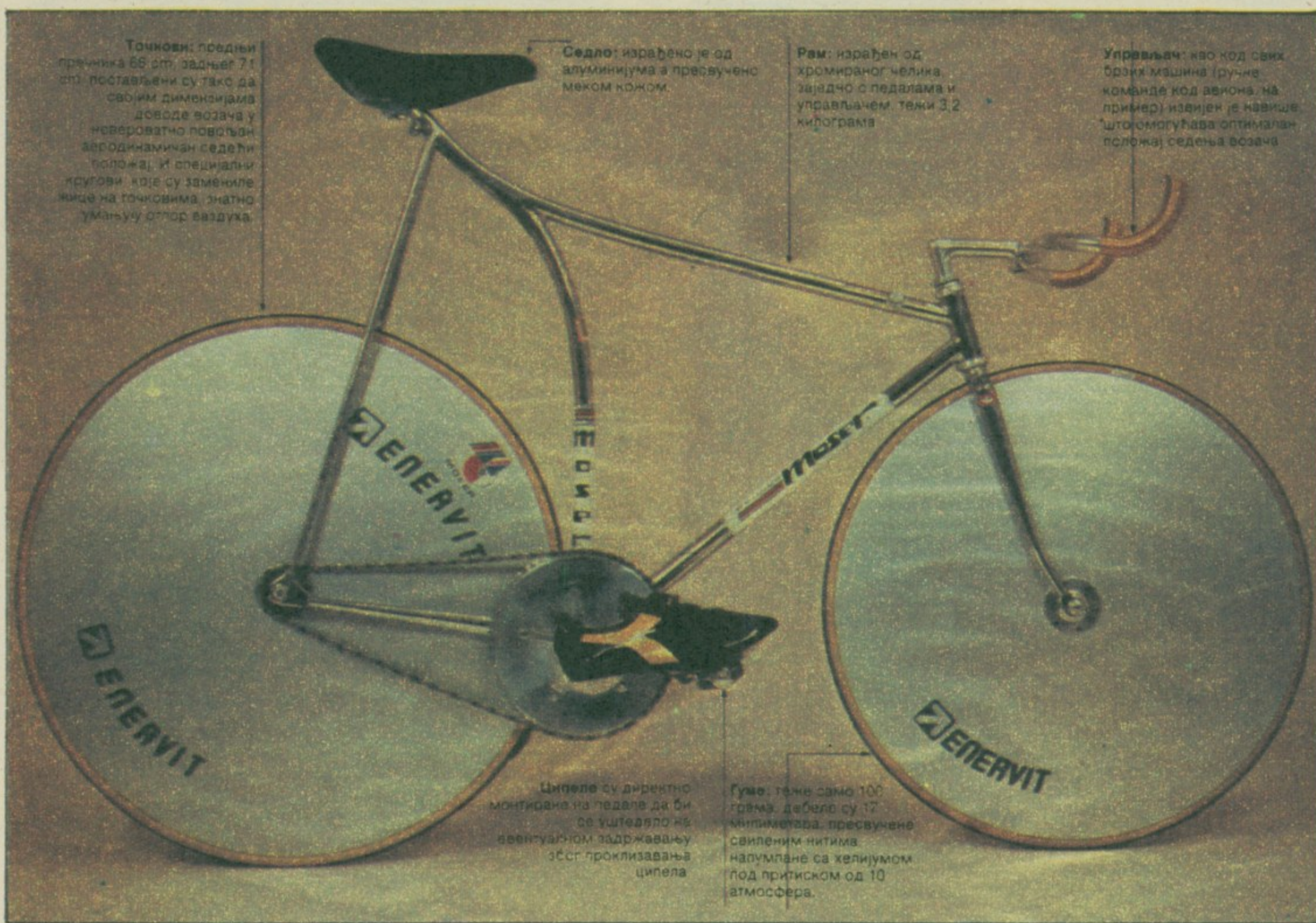
РЕКОРД ЈЕ ПА

ПОСЛЕ
ВИШЕ ОД
ДЕСЕТ
ГОДИНА

Пуних годину дана
припремао се
Франческо Мозер
за обарање
светског рекорда.
За њега кажу
да има
снаге за тројицу.

НАУЧНИЦИ И
МЕХАНИЧАРИ МУЧИЛИ
СУ СЕ ЧИТАВУ
ДЕЦЕНИЈУ ДОК НИСУ
КОНСТРУИСАЛИ
МОДЕЛ ТРКАЧКОГ
БИЦИКЛА, НА КОМЕ ЈЕ
ИТАЛИЈАН
ФРАНЧЕСКО МОЗЕР
ПОСТАВИО НОВИ
СВЕТСКИ БРЗИНСКИ
РЕКОРД.

Бицикл будућности којим је Мозер у Мексику оборио светски рекорд

података добијених из компјутера. Сваки детаљ, од рукавице, преко заштитне кациге од фибергласа, па све до гума, испланиран је и конструисан према прорачунима електронског мозга.

Човек – погрешна аеродинамична конструкција

Само у једном једином случају људи нису послушали науку. Наиме, није постављен изразито мали предњи точак – како је то компјутер препоручио. Разлог: човек је једна сасвим погрешна аеродинамична конструкција, како то знају да кажу научници. Мозерова глава је и без тога исувише ниско постављена над управљачем тако да су му већ тада фактички биле потребне очи и „позади“ не би ли могао да гледа како и куда вози.

Посебна прича је заштитна кацига, израђена од фибергласа која се спушта низ леђа?! Судије су морале мало да зажмури код те чудне „каросерије“ на глави и телу возача, али и код још неких најупадљивијих новитета. Тако су рецимо, жице на точковима замењене пластичним котуровима, па је захваљујући њима Мозеров бицикл подсећао на возило из неког научнофантастичног филма. Додуше, због тога су сами точкови били знатно тежи – оба заједно вагала су 4,5 килограма – али и одлучујуће бржи.

Франческо Мозер, 32-годишњи италијански бициклистички професионалац, за овај подухват припремао се читаву годину дана. Мада је у ногама имао већ пређених 500.000 километара на педалама, морао је сада да

Најдужи час у животу некадашњег светског шампиона у бицилизму Франческа Мозера трајао је, игром случаја тачно 60 минута. Кад је најзад сишао са бицикла, успео је новинарима да изговори само две речи: „Никад више!“

О чему се ради? Франческо је недавно, као први човек на свету, успео да за један час превали на бициклу више од 50 километара, тачније, његов нови светски рекорд износи: 51,151 километар на час?! А то је својеврсни звучни зид, који већ девет година одолева свим нападима

амбициозних спортиста. Да вас подсетимо: последњи рекорд поставио је још 1972. године легендарни Еди Меркс – за један час Белгијанац је успео да превали 49,432 километра. Од границе снова, дакле, делило га је једва 568 метара. При том је Меркс возио суперлаки бицикл (тежио је једва 5,7 килограма) док Франческо Мозер напротив тежину бицикла није сматрао примарном већ његову аеродинамичност то јест, гледао како да што више смањи отпор ваздуха при вожњи. Рецимо и то да је бицикл којим је италијан-

ски бициклистички ас оборио светски рекорд Меркса био тежак 7,7 килограма.

Слушали су компјутер

Професор Антонио дал Монте, један од двадесетак стручњака из Мозеровог тима каже: – Који килограм више – што се тиче тежине бицикла – и није тако битан чинилац јер Франческо има снаге за тројицу. – Биохемичар са Института за спортску медицину у Риму даље објашњава: – Код обарања рекорда у вожњи бициклом на час нису толико важни

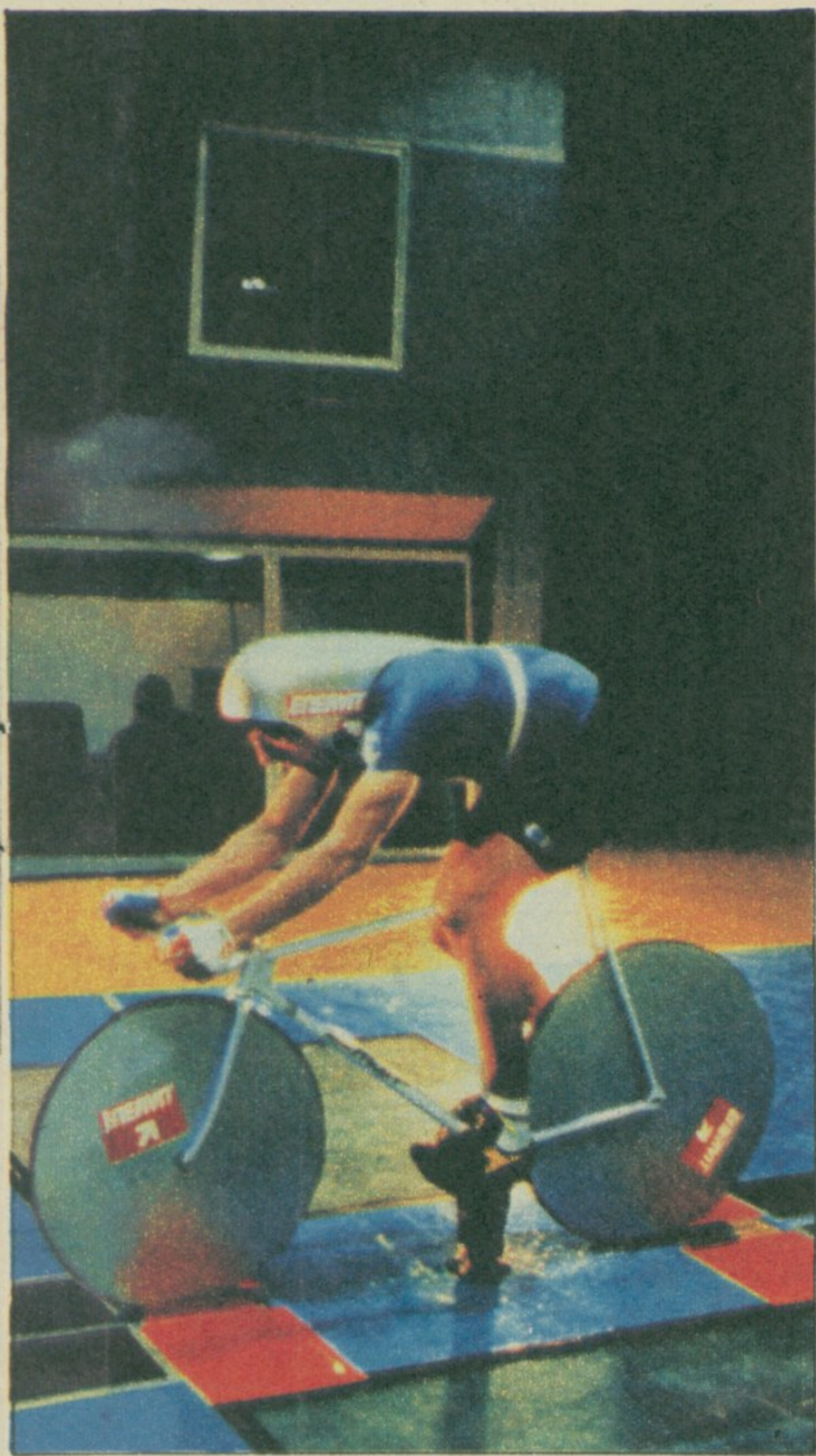
спринтерски квалитети возача колико одржавање константно велике брзине. Због тога је – поред чисте снаге мишића бициклисте – фактор ваздушног отпора значајнији од саме тежине бицикла.

Чињеница да 80 одсто енергије отпада само на савлађивање отпора ваздуха. Зато није случајно што је Мозер оборио светски рекорд на писти у Мексику Ситију, на висини од 2240 метара где је ваздух знатно ређи.

У свему овоме је можда најважније (возачу, наравно, свака част!), да се Мозеров тим строго држао

ВЕЛИКИ
СТРАХ

ЧЕЛИЧАНА ЈЕДАН

Свој „рекордни“ бицикл Мозер је тестирао у специјалном каналу „Фиата“ у Торину, који служи за мерење отпора ваздуха код аутомобилских конструкција. Иначе цена бицикла износи 100.000 марака!

дода још 10.000 километра тренинга са уређајем за мерење пулса око ручног зглоба: преко специјалног одашиљача апарат је лекарима саопштавао податке о оптерећењу Мозеровог срца.

Јер, у оном рекордном часу у Мексику, Мозерово срце је морало у једном минуту да пумпа у вене читавих 12 литара крви! Тако су мишићи сваких 60 секунди могли да се снабдеју са шест литара кисеоника што је 20 пута већа вредност него на пример код чиновника који ради за писаћим столом. На основу ових података о понашању срца компјутер је тачно (у метар и секунд) израчунао коју брзину Мозер не сме да прекорачи. Јер, у противном његови мишићи би производили исувише млечне киселине што би довело до рапидног пада учинка. Мозер је

прелазио унапред израчунате кругове попут најтачнијег часовника. Чак је 153 пута постигао исто време у једном кругу, да би на крају трке био само шест секунди спорији него у првом кругу?!

Рецимо и то, да је Италијан, иначе прави аскета на стази и ван ње, пре рекордне трке одбио да узме било какво, дозвољено средство за јачање организма. Наравно, његов специјални јеловник био је састављен на основу најновијих спортско-научних сазнања. Ипак, Мозер нам је открио и једну своју тајну:

— Ако желите да успете у бициклизму, најмање три сата пре одласка на спавање треба се добро најести како то чинимо ми Италијани.

Како да му не верујемо?

М. Ш.

Има у ђачком животу дана кад и најхитрије ноге треба добро пружити да би човек са пуном торбом књига, свих могућих свезака, оловака и мапа стигао на све редовне и допунске, обавезне и необавезне предчасове, часове и остале обавезе. Једноставно, тако се некад намјести. Ђаку као и сваком другом.

Један такав дан, пун и напоран, добро сам упамтио — био је 9. децембар 1982. године. Прије подне редовна настава, одмах послје часова цијела школа гледала је у биоскопу „13. јули“, затим пројекција филма о Челичани и Ваљаоници зеничке Жељезаре које је требало да посјетимо истог дана послје подне.

Утворнички круг стигли смо око пола четири. Пред Челичаном један већ су нас чекали инжењери и техничари који је требало да нас проведу кроз хале. За већину нас то је био први сусрет са зеничким гигантом.

Ушли смо помало бојажљиво у пространу халу чији је крај тешко и сагледати. Није ни чудо — огромни кранови за преношење казана са усијаним гвожђем и ватра која је куљала из Сименс-Мартинових пећи били су за нас нешто ново, то смо дотад виђали смо на филму или телевизији. Ово је нешто сасвим друго.

На шта све нисам мислио док се кран са казаном пуним врелог гвожђа приближавао миксеру, огромној посуди у којој се, одржавањем високе температуре, чува течно жељезо све до употребе — највише о томе како је школа прави рај у поређењу са овим тешким и опасним пословима за које смо до тада једва знали. У тешкој врелини све је још изгледало некако веће, важније и опасније него што стварно јесте.

Пренуо ме звук сирене — био је то знак да стиже и други кран. Онај први који је стајао испред миксера помакао се до саме платформе на којој је стајало нас осамдесетак ученика и радника.

Инжењер који нас је пратио стално је нешто објашњавао, окретао се час миксеру, час крану, али како га уопште нисам чуо, покушао сам да приђем ближе. Прогурao сам се до саме оgrade платформе — од свих из првог реда сад сам најближи миксеру.

Само што сам се нагнуо да погледам шта је испод платформе, поново се чула сирена. Гурајући се начичкани око оgrade сви су гледали доље, у казан који се изненада почео нагињати. Шта ли се то збива? Из казана је већ почела да пада кора, гвожђе на површини које се на путу до миксера охладило. Мора да нешто није у реду, синило ми је, али моје црне мисли сустигла је једна охрабрујућа — сигурно сипају у онај казан доље, можда је миксер пун па ово жељезо не може да стане.

На жалост, нисам био у праву. Кроз под платформе, високе око три метра, почео је да пробија пламен. За само неколико тренутака нама је буквално горјело под ногама — ужасна топлота запахнула нас је са свих страна. Ту панику никада нећу заборавити.

Сјећам се, додуше нејасно, да сам се оног часа кад је букнуло нагло окренуо и као помахнуто јурнуо назад. Грабећи кроз гомилу просто сам гурао пред собом неколико другова а онда и другарица које су, вриштећи, млатиле рукама око главе по опрљеној коси. Где ћу, ни сам нисам знао, али одједном сам схватио да сам се заиста ишчупао из тог страшног ковитлаца на платформи. Док сам се пробијао преко мостића платформе, угледао сам професорицу која нас је довела у Челичану — блиједа као крпа, унезвијерена, никад до тада, а ни послје, нисам видео да неко тако дрхти.

Како се све смирило, куд сам и с ким даље ишао, ни данас не знам.

Знам само да смо се ускоро сви нашли у некој сали и чекали, како нам је речено, службени извјештај о несрећи.

Преплашени и изгубљени полако смо долазили к себи. На једном по једном лицу најпре некако кисео и невољан осмијех, онда ријеч по ријеч, па понека шала на рачун нашег не баш веселог изгледа и шта да вам кажем — ипак смо добро прошли. Сви изузев једног друга који је у страху кренуо навише, на кранску платформу, па су га захватили отровни гасови. Примео је кисеоник и ускоро му је било боље. Двадесетак ученика имало је, додуше, лакше опекотине, већини је била само опрљена коса (и одјећа, што је, наравно, најмање важно), али све је то, данас ми се бар тако чини, готово ништа у поређењу са оним ужасним страхом и паником кад су испод платформе сукнули пламени језици.

* * *

Шта се, заправо, догодило? Неколико дана прије наше посјете завршен је ремонт Сименс-Мартинових пећи. На мазут који је остао просут по поду сручило се ужарено гвожђе, из казана који се пре времена нагнуо, и букнуло. То је све.

Ученици из наше школе и даље су одлазили у Челичану али у хале нико више није ушао као ми — добијали су шлемове и све гледали са безбједнијег мјеста.

Ферхат Дедић
12. април бр. 15

71000 Зеница
(Хонорар 1500,00 дин)

РЕЗУЛТАТИ
НАГРАДНЕ
ИГРЕ
„45
ГОДИНА
– 450
НАГРАДА“

ЈОШ 150 НАГРАДА

У ОВОМ БРОЈУ
ОБЈАВЉУЈЕМО
ИМЕНА
ДОБИТНИКА
ГУМЕНИХ
ЧАМАЦА, БАЗЕНА,
ИГРАЧАКА
И ДРУГИХ НАГРАДА.

Гумене чамце са вес- лима добили су:

Босилка Секулић, С. Коваче-
вића 15 Бачко Градиште, Ана
Поповић, Гочка 2/3 Петлово
Брдо Београд и Роберт Ку-
чан, Моравци 52/Ц Мартјанци.

Панчићева 2 Београд, Живо-
рад Живковић, М. Тита 7 Вра-
ново, М. Крсна, Дејан Павло-
вић, Кн. Лазара 4 Пожаревац,
Дамир Дијанић, Блатине 58
Сплит, Кристијан Јантош, В.
Назора 10 Доњи Михољцац,
Драган Миленковић, Конопи-
ничка 66 Власотинце, Бош-
тајн Дирнбек, Трг рудара 4
Сеново и Бесник Авдули, 13.
јула 17 Пећ.

Маргановића 136 Делиблато,
Ален Рамовић, Радована Ву-
ковића 106 Пећ, Теа Рњак, М.
Тита 5 Книн, Ана Барач, Авно-
ја 68 Сплит, Јосип Кричка,
Брзај Б 1/12 Сисак, Ненад
Тружановић, Ул. АВНОЈ-а
92/3 Скопље, Драгица Јак-
шић, Горња Бистрица 48
Чреншовци, Николана Кра-
шевац, Перушкова 1 Загреб,
Златко Давидовић, село Ло-
њин Љубовија, Теа Батош,
Партизански пут 1/2 Кардеље-
во, Марин Стојадиновић, Ј. Ј.
Змаја 14 Бела Паланка, Татја-
на Аранички, Жељезничка
107/Б Рума, Жикица Новако-
вић, Ице Воловски 7/А Брчко,
Милутин Стојадиновић, Бач-
ка 21/5 Земун, Тамара Лаки-

Дракулић, Бачка 8 Криваја,
Негован Игњатовић, К. Кара-
новића 54/А Пирот, Јадранка
Гулан, Јована Иве Маринкови-
ћа 13/А Задар, Ивана
Божовић, Златиборска 6/А
Чачак, Петар Букало, Д. Коту-
ровића 48 Раковица Београд,
Борис Радић, Прилаз ослобо-
ђења 8 Задар, Ива Малнар,
Ал. Виктора Бубња 31/9-Нови
Загреб, Младен Змазек, Рад-
нички дол 24 Загреб, Армина
Мишић, Х. Бркића 63 Зеница,
Слободан Рајковић, село Зе-
оке Барашевац, Александра
Зечевић, Ј. Гагарина 237/5
Нови Београд, Слађана Ми-
тић, П. Драпшина 20 Бујано-
вац, Дражан Косић, Дрвар-
ска 11 Бања Лука, Леила Аце-
ми, Стевана Тунића 2 При-
зрен, Бојана Обреновић,
Борска 38/А Београд, Анда
Тајхмјестер, Карађорђева
10/122 Земун, Ана Марић, Бе-
чањ Бресница, Мердиб Пећа-
нин, Ст. Немање 13 Нови Па-
зар, Сања Јовановић, Мије
Ковачевића 9/74 Београд, Са-
ша Видојевић, Јована Недина
10/А Медошевац, Ниш, Маја
Грегорић, Целовшка 143 Љуб-
љана, Дубравко Спасић, Са-
ва Илића 40/3 Игало, Радуле
Ристовић, Нас. Упијана Д-
5/1/5 Приштина, Милан Ђо-
ковић, Косте Абрашевића 22
Зрењанин, Зорица Соколов,
Драгова Лука 66 Никшић, Ди-
митар Лукаров, Бел камен 1
Радовиш, Никола Гроздано-
вић, 4. октобар 18 Глогоњ,
Мојца Жабкар, Б. Торбице 15
Книн, Андрија Макан, В. На-
зора 2/А Меленци, Мирјана
Кулпински, Драгише Брашо-
вана 5/231, Нови Сад Мирос-
лав Лихтлер, Др Ивана Рибар
19/5 Тузла, Санела Милен-

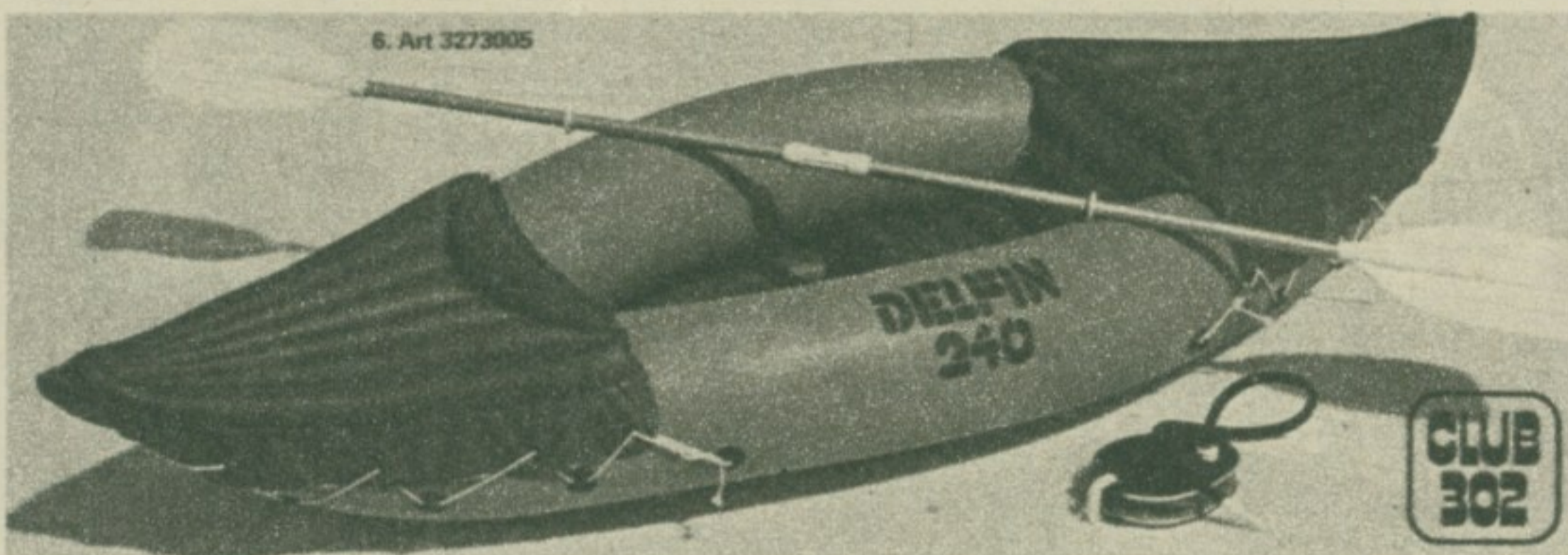
Београд, Дамир Драгаш,
Марка Милановића 17 Синь,
Дубравка Латин, Кничка 3
Коњчина, Мила Лекић, М.
Тита 148 Бања Ковиљача,
Ненад Терзић, Башчелуци
Лозница, Ана Бојић, Омла-
динска 37 Лешница, Верица
Васиљевић, Рановац, Горан
Јовић, Видинска 31 Пожаре-
вац, Иван Герун, кућа 59 Ро-
гача, Миленко Неђић, Чеде
Васовића 41/31 Пожаревац,
Валентина Петрушева, Град-
ско, Душко Јазић, Алеја Кла-
ре Цеткин 18 Загреб, Марија
Митровић, 1. октобар 4/28 Ча-
чак, Игор Тунић, М. Тита 56
Бешка, Милијан Ђалдовић,
Сирогојно, Драгана Ђорђе-
вић, Ј. Б. Тита 33 Житковац,
Рудолф Шербедић, Ж. фа-
шизма 80/А Сплит, Виолета
Јан, Паје Маргановића 78 Де-
либлато, Слађана Димитрије-
вић, 9. мај 21 Гај, Радован
Маринковић, Проте Смиља-
нића 48/5-28 Шабац, Миланка
Антонијевић, Ј. Гагарина 207
Нови Београд, Жар-
ко Дрмић-Бановић, Маради-
чка 135 Голубинци, Драган Јо-
вић, Крајишких бригада 25
Аранђеловац, Јелена Межин-
ски, С. Пауновића 51 Бео-
град, Миодраг Поповић, Вид-
ска 18 Београд и Љиљана Ма-
рић, 5. Веале Ст., Monash,
A.C.T. 2904 Australia.

Пластични чамци при- пали су:

Дражену Бабићу, Антуна Ста-
ниловића 7 Велика Горица,
Ксенија Стричевић, ЈНА 42
Ветерник и Димитрију Дилев-
ском, Горги Сугаре 4/1/3
Скопље

Библиотека сликовни- ца:

Александар Милчев, М. Пија-
де 12 Банатски Брестовац и

ОСТАЛЕ НАГРАДЕ ДО- БИЛИ СУ:

Лутке:

Наташа Прегл, Гоздна 97/А
Хоче, Весна Шљукић, М. Тита
44/11/82 Титово Ужице, Свет-
лана Стијеповић, Табачина 66
Котор, Катарина Мохорич,
Репње 26 Водице код Љуб-
љане, Мери Кузмановска, Еф-
тима Спространова 10 Скоп-
ље, Хикмета Ашћерић, Ул.
ВФПО 10 Високо, Љиљана
Везировић, Ђуре Ђаковића
39/А Винковци Рајка Тешић,
Сјењак Е-7-19 Тузла, Марија-
на Златић, Цемала Биједића
7/10 Крагујевац и Сабрина Ту-
рин, Линхартова 12 Марибор.

Играчке:

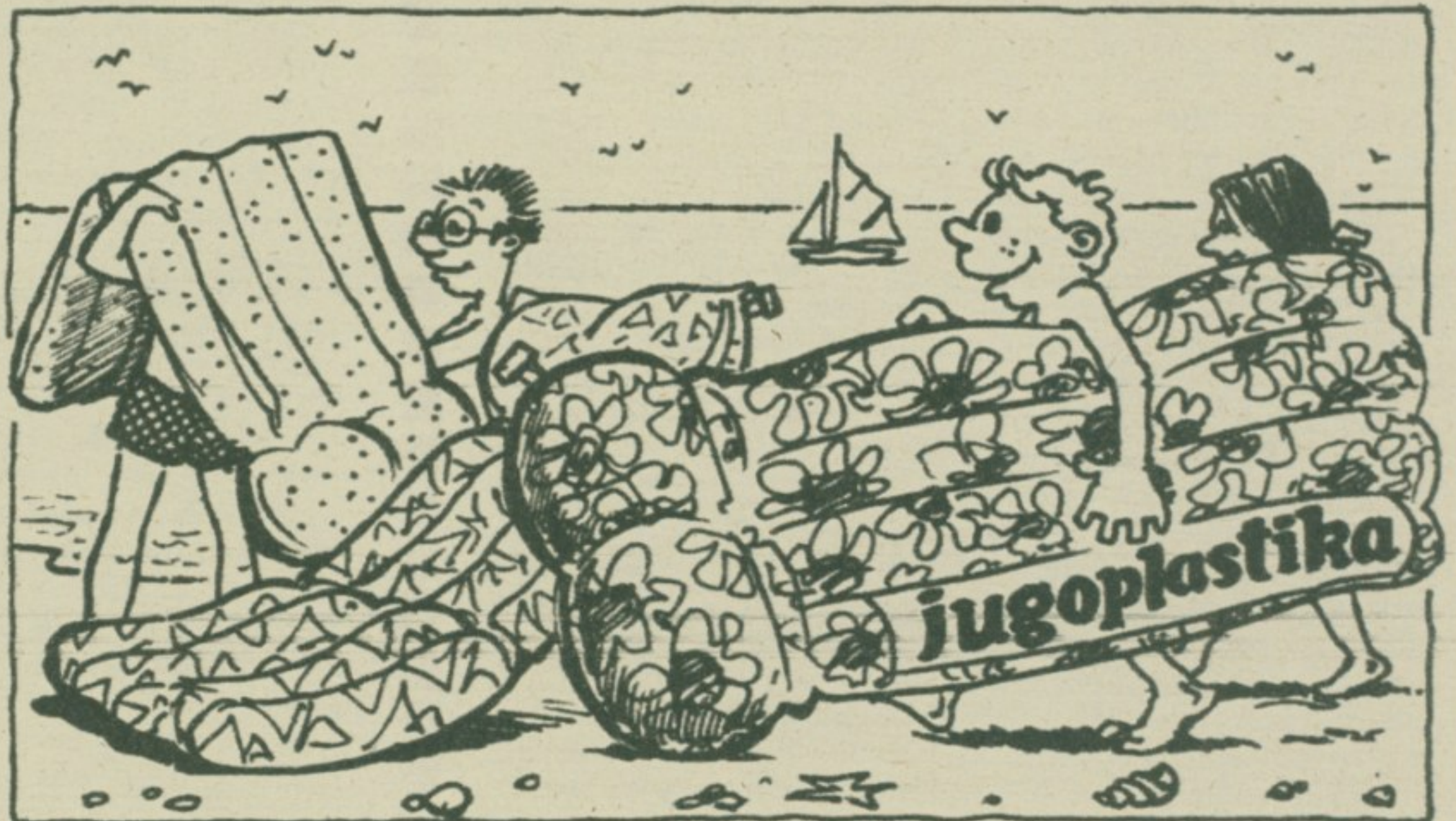
Дражен Шпољар, Луке Геро-
ва 71, Г. Петров Скопље,
Жељко Рудалија, Благоја Па-
ровића 29/А Сарајево, Живо-
рад Ђорђевић, Ђуре Ђакови-
ћа 4 Велика Плана, Радомир
Алексић, Цетињска 1/2 Али-
пашино Поље, Ненад Јанубо-
вић, Ц. Биједића 40/Б Нова
Касаба, Марио Тушкан, Мала
Шиарча 65 Карловац, Весна
Долошић, Колодворска 81
Доњи Михољцац, Бранислав
Топић, Трг војв. бригада 10
Вршац, Александар Петко-
вић, Војв. Степе 6 Нишка Ба-
ња, Драгана Вујанић, Ђуре
Пучара 17 Бугојно, Викторија
Вранешкић, Братства и једин-
ства 30 Борово, Александар
Бојачић, Кеј Брегалница
1/1-6 Делчево, Јанко Бркић,

Ксенија Пап, Јурија Вес 4/А
Загреб.

Књиге југословенских и светских писаца:

Емил Дотлић, Гундулићева 26
Осијек, Владимир Алексић,
Шибеничка 32 Зајечар, Вла-
димир Милановић, М. Бран-
ковића 30 Белошевац, Алек-
сандра Михајловић Ул. 15.
новембра 25 Скопље, Бран-
ислав Крстић, Краг. октобар
Д/4/1/12 Светозарево, Зоран
Мага, Др Светислава Касапи-
новића 3 Панчево, Наташа
Хлавати, И. Л. Рибара 4 Пади-
на, Дејан Филиповић, В. Вла-
ховића Е 1/13 Неготин, Борис
Макарин, Галгово 41 Само-
бор, Марина Шухај, Велењ-
ска 24 Суботица, Јоле
Стрмечки, Ослобођења 1/4
Макарска, Симо Дубајић, Ј.
Цвјетковића 30 Кистање, Сла-
вољуб Симић, Б. Ракића 9
Крушевац, Мирјана Анђелко-
вић, Б. Лењина 38/6 Леско-
вац, Јарослав Хрубић, М. Тита
55 Арадац, Ивица Черне, В.
П. 3566/10 Ц Загреб, Милутин
Граозановић, Риге од Фере
8/2 Београд, Ковиљка Луго-
ња, М. Тита 11 Госпођинци,
Сандра Шулер, Браће Ореш-
ки 39 Самобор, Влатко Бјела-
новић, В. Назора 39 Кутина,
Рената Кудлек, Ново Селиш-
те 46/А Петриња, Горан Ми-
хајловић, Р. Миљковића 17
Ћуприја, Весна Јовановић,
село Дучина Сибница, Нивес
Јадријев, В. Влаховића 5/Б
Задар, Драга Цаптенић, Паје

ћевић, Далматинска 66 Тито-
град, Славица Михајловић,
Стевана Филиповића 30 Бео-
град, Владимир Коцић, Ј. Га-
гарина 208/3 Нови Београд,
Драгица Анђић, Вукосавци 8
Лопаре, Тања Подруг, Мирка
Ковачевића 13/6 Сплит, Радо-
ван Петрић, Ваљевска Лозни-
ца Дивци, Наташа Николчић,
М. Павловића 12/17 Котор –
Варош, Дијана Досковић, Пи-

онирска 13 Коловрат Пријепо-
ље, Раде Делибашић, Дунав-
ска 6 Бачка Топола, Данијел
Некић, Брђанска 123 Рипањ,
Топлица Милијић, 7. јули 6/17
Чачак, Велимир Живковић, 7.
новембра 8 Алексинац, Игор
Поч, Г. Бједова 22 Книн, Олга

ковић, Жике Илића 17/А Лес-
ковац, Биљана Марковска,
Београдска 1 Кичево, Ђурђи-
ца Милић, Ловре Брачуљеви-
ћа 47/66 Суботица, Драгица
Пухарић, С. Милутиновића 10
Сремски Карловци, Марина
Ковачевић, М. Ракића 3/2

Свим читаоцима који
су нам уз купоне
честитали јубилеј
Редакција најтоплије
захваљује.

ИГРО Спортска књига

БОРИЛАЧКИ СПОРТОВИ

Динара

2. Др И. и В. Јорга и П. Ђурић НУНЧАКУ И КАРАТЕ 350.-
3. Р. Мудрић: ШКОЛА КАРАТЕА 500.-
6. Б. Шегвић – С. Стојиљковић: КУНГ ФУ 300.-
8. Љ. Врачаревић: АИКИДО 250.-
9. Б. Вујић: ПУТ У НАПРЕДНИ КАРАТЕ 560
10. М. Шумар: КАРАТЕ – КАТА ГОБУСХИХО ДАИ 320.-
11. Ј. Павловић: БАЗИЧНИ ШУДО 150.-
12. Љ. Врачаревић – М. Куртовић: ОДБРАНА ОД НОЖА 450.-
14. Др С. Бојовић: РВАЊЕ – грчко-римским стилем 100.-
15. Др С. Бојовић: РВАЊЕ – слободним стилем 680.-
16. Др С. Бојовић: БОРЕЊЕ – слободним стилем издање на македонском језику 680.-
17. М. Роглић: ШКОЛА БОКСА 200.-
18. Б. Марјановић: АМАТЕРСКИ БОКС 100.-

ШАХ

19. ДР П. Трифуновић – С. Вуковић: ШАХОВСКИ БУКВАР 100.-
20. И. Бондаревски: КОМБИНАЦИЈЕ У СРЕДИШЊИЦИ 100.-
23. Ј. Нејштат: ШАХОВСКИ ПРАКТИКУМ 550.-
24. А. Капабланка: ОСНОВИ ШАХА 460.-
25. Н. В. Крогијус: О ПСИХОЛОГИЈИ ШАХОВСКОГ СТВАРАЛАШТВА 200.-
27. Д. Бјелица: ЧУДЕСНИ ШАХОВСКИ СВИЈЕТ 250.-
28. М. Ђорђевић: ЕВОЛУЦИЈА ЛЕПОГ У ШАХУ 200.-
32. Х. Голомбек: ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ШАХА 900.-
34. Д. Бјелица: НА ПОТЕЗУ БОРИС СПАСКИ 120.-
35. Д. Бјелица: ТУРНИРИ ЗВЕЗДА 200.-
36. Д. Бјелица: РЕКАО МИ ЈЕ АНАТОЛИЈ КАРПОВ 400.-
37. Д. Бјелица: БУГОЈНО 78 Ђорђевић – Марјановић: ВЕЛИКИ ТУРНИРИ 150.-
41. БЕВЕРВАЈК (1938–1977) 50.-
45. БЕЧКИ ТУРНИРИ 150.-
46. ХАВАНА 200.-

СПОРТСКО-СТРУЧНА БИБЛИОТЕКА

52. Д. Шаренац: КАКО У ХХИ ВЕК 150.-
54. Проф. др В. Стефановић: ПЕДАГОГИЈА И СПОРТ 750.-
55. Н. Хавелка – Љ. Лазаревић: СПОРТ И ЛИЧНОСТ 200.-
56. Др Јулијан Малацко: ОСНОВЕ СПОРТСКОГ ТРЕНИНГА 250.-
- 57–65. АЛМАНАХ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ СПОРТА од 1943. до 1981. год. (комплет од 9 књига) 1.800.-
66. Р. Арменулић: ТЕНИС 300.-
122. Група аутора: ФИЗИЧКА КУЛТУРА И СПОРТ У ЈУГОСЛАВИЈИ (Монографија) 800.-

ФУДБАЛ

67. Проф. др В. Стефановић: САВРЕМЕНИ ФУДБАЛ И ПЕДАГОШКО-ПСИХОЛОШКИ РАД 440.-
68. А. Боженко: ТРЕНИНГ ВРХУНСКИХ ФУДБАЛЕРА 220.-
69. Б. Дукић: ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА ФУДБАЛЕРА 550.-
70. Д. Шаренац: ДАЈ ГОЛ ВИШЕ 80.-
71. Ж. Стакић: ФУДБАЛ – БРЖЕ, ЈАЧЕ И ЕФИКАСНИЈЕ 400.-
72. Б. Ратковић – Р. Мићуновић: ПЛАВИ У ОРБИТИ (Југословени на светским фудбалским првенствима) 200.-
125. Група аутора: ЗЛАТНА КЊИГА НОГОМЕТА 2.500.-

КЊИГЕ МОЖЕТЕ НАРУЧИТИ И ТЕЛЕФОНОМ НА (011) 320-226.

СВА ОВА И ОСТАЛА ИЗДАЊА ИЗ ОБЛАСТИ СПОРТА МОЖЕТЕ НАЋИ У НАШОЈ КЊИЖАРИ, МАКЕДОНСКА 19, ТЕЛ. 323-957.

КУПЦИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА НАРУЧБЕНИЦЕ ШАЉУ НАШЕМ ЗАСТУПНИКУ „ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ КЊИЗИ“, БЕОГРАД, ТРГ РЕПУБЛИКЕ 5/VIII.

КОШАРКА

75. С. Мићовић: КОШАРКАШКИ ПИВОТМЕН 380.-
77. А. Николић – В. Параносић: СЕЛЕКЦИЈА У КОШАРЦИ 200.-

ГИМНАСТИКА И РЕКРЕАЦИЈА

78. М. Чабрић: АТЛЕТСКА ГИМНАСТИКА 200.-
80. Vorderwülbecke: ГИМНАСТИКА – ИГРА ЗА ДЕЦУ (од рођења до 7 год.) 150.-
81. Ј. Пуљо: МИНИ ВЕЖБЕ ЗА МАКСИ ЗДРАВЉЕ 220.-
82. С. Ивовић – Б. Жарковић: ИГРЕ за спорт, школе и рекреацију 130.-
48. Ј. Пуљо: YOGA – ХАРМОНИЈА ДУХА И ТЕЛА 850.-
124. Група аутора: YU АЕРОВИК 800.-

ПРАВИЛА И КОМЕНТАРИ

87. Ђ. Дедић: ТЕНИС 100.-
90. С. Драговић: СМУЧАЊЕ – Алпске дисциплине 150.-
91. С. Драговић: СМУЧАЊЕ – Нордијске дисциплине 250.-

СМУЧАЊЕ

93. Ф. и М. Котели: САВРЕМЕНО СМУЧАЊЕ 130.-
121. Т. Вогринец: КРИЖАЈЕВА ШКОЛА СМУЧАЊА 250.-

СПОРТОВИ НА ВОДИ

94. Д. Шаренац: РАНДЕВУ НА БАЗЕНУ 150.-
95. Р. Неговетић: ЉУДИ ЖАБЕ (приручник за подводни риболов) 100.-
96. М. Шандор: НАУЧИ И ТИ ДА ПЛИВАШ 150.-

СПОРТСКА МЕДИЦИНА

97. Др Љ. Котуровић – Д. Јеричевић: КОРЕКТИВНА ГИМНАСТИКА 250.-
98. Др В. Ђорђевић: СПОРТСКО СРЦЕ 400.-
101. Љ. Живковић: ПАРАФИН – примена код спортских повреда 40.-
103. Д. Слијепчевић: ХОРМОНИ ПОЛНЕ СФЕРЕ 700.-

ХОБИ

104. М. Трифуновић: ПСИХОЛОГИЈА КУПАЦА 30.-
105. Др В. Литричин: ОСНОВНА ЗНАЊА О ПСУ 550.-
106. М. К. Костерситз: 400 САВЕТА ПРИЈАТЕЉИМА ПАСА 250.-
107. Н. А. Собаров: ДРЕСУРА ПАСА 350.-
109. Инж. М. Ђонић: РИБЉИ СВЕТ 300.-
110. Инж. М. Ђонић: МАМЦИ И ВАЉЦИ 300.-
111. С. Протић: ЗАПИСИ ИЗ КУЋЕ МРАКА, савети кратковидима 40.-
113. М. Попадић: СРЦЕ НА ТРАВИ (поезија о фудбалу) 190.-
114. А. Новаковић: ЗВУЦИ СА ПАРНАСА (музика и музички инструменти код Хелена) 200.-
115. Ј. Пуљо: БИСЕРИ МУДРОСТИ (збирка афоризама) 350.-
116. Ж. Вукосављевић: АКОРДИ И ХВАТОВИ НА ГИТАРИ 250.-
117. Ж. Вукосављевић: ШКОЛА ЗА ГИТАРУ 250.-
123. Ж. Вукосављевић: БАС ГИТАРА 100.-
118. А. Вагенова: ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА 200.-
119. М. Пауновић: СВЕТСКА АВИАЦИЈА 600.-
120. Р. Мићуновић: САЊАЛИШТЕ, поезија за децу 150.-

ИГРО „СПОРТСКА КЊИГА“, Београд, Македонска 19, п. фак 720

НАРУЧБЕНИЦА – П34/84

Поручујем књиге под редним бројем _____

у укупној вредности од _____ дин.

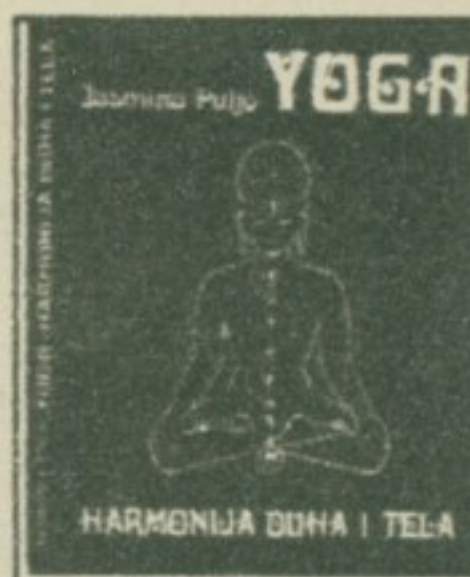
1. Унапред уплаћујем на ваш жиро-рачун 60801-601-817.

2. Плаћам поштару при преузимању књига – поузећем. (заокружити начин плаћања)

(Презиме и име)

(Пош. број, место, улица и број)

Исећи и залепити на дописницу.

ПОЧЕЛО
ЈЕ
ШИФРОВАНОМ
ПОРУКОМ

ГРАД

НА

ДИЈАМАНТИМА

НИЈЕДНО НАСЕЉЕ У
СВЕТУ НЕ ЛЕЖИ НА
ВЕЋЕМ БОГАТСТВУ ОД
МИРНИЈА КОЈИ ЈЕ
ИМЕ ДОБИО ПО „ЛУЛИ
МИРА“ ЧУВЕНОГ
ГЕОЛОГА ЈУРИЈА
ХЕБАРДИНА.

Од Москве до Иркутска стиже се транссибирском пругом: растојање износи читавих пет хиљада километара, а путовање траје неколико дана. За совјетског човека, нарочито Сибираца, то није много... Па, Сибир заузима четвртину Азије а четинарска шума — тајга захвата простор већи од половине

Европе!

Овде су некада живели они који морају — староседеоци и прогнаници. Данас је слика измењена: огромна и разноврсна налазишта природних богатстава претворила су ову хладну и негостољубиву област у највеће радилиште на свету и привукла многе раднике. Запослени у Сибиру за-

раде више него други било где у СССР и уживају разне повластице. Истина, није лако радити на минус четрдесет или педесет степени и већи део године живети са великом хладноћом, али сибирски радници поред добре плате добијају и дуг годишњи одмор: ко га не користи две године узастопно, тре-

ће не ради пуних шест месеци, а држава му плаћа пут до летовалишта у земљи које сам изабере.

Сибир се сада осваја брзо и упорно. Зато он није само радилиште, већ и градилиште: чим почне рад на рудном налазишту или нека друга привредна

Најтврђи природни материјал. Само једним каратом може се резати стакло дугачко два и по милиона метара

активност, упоредо ниче и град: сматра се да је данас десет година максимум за подизање новог насеља! Иркутск је једно од старијих и већих.

Као да копају угаљ

Од Москве до Иркутска може се и авионом. Лет траје седам часова. Ко жели даље у срце Сибира ту мора да преседне у други авион. До градића Мирнија потребно је провести у ваздуху још око три часа.

Најзад, Мирниј! Град од седамдесетак хиљада становника. Улице, тргови, дом културе, биоскоп, продавница, локалне новине, аутобуси, аутомобили... Ни трага од атмосфере толико познате из времена златне грознице у Сједињеним Америчким Државама. Штавише, путник неупућен у домаће прилике никада не би помислио да се налази у насељу у чијој је околини посуто највеће богатство света на једном месту!

А богатство је ту, испод саме површине земље. Довољно је само загрепсти кашиком багера и ту су дијаманти, на стотине килограма! Највеће налазиште у Совјетском Савезу, вероватно у свету! У Мирнију се због тога не узбуђују, мада знају вредност тог најтврђег природног материјала.

Име је добио од грчке речи адамас, што значи –

Довољно је само загрепсти кашиком багера и ту су дијаманти. Њиховим одвожењем коп се претвара у гротло које личи на вулканско.

несавладив, а вредност му се одређује у каратима (један карат – 0,275 gr) и по чистоћи. Тврдоћа му је одиста невероватна: једним каратом дијаманта може се разрезати стакло дугачко два и по милиона метара! Безбојни и провидни дијамант је најдрагоценији драги камен. И поред велике тврдоће, добро је цепљив и обрадив те се његовим сечењем у разним облицима појачава преламање светлости и блистање. Дијамант се у природи јавља у секундарним и само на три места у свету у примарним налазиштима у оквиру матичне стене кимберлита: Танзанији, Јужноафричкој Републици и Совјетском Савезу.

Мирнијски дијамант се вади заједно са кимберлитом. Читаве наслаге простире се километрима унаоколо. За посету Мирнију потребна је дозвола власти, али се о количини извађених дијаманата не могу добити подаци. Саме раднице то и не занима, они се према богатству којим баратају односе с равнодушном пошћу као да копају угаљ!

Ако нешто доноси узбуђење од зиме очеличаним Мирнијцима, онда су то незвани гости из тајге – медвед, јелен или лос који повремено залутају на градске улице, чак им уђу и у дом.

Дијаманте Мирнијци и не помињу. Више воле да причају о Сибиру, о томе како се ту долази са жељом да се брзо заради и још брже побегне у питомије крајеве Совјетског Савеза, а затим тајга толико заволи да на повратак ретко ко помишља.

Да ли је у Мирнију неко некад украо дијамант очишћен од рудаче? Кажу, никад! У суровом Сибиру нема крађе, отимања, лажи и суревњивости.

Платнено насеље

Све је почело између педесетих и шездесетих година. Истраживачи су се кретали овим крајевима и „нагазили“ на дијамантску жицу. Живели су претешко: исхрана слаба, спавање под шаторима на минус 50 степени, пута нигде. Право откриће начинио је геолог Јуриј Хебардин: јуна 1955. утврдио је да у близини данашњег Мирнија постоји велико налазиште дијаманата и одмах послао шифровану поруку Министарству обојене металургије: „Попушили смо лулу мира, дуван је одличан!“

У Москви су знали шта то значи и почеле су припреме. Прва група радника и стручњака стигла је после годину дана. У близини налазишта је трасирана главна улица и дуж ње разапети шатори. Убрзо је просечена још једна. Насеље под шаторима добило је назив – по Хебардиновој „лули мира“. Свих 700 становника живело је сложно, премда су услови били изузетно тешки. За датум званичног настанка града узима се 1. мај 1957. када је усељена прва брвнара са два стана!

Како је потреба земље за дијамантима била велика, није се могло прихватити да експлоатација тече у складу са природним, спорим проширењем града, па се прионуло брзом подизању насеља. Тешко је рећи шта је тада било теже: водити дијаманте скромним прибором, или допремати машине, грађевински материјал и храну. Данас је Мирниј модеран кутак Сибира, али епизоде његових рађања, равне највећим подвизима, нису заборављене.

Дијаманти се ваде и дан и ноћ, у три смене. Коп је површински: мамутски багери „једе“ рудачу и товари у камионе који је превозе до ранжирне станице. Непрестаним одвожењем рудаче, коп се временом претвара у гротло које личи на вулканско. По ободу се оставља простор за пут уз који као уз серпентине брекћу камиони натоварени природним богатством. Рудача ће завршити у флотацији.

Чисти дијаманти не задржавају се у Мирнију – њихова обрада је посебна вештина и прича је за себе.

М. Тодоровић

„ЗАБАВНИКОВА“ ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

ЈАГОРЧЕВИНА
(*Primula veris*
L. i *P. elatior*
L., Primulaceae)

ЗАМЕНА ЗА АМЕРИЧКУ СЕНЕГУ

Народна имена: јаглика, јагорчика, јагличе, јаглац, бијела букваца, весначек, гајчин, галчина, рмуљица, јаглица, јагорчина, јаготац, јагорчевина, јагудац, крстато игличе, куњавац, лестедај, осљепар, петопрс, пискалица, прамалиће, први цвит, сунашце, цвићац, крстата јаглика, лестегин.

Опис биљке

Мала зељаста вишегодишња биљка са издуженим ризомом који је са доње стране обраслао танким жиличастим корењем. Почетком пролећа цвевна стабљика од 20 до 30 cm уздиже се из средине розете јајоликих листова, који се нагло сужавају на бази лиске у крилату дршку. Листови су таласасто ишарани и длакави с налицја. Цваст је мали штит од једноставних мирисних цветова, а круница продужена цев која се на врху шири у пет светложutih овалних цветних листића. На дну круничне цеви налазе се наранџасте мрље. Прашници су спојени концима. Тучак је различите дужине што зависи од цветања. Плод је махуна краћа од чашичне цеви која је обухвата.

Налазишта

Биљка се најчешће јавља по сувим и сунчаним проплатцима, ливадама, ретким шумама и луговима у брдским и планинским крајевима. Она је први весник пролећа одакле и њено латинско име. У нашем народу је веома добро позната. Неке врсте овог рода се гаје по баштама, али оне могу бити шкодљиве.

Берба

Ризом се с корењем вади из земље за време или одмах после цветања. Подземни органи се добро оперу водом и брзо суше у сушници или на

сунцу и промаји. Од ове биљке сакупљају се и цветови и брзо суше у танком слоју, на промаји, заштићени од директне сунчеве светлости.

Употреба

Јагорчевина се помиње као народни лек против прехладе, бронхитиса још у 16. и 17. веку. За време првог светског рата у недостатку корена од америчке сенеге, употребљен је као замена корен од јагорчевине, а то се поновило и у другом светском рату. То је подстакло наше истраживаче да се позабаве питањем вредности ризома с корењем од јагорчевине као замена за америчку сенегу. Данас се поуздано зна да је јагорчевина по својој хемијској саставу потпуно равна америчкој сенеги. На тај начин постали смо независни од увоза ове иностране лековите сировине, а поготову што је јагорчевина веома раширена код нас. Ризом с корењем користи се у облику екстракта добијеног кувањем с водом, као природно средство за лакше искашљавање код нагомилане слузи у дисајним путевима. Цветови улазе у састав грудних чајева који се дају у исте сврхе. Младо лишће јагорчевине садржи знатну количину витамина Ц и може се употребити као прва здрава витаминска салата, уместо зелене.

Проф. др
Момчило Горуновић

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Фредерик Браун

Из своје удобне фотеље, Карл Брејден је посматрао дугме на табли испред себе и питао се, по ко зна који пут, да ли да га притисне. Можда милионити пут од оног поднева од којег је прошло тридесет година.

Притисак на дугме вероватно би значео његову смрт, мада није знао какву. То сигурно не би била смрт од радијације: бомбе су бачене много година раније. Њихово дејство је одавно прошло, али теж пошто су уништиле цивилизацију. Његови прорачуни су показивали да ће бити потребан готово читав век да човек, или оно што је остало од човека, створи нову.

Шта се дешавало ван овог склоништа сличног куполи, које га је штитило од ужаса? Јесу ли људи сишли на степен животиње? Или се човечанство сасвим угасило, остављајући место другим животињама, мање крволочним?

Тридесет година! Брејден је уздахнуо при помисли како су биле дуге. Додуше, имао је све што му је било неопходно, а усамљеност је ипак боља од изненадне смрти.

Тако је мислио тридесет година раније. Тако је мислио и сада, кад му је било 68 година. Није жалио ни због чега. Само је био уморан, можда и од самог питања да ли је спреман да притисне дугме. Није желео да умре сам. Живети сам било је тешко сношљиво, а умрети сам било би још горе.

Чин на који се спремао био је неопозив, и због те неопозивости сваки пут је оклевао. Кад би било могуће искључити и поново укључити дејство куполе, одлука би била лакша и вероватно би је донео много раније. Била је потребна огромна енергија да се направи заштитно енергетско поље, а врло мала да се поље одржава.

– Више
волим
да
умрем
са
осталим
животињама –
РЕКЛА
ЈЕ
МАЈРА.
И
ИСТРЧАЛА
НА
УЛИЦУ.

Оног тренутка када га је укључио, поље је прекинуло све везе са спољним светом, али извори енергије у згради били су Брејдену довољни за његове потребе.

Коначно је одлучио: сачекаће још мало, да се тачно наврши тридесет година, и притиснуће дугме.

Његова жеља није била да живи сам. Није очекивао да ће га секретарица Мајра онако напустити. Сад је било прекасно за размишљање, али он се увек враћао на исто. Била је тврдоглава у својој жељи да дели судбину са осталим људима. Сувише нагло јој је саопштио истину. Било би дивно да је остала с њим.

Погрешно је, али су биле криве и околности. Вест је стигла раније него што је очекивао. Кад је тога јутра укључио радио, схватио је да имају још мало времена. Позвао је Мајру, и она је ушла код њега, лепа, свежа и ведрa. Изгледало је као да нема појма шта се дешава.

– Седи, драга – рекао је.

Она га је зачуђено погледала јер јој се никад овако није обратио. Ипак, са оловком у руци, спустила се на столицу на којој је обично седела кад јој је диктирао.

– Не треба да пишеш, Мајра – рекао је. – Ово је врло приватно. Хоћу да те питам би ли се удала за мене.

КУПОЛА

Погледала га је зачуђено.

– Докторе Брејден, ви се шалите.

– Ни најмање. Знам да сам старији од тебе, али не сувише, надам се. Имам тридесет осам година. Ако изгледам старији, то је од много рада. Ти имаш... двадесет седам, ако се не варам?

– Напунила сам 28 прошле недеље. – Осмехнула се шеретски. – Стварно сте ме изненадили. Никад ми се нисте удварали, за разлику од осталих мушкараца с којима сам радила.

– Жао ми је, нисам знао за тај обичај – насмејао се Брејден. – Мајра, ово је озбиљно: дакле, хоћеш ли?

Она га је замишљено гледала.

– Не знам. Чини ми се да сам помало заљубљена у вас, али не успевам да схватим зашто. Увек сте били тако озбиљни, толико обузети послом. Чак ми ни комплимент никад нисте дали. Зашто ми не бисте то питање поново поставили мало касније, а у међувремену да надокнадите оно што сте пропустили? Решимо, да ми кажете да вам се свиђам, да ме волите.

– Волим те, Мајра. Опрости што је овако испало и дозволи ми да ти објасним. Прво, морао сам да радим грозничаво, против времена. Знаш ли на чему сам радио?

– На нечему што има везе са одбраном. Мислим да сте радили сами, без помоћи државе.

– Тачно. Крупне зверке нису прихватале моје теорије, чак се и велики број физичара није слагао са мном. Срећом, имао сам новца од неких својих патената. Истраживао сам одбрану од атомске и хидрогенске бомбе. Радио сам на енергетском пољу лоптастог облика, кроз које апсолутно ништа не може да прође. И успео сам. Поље око ове зграде је спремно за активирање.

Остаће укључено док ја то будем желео. Зграду сам снабдео великим количинама свих могућих ствари. Има довољно свега за две особе – за цео живот.

– Како то мислите: за две особе? А остали?

Брејден се намрштио.

– Вредност овога у војне сврхе је занемарљива. Енергија потребна за стварање заштитног поља зависи од његове запремине. Поље око наше зграде имаће око 20 метара у пречнику. Кад га укључим, повући ће толику енергију да ће вероватно избацити сав систем јавног осветљења Кливленда. Да се подигне слична купола изнад неког села или само изнад неке војне базе, било би потребно енергије више него што се потроши у једној мањој држави за неколико недеља. Постоји само један прихватљив начин, онако како ја намеравам да га употребим: да преживи мали број особа. За остале је већ касно.

– Зашто касно?

– Драга, почео је рат.

Побледела је.

– Радио је јавно пре неколико минута. Атомска бомба је уништила Бостон. – Био је све узбуђенији. – Познато ти је шта то значи и како ће се завршити. Зато ћу сада притиском на дугме активирати поље и оставићу га укључено све док напољу живот опет не буде могућ.

Уздахнуо је.

– Жао ми је што сам морао да будем тако нагао, али сада разумеш зашто. Ако си неодлучна, нећу тражити да се одмах венчамо. Покушаћу да надокнадим пропуштено, као што си рекла. – Осмехнуо се. – Имаћу за то довољно времена, уверавам те.

Изненада, Мајра је устала и похитала ка вратима.

– Мајра! – повикао је и потрчао

за њом. Она се на вратима окренула и задржала га покретом руке. Лице и глас су јој били савршено мирни.

– Морам да идем, докторе. Бићу потребна, можда, као болничарка.

– Али, Мајра, помисли шта ће се дешавати напољу. Сви ће се претворити у животиње. Умирати на грозан начин. Волим те и не могу да дозволим да то доживиш. Остани, преклињем те!

Она се осмехивала.

– Збогом, докторе Брејден. Више волим да умрем заједно са осталим животињама. Таква сам.

Врата су се затворила за њом. Кроз прозор ју је посматрао како силази низ степенице и почиње да трчи чим је ступила на тротоар. На небу су поново забрујали млазњаци. Било је још рано за непријатељске авионе, али никад се не зна, готову што су летели врло високо и нису се могли распознавати. Кливленд им је можда главна мета; можда су некако успели да сазнају о њему и његовом раду. Није смео да оклева ни тренутка. Отишао је до дугмета и притиснуо га.

Сад је иза прозора само сивило. Изашао је да погледа куполу. Њена видљива половина била је сива, непровидна хемисфера висока десет и широка двадесет метара, гачан довољно да обухвати зграду од два спрата, у којој су биле његова кућа и лабораторија. Знао је да се поље пружа и под земљом још десет метара, и тако прави савршен облик, непропустљив за било какву разорну силу.

Остао је непропустљив тридесет година. Све то време Брејд је имао за друштво своје књиге. Наставио је да ради у лабораторији и добијао понеки добар резултат. Ипак, није измислио ништа што би могло да се пореди са енергетским пољем или бар са његовим ранијим проналасцима; није било мотивације. Али, тај рад му је помагао да сачува здрав разум.

Пришао је прозору и загледао се у непробојно сивило око куће. Кад би само могао да искључи поље, увери се да је около све мртво и поново га укључи.

Дошао је до дугмета и посматрао га, а онда нагло пружио руку и притиснуо га. Полако се вратио до прозора. Сивог штита више није било. Уместо њега...

Није то био Кливленд који је он знао, него сасвим нов град. Зграде и улице биле су лепе и чисте, у њему непознатом архитектонском стилу. Свуда лепо неговани травњаци и дрвеће.

Шта се десило? Није могуће да људска раса после атомског рата тако брзо поново достигне овакав ниво.

Прошао је један аутомобил. Никад није видео такав, брз и аеродинамичан. Један пар се зауставио и гледао у његовом правцу. Наравно да им је било чудно: ту су до тада виђали сиву куполу. Обоје су били млади и леппи. Затим су се журно

удаљили. Да јаве некоме, помислио је Брејден.

Изашао је из куће и кренуо једном улицом с дрворедом. Судећи по положају Сунца, требало је да буде рано јутро, између шест и седам сати. Његови хронометри су после тридесет година заостајали бар неколико сати. Отуда на улицама жив саобраћај а мало пролазника.

У даљини је видео људе. Одећа им се разликовала од његове, али не толико да одмах пада у очи. Видео је још онаких возила, али брзина им је била тако велика да га нико од путника није загледао.

Стигао је, најзад, до једне отворене радње. Неки младић је уређивао робу иза тезге. Готово с неверицом погледао је Брејдена и љубазно га упитао:

– Шта желите, господине!

– Молим вас да не мислите да сам луд – рекао је Брејден.

– После ћу вам све објаснити, само ми реците: шта се десило пре тридесет година? Зар није било атомског рата?

Младићеве очи су засијале.

– Хеј, па ви сте човек из куполе!

– Да, ја сам. Интересује ме шта је било после уништења Бостона.

То је био несрећан случај – рекао је младић. – Једна раса много напреднија и мирољубивија од нас дошла је са Алдебарана, читава флота васионских бродова, с намером да нам помогне. На жалост, један од бродова се срушио на Бостон. Експлодирани су мотори на атомски погон и погинуло је много људи. Други бродови су се спустили и, уз извињења и објашњења, избегнут је рат – за длаку. Наше ваздушне флоте већ су биле у ваздуху, али успели су на време да их врате.

– Значи, није било рата?

– Није. Данас, захваљујући галактичкој унији, рат је само далеко сећање. За релативно кратко време, наш је развој био невероватан. Марс и Венера су нам сада предграђа. Дохватили смо звезде, и чак...

Младић је ућутао. Наслоњен на тезгу, Брејден га није слушао. Мислио је о томе шта је све пропустио. Био је тридесет година сам, и сад је стар.

– И чак... шта? – упитао је. Чинило му се да наслућује одговор.

– Па, нисмо баш бесмртни, али мало нам треба. Живимо вековима. Пре тридесет година нисам био много млађи од вас. Плашим се да за вас може мало да се учини, господине. Метод је успешан најкасније до педесете. А вама је...

– Шездесет осам. – рекао је Брејден суморно. – Хвала.

Све је изгубио. Мајру, звезде...

Изашао је из продавнице и упutio се својој кући. Сигурно га већ чекају тамо. Можда ће му дати оно што намерава да тражи од њих – енергију за поновно активирање енергетског поља, да остатак живота проведе под куполом. Једина ствар коју је сад желео била је баш она за коју је мислио да је жели мање од свега: да умре као што је живео.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	ГРИКА ГЛУТИ НА ИРЕ НА	ДОСТА НИС- КО	ИСПИ- ТИВА- ЊЕ ОТИС- ПРЕСТИЈУ	НАПРАВИ САТИ, НА- СТРАДА- ТИ (ТУР.)	ЖЕНС- КО ИМЕ (БРАТИ- СЛАВА)	БОЈНО ПОЉЕ БОЈИШ- ТЕ	ПРЕДСКА- ЗИВАТИ, СПУТИ- ТИ (ЛАТ.)
ДОСТА, ПРИЛИЧ- НО ДОБ- РО							
ВРСТА ЗАГО- НЕТ- КЕ							
СОПИ ПИКРИН- СКЕ КИ- СЕЛИ- НЕ							
ХЕМИЈ- СКИ ЕЛЕ- МЕНТ							
СПУ- ЧАРИ							
НЕСТРА- ЊАК У ПОСПУ	ПРИТОКА НИГЕРА У НИГЕ- РИЈИ				"ТРЕ- МО- ЛО"		
"ДИ- НАР"		"ОСИЈЕК" ЧИЛЕАН- СКИ ПЕС- НИК ПАВ- ЛО			Е. А. ДВО ПРСТА (МН.)		
ЧОВЕК, ОСОБА (ТУР.)						"ТОНА" ОСТАЦИ РУШЕ- ВИНЕ	
ИСПРАВ- ЉАЧИ РУКОПИ- СА							
ДЕТО ЛУДВИ- ГА ВАН БЕТО- ВЕНА							ХРАНЉИ- ВИ САС- ТОЈЦИ ХРАНЕ
МЕНА- ОШ- ТЕН				"ТАКО- ЗВАНИ" НАРОД У СССР			
ДОДАЦИ ЗА ПОБО- ШАЊЕ КВАЛИ- ТЕТА							
ЗПИЈА ОТРОВ- НИЦА					КОЊ СТАНОВ- НИК ИСТРЕ		
ЗНАК ЗА ТЕСТА		ХУНСКИ КРАЉ САЊАРИ- ТИ					
ВРСТА ШЕГЕРА У ПИШИ- БИТА СРЦА	ЗНАК ЗА СУППОР		МУСЛИМ. МУШКО ИМЕ ИЗАСЛА- НИК				
ТРОИ, ПЛИ- ТАВИ							
УЗРУЈАН, НЕСПО- КО- ЈАН							
ПОКАЗНА ЗАМЕ- НИ- ЦА				УЗВИК ПРИ ЈУРИ- ШУ		ДРУ- ГИ	
ПРЕЧАРЕ ЗА ЗАТВА- РАЊЕ ВРАТА							АНТУН НА- ПИС
ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НАШЕ ПЛИТИ- НЕ							
НАСИТ- НИК, УР- ЊЕ- ТАЧ							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: н, постела, остатак, Споради, копилот, Акимов, кор, н, Н, вијак, ми, витамин, Атичани, ти, крив, И, такса, ковит, сатараш, пепељара, Ним, њ, р, етикета, газа, и, Алабама, л, минор, ан, Ната, цепелин.

КОМПАС ВАМ ЈЕ ПРОНАШАО

Из богатог традиционалног Компасовог програма „Летовање 84“ представљамо вам хотеле у Перазића До-лу и Сутомору.

МЕСТО ПОД

СУНЦЕМ

Црногорско приморје вас очекује!

КОМПАС
JUGOSLAVIJA

КОМПАС
JUGOSLAVIJA

ПРИЈАВЕ И ИНФОРМАЦИЈЕ У
СВИМ ПОСЛОВНИЦАМА КОМПА-
СА И КОД ОВЛАШЋЕНИХ АГЕН-
ЦИЈА.

СУТОМОРЕ

Хотел „INEX – ЗЛАТНА ОБАЛА“ (Б) је објекат бунгаловског типа. У њему свака соба има ТWC. Смештен је на пешчаној плажи усред густе боро-ве шуме. У хотелу су, поред ресторана, по-кривени базен, тераса, аперитив бар, ТВ собе, фризерски салон и куглана. Музика је у рестора-ну или на тераси.

ПЕРАЗИЋА ДО

Хотел „АС“ (А) је потпуно нов објекат са власти-том Марином и плажом. У њему су ресторан, ноћни клуб, куглана, ТВ салон, салони за одмор и фризерски салон.

Виле „АС“ су павиљонског типа и налазе се у непосредној близини хотела чије ћете услуге моћи да користите. Од њих па све до Петровца налази се шеталиште поред саме обале.

HP Kolinska
Ljubljana

Kolinska

СВАКОГ МЕСЕЦА 10 + 990 НАГРАДА
ЗА ЧЛАНОВЕ PEZ КЛУБА

Наираге у мају су:

10 супернаирага — 2 x ВЕСЕЛО
990 фијурица PEZ

Наирађене бројеве PEZ чланских караџа
објавићемо у ЗАБАВНИКУ.

ПОСТАНИ И ТИ ЧЛАН!

Пошаљи 5 омоџа бомбона PEZ
и ђојуњен куйон на адресу:

PEZ КЛУБ, 61110 ЛЈУБЉАНА, п. п. 38

Купон испуни (штампаним словима) исеци и напепи на дописницу

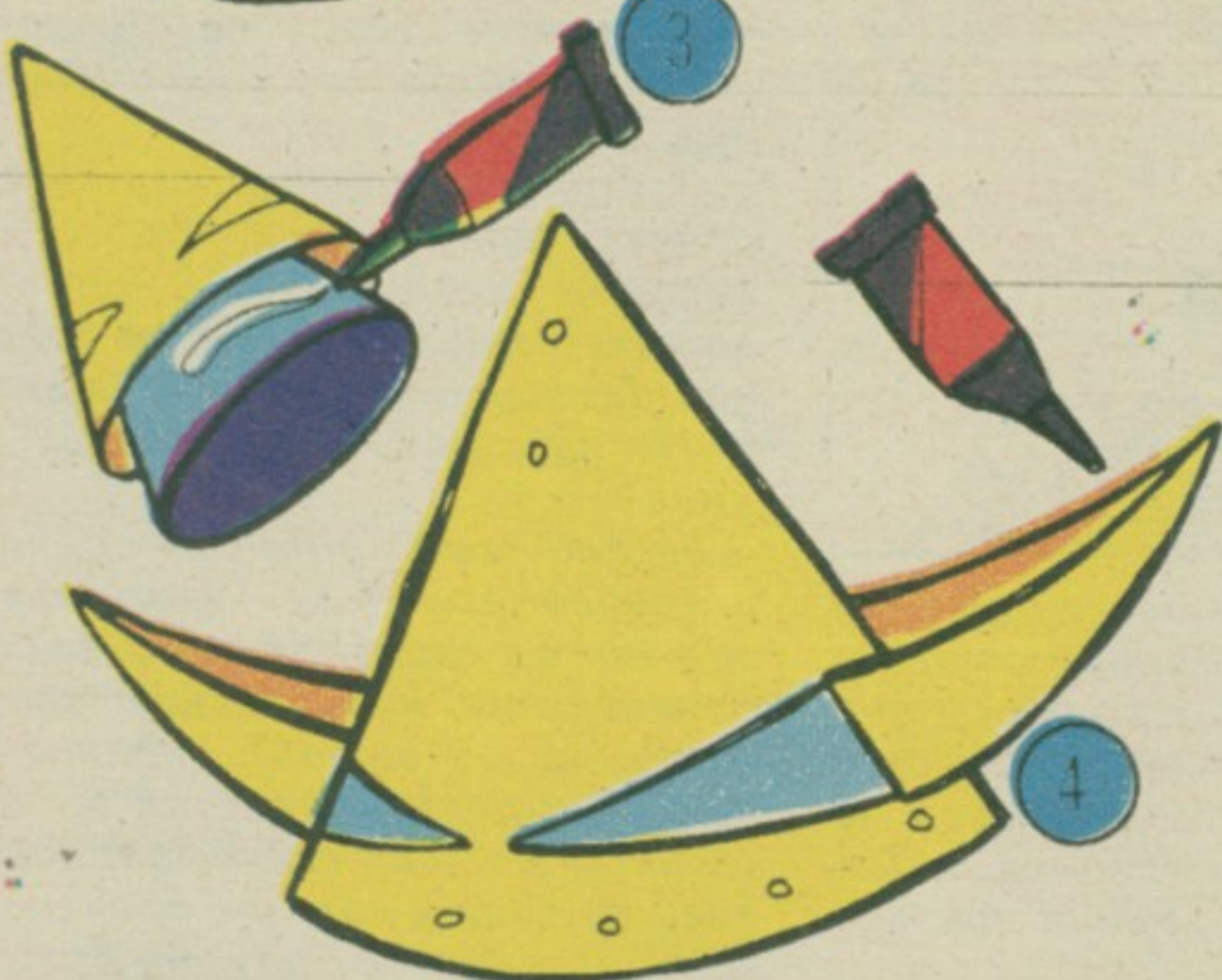
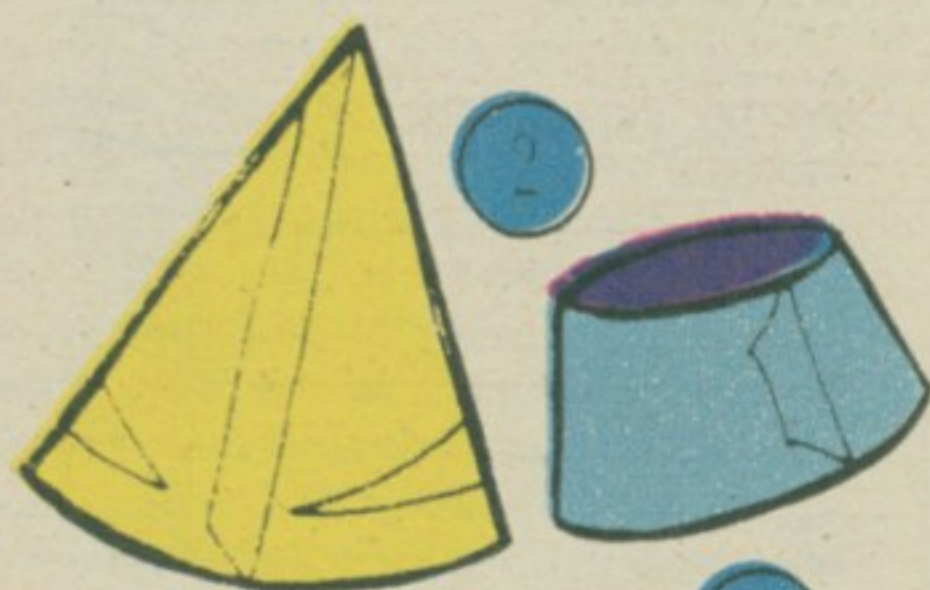
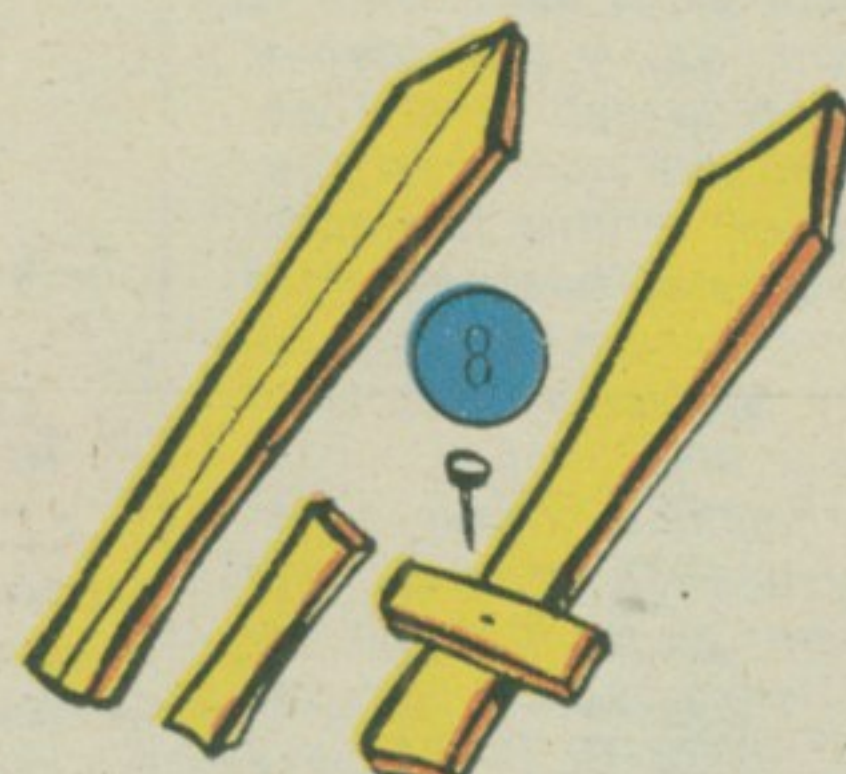
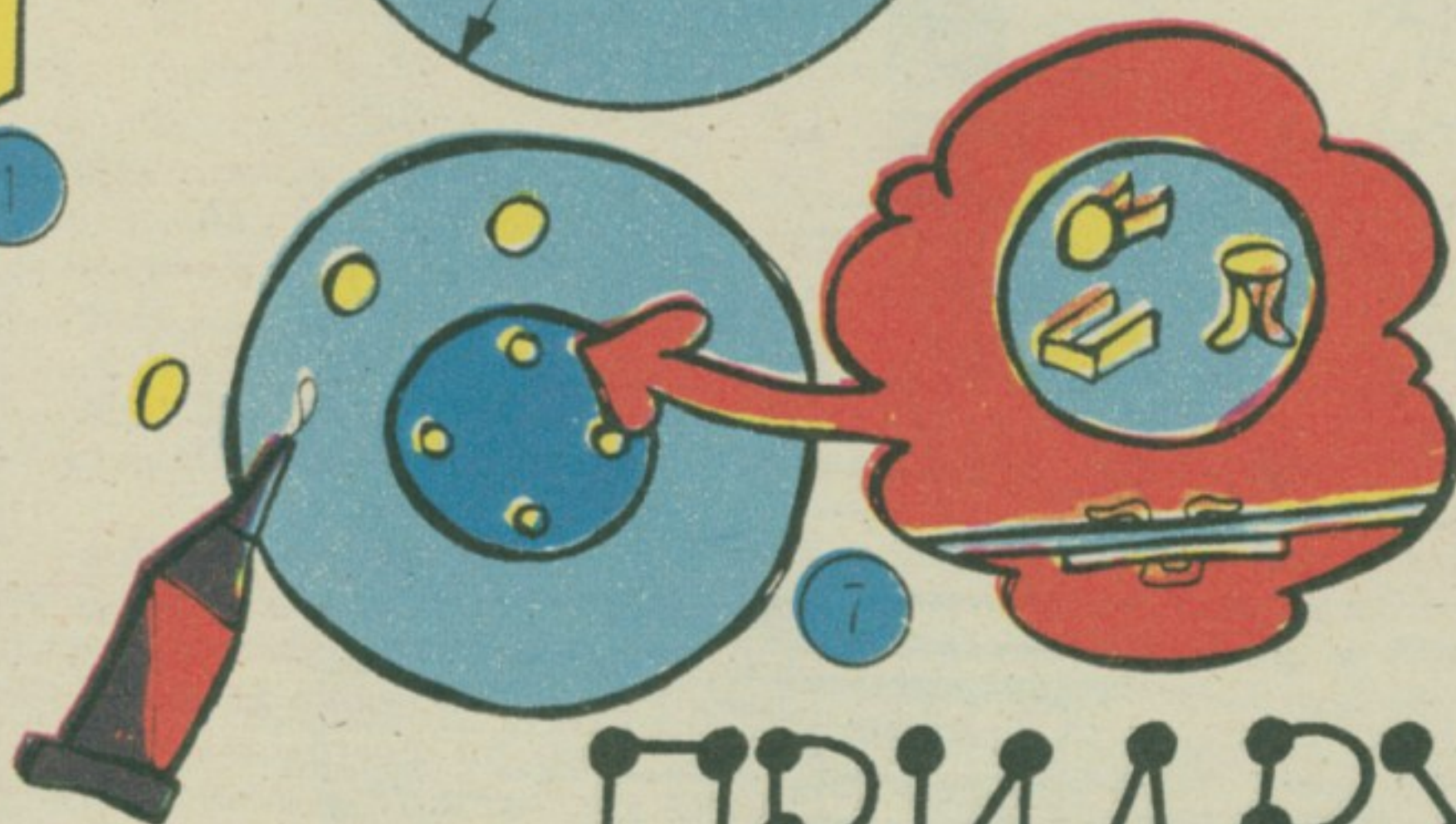
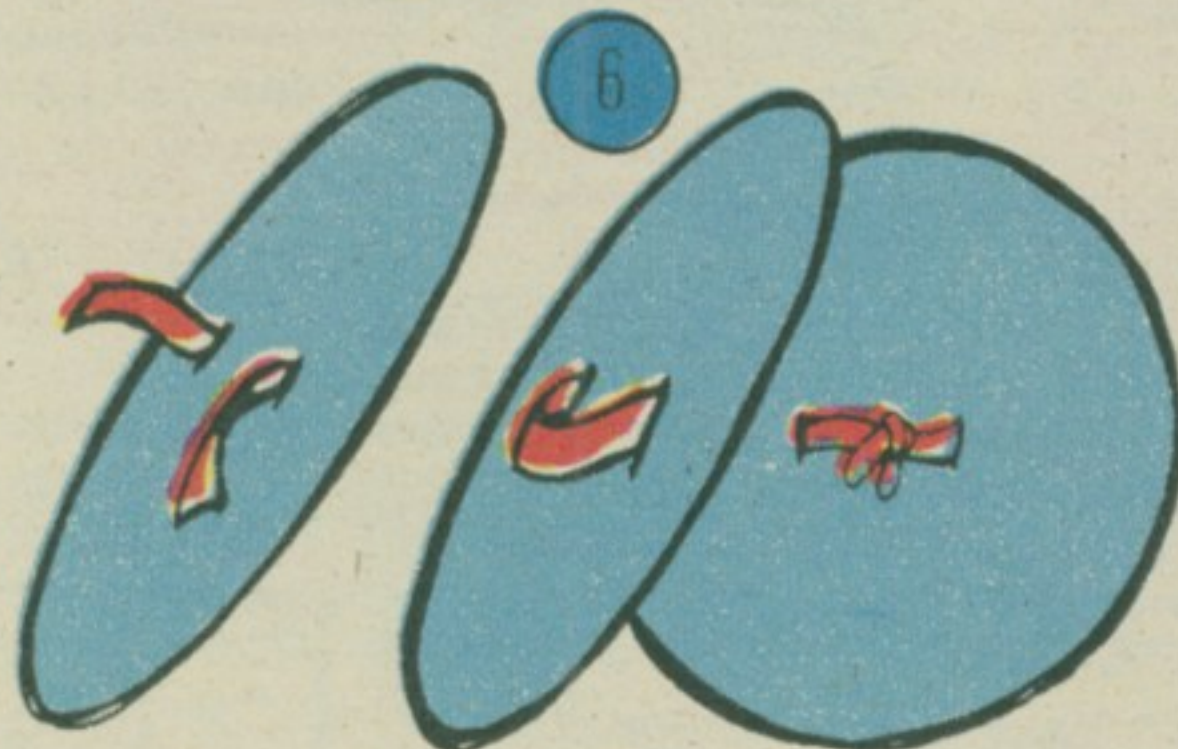
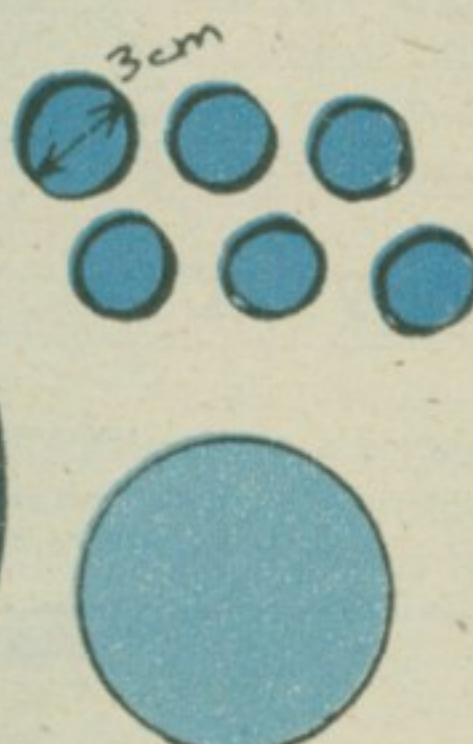
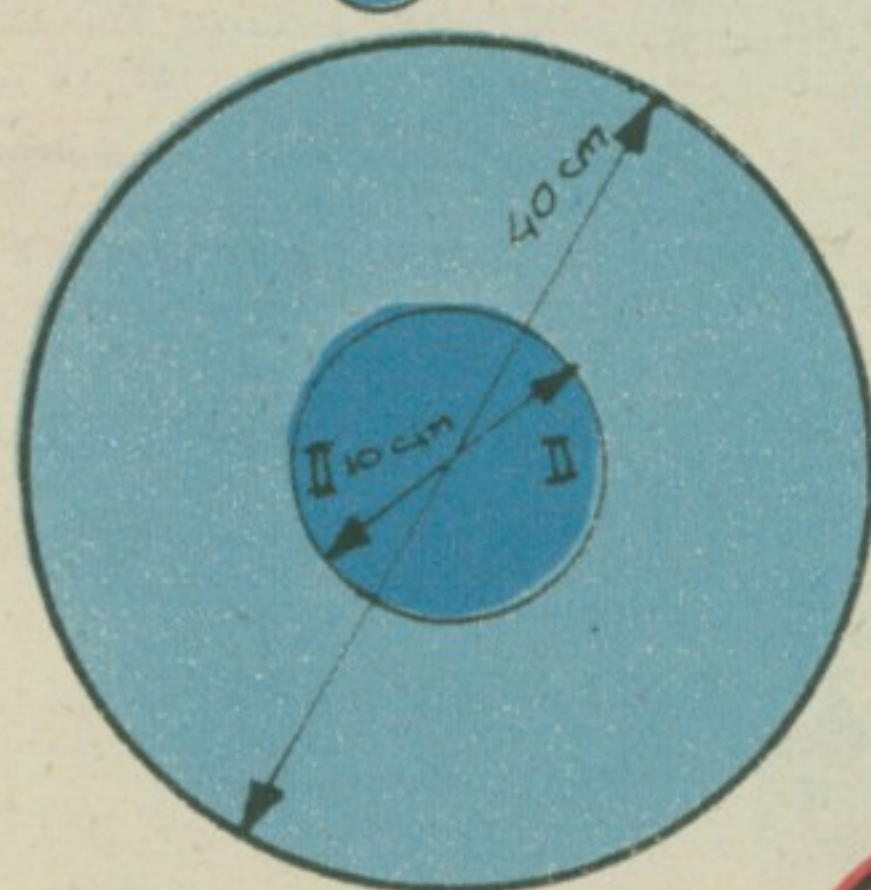
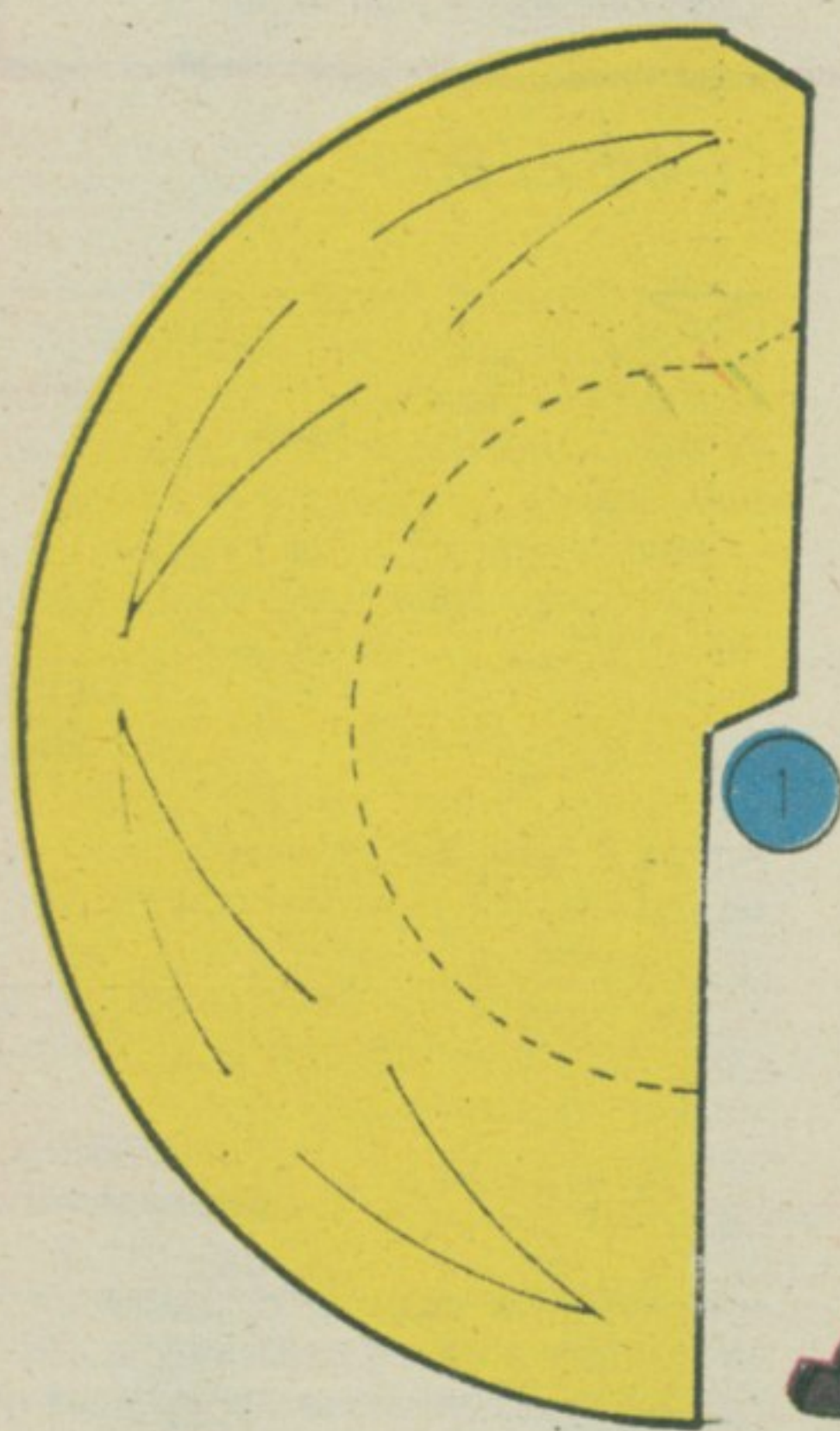
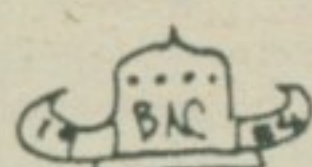
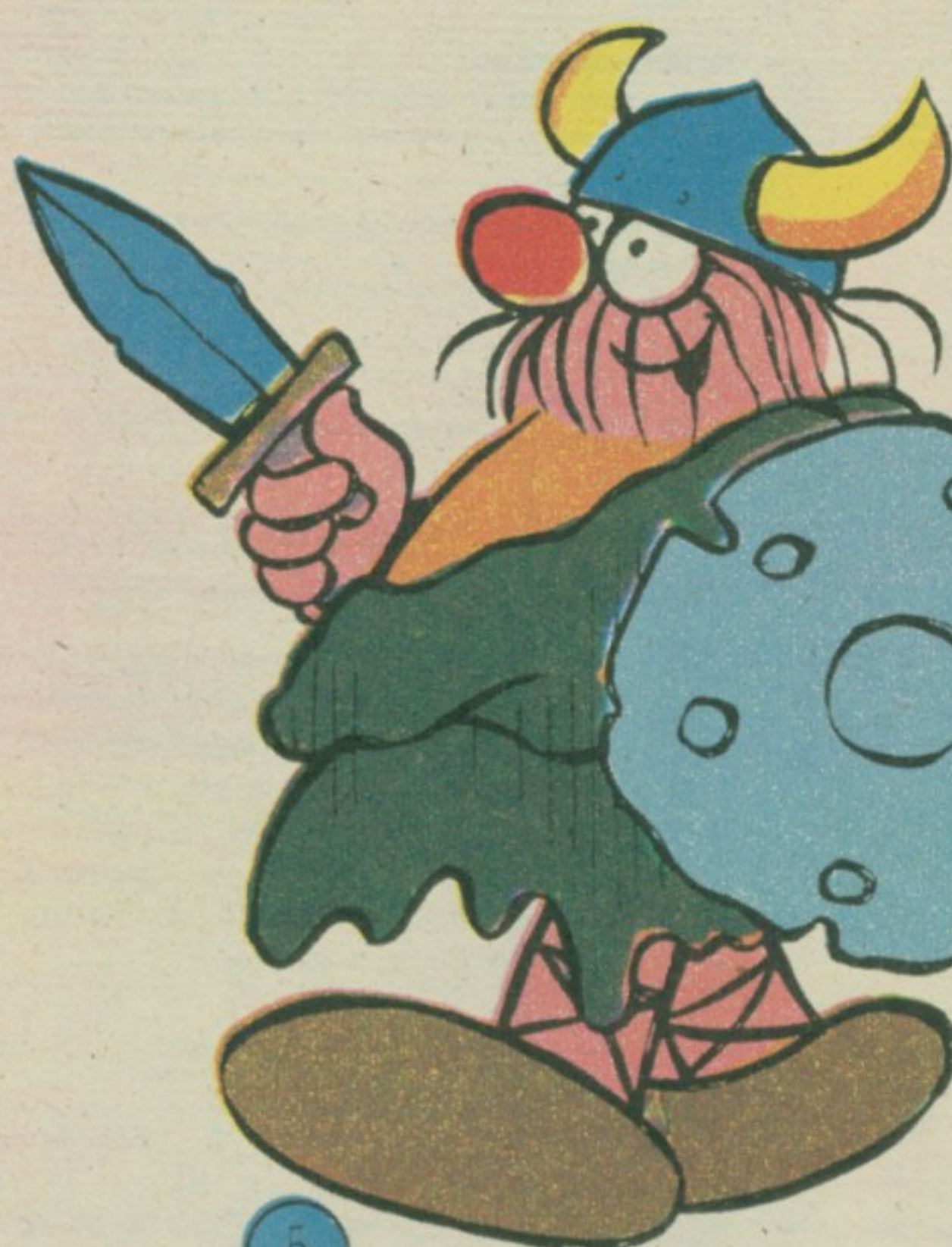
Презиме и име

Улица и кућни број

Место становања

поштански број

Датум рођења

ПРИДРУЖИ СЕ ХОГАРОВИМ ЈУНАЦИМА

Показаћемо вам како да према идеји Антона Буха из Београда направите шлем, штит и мач и тако постанете достојни Хогарове опасне дружине.

Шлем искројте од хамера према шеми на црт. 1. Димензије зависе од ваше главе, па је зато најбоље да прво меру испробате. Шлем искројте од новина, па ако буде требало ви га скратите или продужите. Искројте и полукружну траку између ивице шлема и полукруга означеног цртицама и обојте неком другом бојом. Засеците по линијама на шлему које праве четири шиљка. Затим залепите по означеном месту тако да добијете облик шиљате капе као на црт. 2. Мало одигните шиљке па залепите са унутрашње стране другачије обојену купу као на црт. 3 (да се не би виделе рупе испод рогова), затим одигните шиљке који представљају рогове, па им залепите врхове.

Штит треба да буде од тврдог картона. Исеците најпре круг пречника 40 см, један од 10 см и шест кружића пречника 3 см (црт. 5). На местима у оквиру назначеног централног круга на штиту која су означена дуплим цртицама треба прорезати и провући јачу траку и везати је са лица у што тање обликовани чвор (црт. 6). Преко чвора се стави круг од 10 см па се металним нитнама или савијеним танким плехчићима закачи за сам штит, а шест кружића равномерно залепите по њему као на црт. 7. Мач направите од танке дашчице, најбоље од амбалаже, и то мало дуже коју ћете зашиљити. Потребна вам је и једна кратка дашчица коју ћете закуцати мало изнад места где држите мач, као на црт. 8.

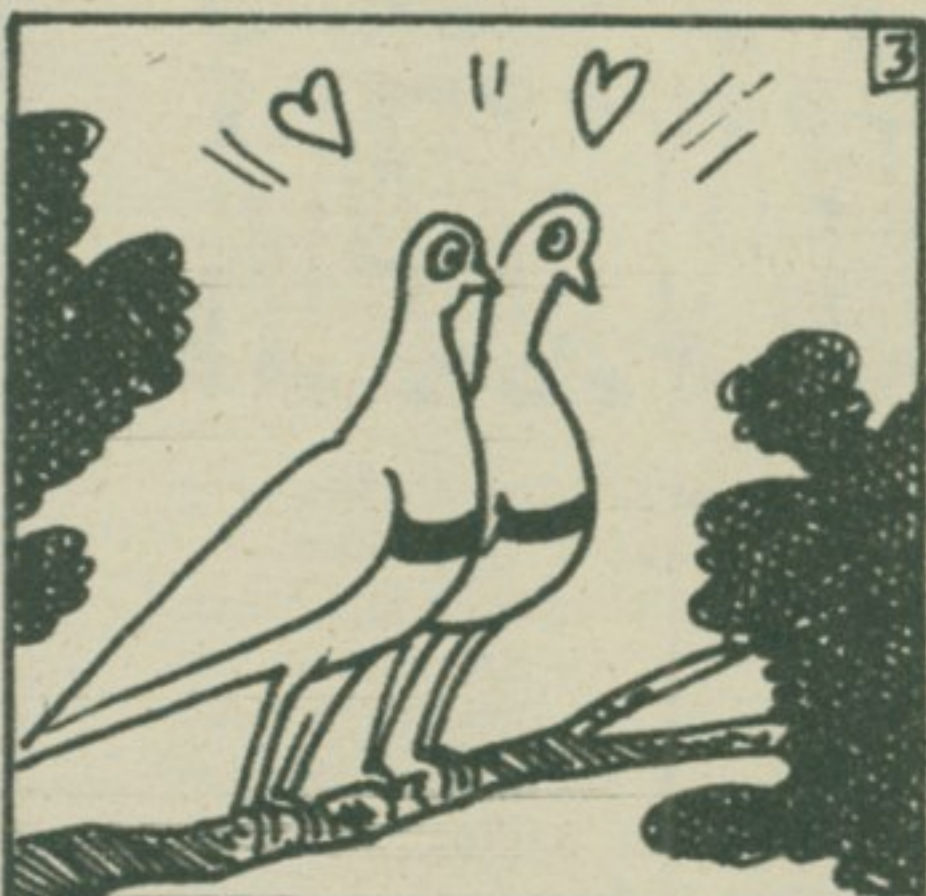
ГУ-ГУ-ГУ!

✉ Драги Забавниче,
Моје питање је лако и једноставно: одакле оволике гугутке по градовима и како да храним један пар ових птица?

"777"
Краљево

Гугутка или кумрија, како се још зове, дошла је у наше крајеве из Мале Азије. Донели су је Турци као украсну собну птицу и временом се овде и одомаћила. Према историјским подацима још из почетка прошлог века ова птица је живела на слободи у свим већим градовима Србије као што и данас живи. Али, још пре само тридесетак година, гугутка је настанивала много мање подручје него данас: у средњој Европи и у западном делу Балканског полуострва уопште је није било.

Веће расељавање гугутке почело је тек после 1932. године. Тако постоје подаци да је први пут запажена у Петроварадину, на пример тек 1937. исте те године и у Вуковару, а у Загребу и Хрватском загорју 1936. У Сплиту је запажена тек 1945. у Задру и на Брачу 1949. у Словенији се појавила тек после

1945. године. Данас гугутка живи на целом Балканском полуострву и у Средњој Европи.

Гугутка се најчешће гнезди по насељима где има воћњака и башти, а избегава планинске пределе. То је веома питома станарица (птица која код нас и зими налази довољно хране и не сели се) а храни се разним зрнцем. Тако, рецимо ако на тераси оставиш саксију са земљом и у њу стављаш

храну (кукуруз, пшеницу, разне семенке), лако се може догодити да ту свије гнездо. Надамо се да не намераваш да гајиш гугутке у кавезу јер су то птице које воле простор и слободан лет.

НЕШТО ТЕШКО ОДОЗГО

✉ Интересују ме природне науке, а желим да се бавим биологијом. Хтела бих да направим

хербаријум и молим те да ми кажеш постоји ли неки посебан начин сушења и пресовања биљака јер сам неколико пута покушала да их испресујем, али ми није успело.

Пуно поздрава,
МАЈА,
Београд

Да би лепо испресовала биљку за свој хербаријум, стави је пажљиво између два папира и онда притисни неком књигом. Али, папир треба често мењати јер он мора стално да буде сув. Најбоље је да га мењаш једном дневно, а и немој га бацати већ га осуши, па онда можеш поново да га употребиш. Тек када биљка буде потпуно сува, можеш да је ставиш у хербаријум.

ЛЕКОВИТА КОРА

✉ Чула сам за чај од храстове коре. Можете ли да ми кажете за шта се он користи?

МАРИЈА,
Лозница

Од храстове коре која се скида са младих грана и стабала у пролеће кад се развијају пупољци или у јесен, прави се јак чај, а употребљава се као благо антисептич-

Шисмо недела

ТЕРА БАБА ЈАРИЋЕ

✉ Јављам вам се у нади да ћете ми помоћи. Наиме, моје питање је везано за фатаморгана. Ја мислим да фатаморгана не може да се сними фотоапаратом или филмском камером, а мој брат тврди обрнуто. Ко је у праву?

СУЗАНА,
Титов Велес

У праву је твој брат. Фатаморгана се може снимити камером или фотоапаратом јер то није халуцинација или плод човекове маште већ нешто што се заиста види. Фатаморгана је

заправо оптичка варка у атмосфери до које долази услед преламања и одбијања светлосних зракова у различито загрејаним слојевима ваздуха. Фатаморгана се често може видети у пустињама и тропским крајевима (одбијање светлости неба даје утисак језера које "бежи" како му се ми приближавамо) али и на мору, нарочито у теснацу између Месине и Калабрије. Међутим, та фатаморгана није онаква како се обично описује у причама. Не виде се ни палме, ни зелено растиње, ни куле и замкови, ни бродови већ је то нека нејасна слика на хоризонту.

У време великих жега долази до појаве фатаморгана и код нас у Банату (народ је зове "тера баба јариће") а види се често и на асфалтним путевима као нека вода у даљини.

ко средство за испирање уста код упале грла и десни као и за облоге код мањих опекотина. Наиме, храстова кора садржи и до 20 посто танина који делује на сужавање крвних судова и смањење отока и бола.

ГРАДОВИ РАСТУ

✉ Недавно сам нешто разговарао са својим друговима о томе који је највећи град на свету. Један је тврдио да је то Мексико Сити, други Токио, трећи Њујорк и тако редом. Молим те зато да ти решиш овај наш мали споразум.

САША,
Ужичка Пожега

Иако се број становника у градовима стално повећава засад је град са највећим бројем житеља Токио. У њему живи око 25 милиона Јапанаца. На другом месту је Њујорк са преко 18 милиона, затим долази Шангај са око 11, Париз са преко 10, Мексико Сити са око 9,5, Буенос Аирес са 8,5 милиона, Москва са преко 8, Осака са преко 7,5 милиона и Сао Паоло са преко 7 милиона. Као илустрација

како градови брзо расту може послужити и ово: средином прошлог века само два града имала су преко милион становника – Лондон и Париз: године 1851. Лондон је имао 2.352.000 становника, а Париз само десет година касније 1.696.000.

СОЧИВА У БОЈИ

✉ Здраво, Забавниче. Интересује ме нешто више о контактним сочивима. Чула сам да их многи уметници носе. Желим да знам да ли штетно утичу на вид и колико коштају? Чула сам да могу да се ставе плава, зелена и црна сочива. Где да их набавим?

БЕРА,
Ниш

✉ Драги, Забавниче. Пишем вам у нади да ћете ми помоћи. Кратковида сам и имам велику диоптрију. Занима ме да ли могу да носим сочива и да ли она могу да промене боју ока?

АЛБЕНА,
Светозарево

Контактна сочива су корекциона сочива која се стављају директно на око, односно на рожњачу. У ствари, сочиво не додирује само рожњачу већ клизи на танком слоју течности. Многе познате личности носе контактна сочива јер су она мање упадљива од наочара, а можете их носити и вас две. Контактна сочива такође могу донекле да измене боју очију, али само од светлих на тамним (црне очи не могу постати плаве). Међутим, сматра се да обојена сочива штетно делују на стварање очног пигмента, па се не препоручују.

Постоје две врсте контактних сочива: тврда и мека. Мека су савитљива, покривају већи део ока, али захтевају и већу бригу приликом одржавања и губе своја еластична својства кроз неколико година.

За добијање контактних сочива потребан је упут од очног лекара за неки од кабинета за контактна сочива (има их у сваком већем граду, па и у вашем). Уколико се приватно плаћају цена им је 1200 (чврста) до 4000 (мека) динара, и како се сада и код нас производе могу се добити релативно брзо.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Нера Немец, Јанковачка 13, 41000 Загреб – има 13 година, воли музику посебно Дуран Дуран, Газебо...

Горица Пауновић, Генерала Жданова 21, 11000 Београд – има 15 година, воли музику и спорт, сакупља постере познатих група.

Габријела Михајловић, 12242 Нересница – има 13 година, воли спорт, путовања и музику, сакупља марке.

Адриана Глажар, Вучетићев прилаз 1, 41020 Нови Загреб – има 14 година, сакупља марке, воли кошарку и музику.

Стела Колар, Матије Гупца 146, 41210 Забон – има 12 година, воли спорт и музику, сакупља значке, салвете, лутке и марке.

Љез, митраљез, бацач, муницију). Такви се бицикли више не употребљавају после другог светског рата, потпуно их је заменио мотоцикл.

НОВО ИЗДАЊЕ

Молим вас да ми одговорите у којој књижари у Београду (адреса књижаре) могу да набавим књигу „Технологија сликарског материјала“ (или тако некако). И још нешто: да ли постоји књига о томе како су стари мајстори сликарства мешали боје и наносили их на платно?

ДРАГАНА,
Босанска Градишка

Прва књига коју тражиш зове се „Сликарска технологија“, а аутор је Живојин Турински. Тренутно је нема али смо обавештени да ће се поново штампати. Када се буде појавила, моћи ће да се купи у многим београдским књижарама, али је најсигурније да је потражиш у ректорату Универзитета уметности у Београду, у Улици Вука Караџића 12, где се налази једна мала књижара.

Књига о томе како су стари мајстори мешали боје зове се „Сликарска технологија и иконографија“, а написао ју је Немања Бркић. Ни та књига тренутно не може да се набави. На жалост, мораћеш мало да сачекаш док се не појаве нова издања.

вам препоручује ново издање књиге ПУТ У НАПРЕДНИ КАРАТЕ

Ова књига ће вам својим садржајем омогућити напредовање у вежбању КАРАТЕА. Стари – традиционални и нови начин вежбања. Комплетна психичка и физичка припрема. Кате изузетних вредности САНЧИН И ТЕНШО. Ефикасне комбинације – спаринг. Специјални системи вежбања са Окинаве. Животни пут и вежбање 10 највећих мајстора – Академика КАРАТЕА. Отклањање грешака и повреда. Избор стила за вежбање и друго. Све илустровано са 340 фотографија. Цена 560 динара + 70 динара за паковање и поштарину. УЗ СВАКУ КЊИГУ БЕСПЛАТАН КАРАТЕ ПОСТЕР И НАЛЕПНИЦА У БОЈИ. Наручити на адресу: Борислав Вујић, пош. факс 2, 11090 Београд.

ВОЈНИК НА БИЦИКЛУ

Можеш ли да ми одговориш да ли у нашој армији постоје бициклистичке јединице? Наиме, ја

обожавам да возим бицикл, па кад кренем у војску радо бих се нашао у једној таквој јединици.

НЕМАЊА,
Вршац

У нашој армији не постоје бициклистичке јединице. Данас таквих јединица има само у Швајцарској и то због терена непогодног за употребу механизованих и оклопних јединица.

Али, све до другог светског рата у многим армијама постојале су бициклистичке јединице, па и у нашој. Тако је југословенска војска имала у свом саставу три бициклистичка батаљона, по један у свакој коњичкој дивизији, јачине од 650 војника.

Бицикл који су користили војници није био као овај обичан или спортски, већ је имао ојачану конструкцију са пртљажником и одговарајућим носачима, подешен да поред војника преноси његово наоружање и опрему (пушкомитра-

БИБЛИОТЕКА

Кључ успеха

- БРЗИ КУВАР** за модерну жену. Укусна и брза јела, и посластице и освежавајући напци. Посебно прилагођено запосленој жени, стари и модерни рецепти у једној књизи.
- ЛЕЧЕЊЕ БИЉЕМ** (народни биљни лекар) Вратимо се природи! Опробани и тачно прописани биљни рецепти према болестима. Сложено по абеди.
- КАКО ПОСТАТИ ЛЕПА И ЗАПАЖЕНА** „Практични савети за улепшавање, дијета, шминкање, фризура, маске, средства за савршен тен. Свака жена може постати привлачна!“
- ХИПНОЗА И ЈОГА** – Како да хипнотизираш? Практична упутства за увежбавање хипнотичког погледа, аутохипноза. Јога: Овладавање мислима, медитација и духовна моћ.
- „ЦЕПНИ КУРС ФОТОГРАФИЈЕ“** Можете лако и брзо научити: снимање, развијање филмова, самосталну израду фотографија, пресликавање. Кинокамера, озвучење филмова. Полароид.
- УЧЕЊЕ У СКУ** – Хоћу, значи – могу! Најновије достигнуће светске науке, сада доступно и Вама. Страни језици, формуле, тешки текстови уче се са лакоћом која се граничи са фантастичним!

ЦЕНА: свака књига 350 дин.

Плаћате када добијете.

ШАЉЕМО ТАКОЂЕ У ИНОСТРАНСТВО!

НАРУЧБЕНИЦА – ЗАБАВНИК

(име и презиме)

(улица и број)

(пошт. број и место)

Желим књигу број

УПИШИТЕ ЧИТКО СВОЈУ АДРЕСУ И ПОШАЉИТЕ НАМ

НАША
АДРЕСА:

Praktikum

11080 ЗЕМУН, пп 94

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Соња Јашовић

Издавачки савет

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Бокић, (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ђеран, Светлана Шухартовић, Чланови савета из редакције: Данко Полић, Светлана Ивановић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд Поштански факс 124, Телефон: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 40,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 440,00 динара, полу-годишња 880,00 динара, годишња 1.760,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 880,00 динара, полу-годишња 1.760,00 динара, годишња 3.520,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:
САД \$ 29.–
СР НЕМАЧКА ДМ 76.–
ШВЕДСКА Шкр. 225.–
ФРАНЦУСКА Ффр. 231.–
ШВАЈЦАРСКА Шфр. 61.–

Уплате из иностранства сла-ти на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

